

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO- TELEVİZYON ANABİLİM DALI

113310

**GÜNÜMÜZDE ELEKTRONİK MEDYANIN DENETİMİ
VE
RADYO-TELEVİZYON ÜST KURULUNUN
YAPISI VE İŞLEYİŞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Sinan BİNAY

113310

Danışman
Prof.Dr.Özden CANKAYA

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İSTANBUL,2001

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	
GİRİŞ.....	
KAMU YAYINCILIK KAVRAMI.....	
1- KAMU TELEVİZYON YAYINCILIĞINDA YASAL DENETİM.....	
A- 1968-1972 YILLARI ARASINDA TRT TELEVİZYONUNDA	
YASAL DENETİM.....	
1- Yasal Denetimin Düzenlenmesi.....	
a- Anayasa' da Yer Alan Hükümler	
b- 359 Sayılı Yasanın Düzenlenmesi.....	
c- Yasadaki Denetim Uygulamaları.....	
2- Yasal Denetim Uygulamaları	
a- 1968-1972 Yılları Arasında TRT' nin Hukuk Yapısı	
b- 1972 Yılından Sonra Yapılan Değişiklikler	
c- Yayınların Denetimi	
B- 1982 - 1990 YILLARI ARASINDA TRT TELEVİZYONUNDA	
YASAL DENETİM.....	
1-2954 Sayılı TRT Yasası ve Denetim Organları	
a- Rad-TV Yayınlarında Temel İlkeler ve Yayın Esasları.....	
1-Temel İlkeler.....	
2-Yayın Esasları.....	
b- Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu	
1- Kuruluşu	
2- Görevleri.....	
2- Denetim Organlarının Uygulamadaki Yeri	
C- 1990-1994 YILLARI ARASI FİİLİ DURUMDA TECİMSEL	
TELEVİZYONLAR	
1- Tecimsel Televizyonların Ortaya Çıkması.....	
2- Bu Dönemdeki Yasal Duruma İlişkin Tartışmalar.....	

II- TECİMSEL TELEVİZYON YAYINCILIĞININ YASAL DÜZENLEMELERİ ve RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU	
A- 3984 SAYILI YASANIN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ ve RADYO TELEVİZYON ÜST KURULUNUN KURULUŞU	
1- Yasada Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun Yeri	
2- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun Görevleri	
a- Lisans ve Frekans Tahsisi	
b- Yasal Denetim Yöntemlere	
3- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun Teşkilatlanma Çalışmaları ve Yönetmelikler	
a- Yönetmelikler	
b- RTÜK Teşkilatı	
B- RADYO ve TELEVİZYON ÜST KURULU' NUN DENETİM UYGULAMALARI	
1- Yayın İzleme Ünitesi	
2- Televizyon Kanallarına Verilen Yayın Cezaları	
a- Uyarı Cezaları	
b- Kapatma Cezaları	
c- Televizyonların Yasal İtiraz Hakları	
3- 3984 Sayılı Kanun ve Değişiklikleri Konusundaki Tartışmalar	
SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	
EKLER	
EK-1: 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun	
EK- 2: RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Radyo ve Televizyonların İhlalleri Raporu	
KAYNAKÇA	

KISALTMALAR

a.g.e	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı Geçen Makale
BBC	British Broadcasting Corporation
R.G.	Resmi Gazete
RTÜK	Radio ve Televizyon Üst Kurulu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
RTYK	Radio ve Televizyon Yüksek Kurulu
TRT	Türkiye Radio ve Televizyon Kurumu

GİRİŞ

1990 yılının bahar aylarında Türkiye' de, yayıncılık alanında, yepyeni bir sayfa açılmıştır. Anayasa ve ilgili yasa gereğince tekel olan, kamu adına yayıncılık yapan Türkiye Radyo ve Televizyon (TRT) Kurumu' nun yanında tecimsel radyo ve televizyon yayıncılığı başladı. Yasadaki boşluklardan faydalanarak yurt dışından Türkiye' ye yönelik yapılan tecimsel televizyon yayıncılığı ile bu tekel fiilen son buldu. Almanya' da kurulan Magic Box adlı şirket, Eutelsat' tan iki kanal kirayıp, Alman uydu kanalı Sat 1 Stüdyolarını kullanarak Star 1 adıyla Türkiye' ye yönelik yayına başladı. Bundan sonra Türkiye' de peş peşe yayına başlayan tecimsel radyo ve televizyonlar gündemin ortasına yerleştiler. Konu ile ilgili ilgisiz herkes bu tartışmalarda taraf oldular.

Bu tartışmalar sürerken sözü edilen tecimsel yayın kuruluşları yayıncılıkta epey mesafe kattetiler. Avrupa' da da radyo ve televizyon yayıncılığında bir değişim süreci yaşanıyordu. Özellikle teknolojik gelişmeler bu değişimin en önemli etkeniydi. Türkiye de bu değişimin dışında kalamazdı. Yasal olmayan fakat günlük hayatımızın bir parçası haline gelen tecimsel yayıncılık engellenemezdi. O zaman yapılması lazım olan, gerekli yasal düzenlemeleri yaparak bunları kontrol altına almaktır.

Önce Anayasa' nın 133. maddesi değiştirildi. Anayasa' nın değiştirilmesinden sonra 3984 sayılı "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" kabul edildi. Bu kanuna göre radyo ve televizyon yayınlarını denetlemek, frekans tahsisi yapmakla görevli Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kuruldu.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu gerek kuruluşu, gerek üyelerinin atanması ve gerekse işleyişi, özellikle kapatma cezaları ile sürekli tartışmaların ortasında yer aldı. Benim bu konuyu seçmemdeki amacım RTÜK' ün tam olarak ne olduğunu teşhis etmek, kamuoyunda bilinen yanlışları incelemek, bu alanda meraklısına bir kaynak oluşturmak, yapılan tartışmalara bir nebze katkıda bulunmaktır.

Son yıllarda Türkiye' de en çok konuşulan konuların başında olmasına rağmen, bu konuda yeterli yazılı kaynağın olmaması araştırmamızı zorlaştıran unsurlardan biri olmuştur.

Araştırmamızın ilk bölümünde, kamu yayıncılığında (TRT tekeli zamanı) yasal denetim ve hukuki düzenlemeler ile TRT tekelinin fiilen son bulduğu, tecimsel yayıncılığın ilk yılları yer almaktadır. İkinci bölümünde tecimsel televizyon yayıncılığının yasal düzenlemeleri ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' na yer verilmiştir. Sonuç bölümünde ise konuyla ilgili tartışmalar ve düşünceler yer almaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında bana moral veren, gerek araştırma gerekse yazım aşamasında bana destek olan dostlarıma, arkadaşlarıma, RTÜK ve okulumuz personeline, hocalarıma, araştırma görevlisi arkadaşlarıma, bana yardımcı olan okulumuz öğrencilerine, okulumuz Araş. Gör. Dr. Ali BALABANLAR!a ve son düzenlemelerindeki destekleriyle dostlarım Zeynep ile İlker' e teşekkür ederim.

Bana her zaman destek olan, yardımlarını esirgemeyen, saygıdeğer hocam tez danışmanım Prof.Dr. Özden CANKAYA' ya teşekkür ederim. Bana göstermiş olduğu sabırdan dolayı kendisine şükranlarımı sunuyorum.

KAMU YAYINCILIK KAVRAMI

"Kamu Hizmeti" devlet ya da öteki kamu tüzel kişileri veya bunların gözetim ve denetimleri altında özel kişiler tarafından genel ve ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararı sağlamak amacıyla gerçekleştirilen sürekli ve düzenli faaliyet.¹

"Kamu Hizmeti" genel ve ortak toplumsal gereksinimleri karşılamak üzere, devletin, öteki kamu tüzel kişilerinin ya da bunların denetim ve gözetimi altında özel girişimcilerin yürüttüğü sürekli etkinliklerdir. Ulaşım, haberleşme, elektrik, su ve sağlık gibi alanları karşılar. Kamu hizmetinin işlevsel ya da maddi ögesi, aynı zamanda onun dolaysız amacını da oluşturan, halkın önemli ortak gereksinimlerinin karşılanması olgusunu içeren "kamu yararı"dır. Kamu hizmeti türlerinin çoğu kez farklı hukuki rejime tabi olmasına karşın, temeldeki birlik, bütün kamu hizmetlerinin belli birkaç kurala bağlı tutulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kurallar şunlardır: Süreklilik Kuralı, Değişiklik Kuralı ve Eşitlik Kuralı.²

Bir kamu hizmeti gören tekeli işletmelerde radyo ve televizyon yayıncılığı bir *kamu hizmeti* olarak kabul edilmekle birlikte bunun yerine getirilmesi her zaman devletin doğrudan üstlendiği bir etkinlik değildir. Söz konusu "kamu hizmeti" kavramının her durumda geçerli olabilecek bir tanımını yapmak olası değildir. Ancak, kavramın içerdiği öğeleri şöyle sıralayabiliriz:

-Kamu hizmeti niteliğindeki radyo ve televizyon yayıncılığı kuruluş yürütmeliği uyarınca izleyicilere haber verme, onları eğitme ve eğlendirme işlevlerini yerine getirmek zorundadır. Bu nedenle radyo televizyonlarda yer alacak program tipi dağılımının bu işlevlerin yerine getirilmesini sağlayacak biçimde dengeli olması gerekmektedir. Çoğunlukla, tek bir yayın kuruluşundan bu işlevlerin tümünün yerine getirilmesi istenir.

-Yayın kuruluşu kamusal bir kuruluştur. Ancak gelir kaynakları siyasal iktidardan ve ticari odaklardan büyük ölçüde bağımsızlaştırılmıştır.

¹ Büyük Larousse, 12. Cilt, s.6268

² Ana Britannica, 18. Cilt, s. 31

-Tüm yararlanmak isteyenlere ayırım yapılmaksızın, tek ve herkes için eşit bir kullanma harcı alınarak yayın hizmeti sunulur.

- Siyasal bakımdan yayınların içeriği yansız ve farklı siyasal anlayışlara dengeli bir biçimde yer verilerek saptanmalıdır.

Kamu hizmeti yayıncılığı anlayışının bir yansıması olarak *özerk yayın kuruluşları* düşüncesi benimsenmiş ve yaygınlaşmıştır. Liberal demokratik sisteme sahip Batı Avrupa ülkelerinde ve bazı Afrika ülkelerinde geçerli olan sistemdir. İngiltere'nin bu bakımdan konumu ilginçtir. Bir devlet kurumu olan BBC'nin yanında, özel yayıncılık kuruluşu da kamu hizmeti ilkeleri doğrultusunda çalışmak durumundadır.

Kamu mülkiyetindeki özerk kuruluşların, ya da onların bağlı olduğu özel otoritelerin bu ilkesel tanımlamaya karşın, gerçekten serbestçe kararlar alamadıkları, farklı görüşlere yer vermeyerek, büyük ölçüde iktidarların görüşlerini aktarmakta oldukları çok sık ileri sürülen bir görüştür.

Bir radyo-televizyon sistemi özerk kuruluşlar olarak kamu hizmeti biçiminde örgütlendiğinde, kullandıkları altyapı tesisleri genel olarak devletin mülkiyetinde olup, onun tarafından doğrudan işletilmektedir.

Radyo ve televizyon düzenlemelerini gruplandırma girişimlerinde mülkiyetin kime ait olduğu tüm yeni gelişmelere karşın şimdi bile genel ölçüt olarak alınmaktadır. Bu ölçüt ile birlikte düşünülen bir başka olgu da alanda rekabetin bulunup bulunmadığının saptanmasıdır. Rekabetin yer aldığı bir sistemin olası erdemlerinin sıralanması kadar, ticarileşmenin, özünde bir kamu hizmeti olan radyo-televizyon yayınlarının bu yönünün ihmal edilmesine yol açtığı yolundaki görüşler de yaygındır.³

Kitle iletişim araçlarının kamu hizmeti gördüğü konusu herkesin üzerinde birleştiği bir konudur. Bu bakımdan kitle iletişim araçları özel girişimin elinde de olsa kamu hizmeti görme zorunluluğundan kurtulamazlar. Radyo, televizyon gibi elektronik medyalar bazen ortak kullanım alanımız olan atmosferdeki frekansları ve dalga boylarını kullanırlar.

³ Kitle İletişim Sistemleri, Reşit KAYA, s.78-79

Bunların çok sınırlı olduğunu biliyoruz. Bunların üzerinde tüm dünya vatandaşlarının hakları vardır. Bunlar sınırlı olarak bazı radyo ve televizyonlar aracılığıyla kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçlarının durumu bütün dünyada tartışılmaktadır. Bireylerin iletişim özgürlükleri ve demokratik katılım açısından yeni modeller aranmaktadır. İletişim olayını ne devlet tekelinde tutan, ne de serbest pazar koşullarındaki kar amacına yönelik bir faaliyet olarak gören, olaya kamu hizmeti açısından yaklaşan eğilimler tartışılmaktadır. Kamu hizmeti iletişiminden söz edenler, devletçe finanse edilen ve korunan, ama devlet dışında kalan ve toplumdaki bireylerin büyük bir bölümü arasında düşünce dolaşımını sağlayan iletişim kurumlarını düşünmektedirler.⁴

Pazar ekonomisi libarellerinin, pazarın, bireysel seçim özgürlüğünü artırdığı iddiası kuşkuludur. Sınırsız pazar rekabetinin, aslında belirli grupların, özellikle azınlıkların ve geçici çoğunlukların seçim özgürlüğünü ağır biçimde zedelediği ileri sürülmektedir. Örneğin radyo ve televizyon yayıncıları izleyiciler için rekabete tutuştuklarında en iyi yöntemin kitlelere cazip gelecek programlarla tam ortadaki kesime seslenmek olduğunu bilmektedirler. Bunun sonucu, programlarda çeşitliliğin sınırlandırılması ve program türlerinin birbiriyle örtüşmesi olmaktadır.⁵

Murdoch, tecimsel televizyon yayıncılığının benimsendiği düzende yapılan televizyon yayıncılığının "kamuya, kamunun istediği bir hizmeti kamunun gücünün yeteceği bir fiyatta ülke yasalarına uygun olarak sağlayan herkesin, kamu hizmeti verdiğini ileri sürmektedir. Serbest pazar içindeki televizyon istasyonları, böylece kara yönelik, toplumsal bir işlev üstlenmeden, çoğunluğun beğenisini kazandığını varsaydıkları kitle kültürü ürünlerini yaygınlaştırarak bir yayıncılık gerçekleştirmekte, ama bir kamu hizmeti verdiklerini de ileri sürebilmektedirler. Bugün, ülkemizde fiili televizyon yayıncılığı düzeninin, tekelci sistemin ve tecimsel sistemin sakıncalarının birlikte değerlendirilerek, toplum için en yararlı ve doğru bir modelin geliştirilmesi için tartışmaların ve çalışmaların yapılması gerekmektedir.⁶

Devlet müdahalesinin olmadığı bağımsız televizyon sistemlerinde bile, hükümetlerin baskılarını ve hatta zaman zaman tehditlerini görebilmek mümkündür. Bu tür yaklaşımlara

⁴ Vedat ÖZDEMİR, "Türkiye'de Özel Rad-TV'lerin Çıkışı ve Bu Konuda Devlet Tekeli'nin Kalkması", *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı 7, s. 179 -

⁵ *Medya ve Demokrasi*, John KEANE (Çev. Haluk ŞAHİN), s. 81, Ayrıntı Yayınları.

⁶ Özden CANKAYA, *Marmara İletişim Dergisi*, Sayı 2, s. 222.

verilebilecek en güzel örnek, hükümetlerin zaman zaman yayıncılık sistemlerini yeniden düzenleme tehditleri olabilir. Siyaset bilimciler, bağımsız televizyon sistemlerinde de politizasyonun var olabileceğini belirtmektedirler. Çok farkedilir biçimde olmasa bile, siyasi partilerin düzenleyici kurallara ya da yayın kuruluşlarının çeşitli organlarına sızma girişimleri oldukça sık rastlanır yöntemlerden sayılabilir.

Madalyonun bir de öteki yüzüne bakmak gerekmektedir. Bu ise, kamu hizmeti yayın kurumunun yönetenlerin seçilmiş seçkinler olmadıkları gerçeğidir. Demokrasi ilkelerine ters düşen nokta ise, bu kişilerin ellerine geçirdikleri bu gücü seçilmiş siyasilerin denetimi için kullanmalarıdır. Bu nokta ise, yayın kurumlarının içinde bulundukları ikilemi oldukça somut bir biçimde yansıtmaktadır. Demokratik bir düzende, yayın kurumlarından hem siyasi olarak bağımsız olmaları hem de siyasi anlamda sorumlu olmaları beklenmektedir.⁷

Devletin ideolojik aygıtlarından biri olarak değerlendirilen kamu hizmeti yapan televizyon kurumları, liberalleşme rüzgarları ile eleştirel bir yaklaşıma maruz kalırken, kuralsızlaşan dönemde, özellikle kültürel açıdan kamu hizmeti yayıncılığı iletişim özgürlüğünün korunması için bir emniyet sübabı olarak görülmektedir.

Günümüzde televizyon yayıncılığı konusunda yaşanan değişimler göz önüne alındığında "**kamu hizmeti**" yayıncılığının devletle içiçe olması geçmişte eleştirilirken, özel televizyon yayıncılığı kapsamında olması gereken bir kurum olarak üzerinde durulmaktadır. Kamu hizmeti yayıncılığı kültürel açıdan televizyonun eğitme ve bilgilendirme fonksiyonlarını yerine getirmelidir.⁸

⁷ Bülent ÇAPLI, *Televizyon ve Siyasal Sistem*, s.92-94, İmge Kitabevi, Ekim 1995.

⁸ Hülya YENGİN, *Ekranın Büyüsü*, s. 46, Der Yayınları, İstanbul, 1994.

1- KAMU TELEVİZYON YAYINCILIĞINDA YASAL DENETİM

Denetim , birşeyin, özellikle de bir belgenin, bir işlemin doğruluğunu, geçerliliğini denetlemek eylemi. Bir kitleye yönelik yayın, yayım vb. üzerinde bir yetke tarafından yapılan ve bunların yayımını serbest bırakmak ya da yasaklamakla sonuçlanan ön inceleme.⁹

Sansür ,: bir makamın, bir hükümetin az çok geniş bir kitleye yönelik basın ve yayın ürünleri üzerinde yaptığı ve bu ürünlerin yayılması, dağıtımı, yayınlanması hususunda izin verme ya da yasaklamakla sonuçlanan ön inceleme.¹⁰

İletişim teknolojisindeki değişmelerde, siyasi ve iletişim sistemlerinin kimin elinde olduğunun önem taşıdığı, değişmez bir gerçektir. Evrensel düzeyde değişen güç dengeleri, siyasal boyutta en etkin propaganda aracı olarak kullanılan televizyon yayıncılığı üzerinde de değişikliklerin meydana gelmesine neden olmaktadır.

İletişim alanında liberalizmin serbest pazar koşulları ve demokrasinin çoğulculuk anlayışı çerçevesinde artık devletin iletişim rejimine müdahalesinin ve devlet tekeli uygulamalarının liberal anlayışa ters düştüğü kabul edilmektedir. Müdahale ve liberalizmi bağdaştıran kavram ise, özgürlüklerin özünün korunması ve kamu yararı kavramları olmaktadır. Yine de teknik ve siyasal nedenlerin içiçe geçtiği müdahaleyi haklı kılan kısıtlı frekans dağıtımının kamu otoritesi tarafından yapılması bir zorunluluk olmaktadır.¹¹

Düşünce özgürlüğü ile yakın ilişkisi olan sansür, Anayasa, yasa ve yönetmeliklerde yer alan hukuk kurallarıyla ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir. Anayasa' ya göre basın hürdür, sansür edilemez (md.28). Herkes düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.(md.26) Düşünce ve basın özgürlüğünü düzenleyen bu kuralların yanı sıra, Anayasa' da sansüre olanak sağlayan bir kural da vardır. Düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünü

⁹ Büyük Larousse, Cilt 6, s. 3016.

¹⁰ Büyük Larousse, Cilt 19, s. 10162.

¹¹ Hülya YENGİN, *Ekranın Büyüsü*, s. 44-45, Der Yayınları, İstanbul, 1994.

düzenleyen Anayasa' nın 26.maddesine göre bu özgürlüklerin bulunması radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayınların, izin sistemine bağlanması engel değildir.

Türkiye'nin ilk yayın kuruluşu olan TRT'nin yapımcıları, denetimle ilk kez 1966 yılında tanıştılar. 359 sayılı yasa yürürlüğe girmeden önce, hazırlanan söz programları, Söz ve Temsil Yayınları şefliklerince gözden geçirilmekte idi.

359 sayılı TRT Kanunu'nda ise denetimle ilgili herhangi bir düzenleme yer almamıştır. Yayıncıdan, yayın özerkliğini sorumluluk duygusu ve tavrı içerisinde yorumlaması bekleniyordu. Ancak uygulamanın başlaması ile birlikte özerklik konusunda TRT ve toplumun çeşitli kesimleri arasında yorum ve anlayış farkları belirmeye başladı. Cinsel eğitim konulu program etrafında koparılan fırtına ve bir İstanbul gazetesinin TRT aleyhine başlattığı kampanya, TRT'yi denetim yapmaya yöneltti. 1966 yılında Genel Müdürlük emri ile Merkez Program Dairesi Başkanlığı'nda denetim başladı. Adalet Ağaoğlu, Sevgi Sabuncu ve Nurten Görün adlı üç program uzmanı, haberler ve reklamlar dışında tüm radyo yayınlarını, metin ve bant olarak denetlemekle görevlendirildi.¹²

A-1968-1982 YILLARI ARASINDA TRT TELEVİZYONU'NDA YASAL DENETİM

Türkiye'de kamuoyu televizyonla 1960'lı yıllardan sonra ilgilenmeye başlamıştır. Elektronik tarama tekniğini kullanarak yapılan ilk televizyon yayınının 1936'da İngiltere'de başlamasından, 1960'lı yıllara değin oldukça uzun bir süre geçmiştir. Türkiye, televizyon yayınları dünya üzerinde iyice yaygınlaştıktan sonra konuyla ilgilenmiştir.¹³

Türkiye'de ilk televizyon yayını İTÜ tarafından 9 Temmuz 1952 günü gerçekleştirildi. Bu yayınlar çok kısıtlı bir alana yapılan haftada birkaç saatlik deneme

¹² **Dünden Bugüne Rad-TV 1927-1990 TRT**, s. 27.

¹³ Özden CANKAYA, Türkiye'de Televizyonun Gelişimi ve Bugünkü Durumu, **Marmara İletişim Dergisi**, Sayı 2, s. 222, Nisan 1993 .

yayınlarıydı. İstanbul halkı bazı büyük dükkanların vitrinlerine kurulan alıcıların karşısında birikerek TV yayınlarıyla tanıştılar. Daha sonra TRT kuruldu ve ilk deneme yayını 31 Ocak 1968'de yapıldı.

Bu dönemde kitle iletişimi kelimenin tam anlamıyla yürürlükteydi. Her akşam ekran karşısına geçilip hep birlikte TRT'nin tek kanalından yayınlanan programlar kesintisiz seyredilirdi. Açılış anonsuyla alıcıların karşısına geçilir, kapanışta verilen İstiklal Marşımız da dahil olmak üzere yayın sonuna kadar izlenirdi.

Derken TRT ülkemizde radyo ve televizyon yayınlarını ilgili kanunla tekeline aldı ve gelişim yıllarca TRT tekelinde sürdü.¹⁴

1-Yasal Denetimin Düzenlenmesi

a-Anayasa' da Yer Alan Hükümler:1961 Anayasa' sının 121.maddesi, Türkiye'deki Radyo-Televizyon yayıncılığının örgütlenmesinin ana ilkelerini belirtir.

1960 yılından önceki dönemde radyonun partizan tutumu ve partizan bir yayın aracı haline getirilmesi, ülkemizde, uzun yıllar ciddi bir huzursuzluk konusu olmuş ve bu nedenle radyonun özerkliği ve tarafsızlığı Anayasanın güvencesi altına alınmak istenmiştir. Bu amaca hizmet eden 121. madde radyo ve televizyonun örgütlenmesi yönünden şu ilkeleri koymuştur:

- _ Radyo ve televizyon hizmetlerinin kamu kuruluşu şeklinde örgütlenmesi,
- _ Bu örgütün özerk olması ve tüzel kişiliğe sahip bulunması,
- _ Örgütün tarafsızlık esaslarına uygun yayın yapması,
- _ Kültür ve eğitime yardımcı olması.¹⁵

b-359 Sayılı Yasanın Düzenlenmesi: 1 Mayıs 1964 tarihinde yürürlüğe giren yasa radyo ve televizyon kurumunu bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlemiştir. Yasaya göre kurumun organları şöyledir:

¹⁴ Emir TURAN, 2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de TV, s. 6.

¹⁵ Kayıhan İÇEL, Kitle Haberleşme Hukuku, s. 311.

aa-Yönetim Kurulu

bb-Genel Müdür

cc-Danışma Kurulları

dd-Siyasi Yayınlar Hakem Kurulları

aa-Yönetim Kurulu: Yasaya göre kurumun en üst karar ve yönetim organıdır. Dokuz üyeden oluşur. Bunlar şunlardır:

_ Genel Müdür: Genel Müdür yönetim kurulunun da üyesidir.

_ Hükümet Temsilcileri: İki tanedir. Biri Milli Eğitim Bakanlığı, Biri de Turizm ve Tanıtma Bakanlığı adına hükümeti temsil ederler.

_ Üniversite Temsilcileri: Doğrudan doğruya üniversiteler temsilcileri olarak TRT yönetim kurulunda bulunurlar,

_ Teknik Üniversite Temsilcileri: Bu temsilci radyo ve televizyon konularında kürsüsü bulunan üniversite fakülteleri, profesörler kurulu üyelerince seçilen bir üye,

_ Hukuk, iktisat, Sosyal Bilimler Fakültesi Temsilcisi: Üniversitelerin bu fakültelerinin öğretim üyelerinin kendi aralarında seçecekleri bir üye,

_ Edebiyat ve Dil-Tarih Coğrafya Fakülteleri ile Güzel Sanatlar Akademileri temsilcileri ve bunların seçecekleri beş kişinin ortaklaşa seçecekleri bir üye,

_ Çeşitli sanat kuruluşlarının seçecekleri bir üye,

_ Kurum Temsilcileri: Yukarıda belirtilen hükümet, üniversite ve sanat kurumları temsilcileri belli olunca bunlar bir araya gelerek "kurumun devamlı kadrolarında çalışanlarla, devamlı olarak en az bir yıl çalışmış olan diğer personeli arasından" seçilmiş iki kurum temsilcisi.

Böyle oluşan TRT yönetim kurulunun, üniversiteler ve sanat kuruluşları ve kurum temsilcilerinin görev süreleri beş yıldır ve bu üyeler görevlerinden "hiç bir suretle " uzaklaştırılmazlar.¹⁶

bb-Genel Müdür: 359 sayılı yasaya göre Genel Müdür, yönetim kurulunun Turizm ve Tanıtma Bakanlığına önerisi ve bakanın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunun kararnamesiyle atanır. Görevden uzaklaştırılmak istendiğinde, atanmasındaki usule uygun olarak görevinden uzaklaştırılır.

Genel Müdür, kurumu yönetim kurulunun aldığı kararlar çerçevesinde ve onun gözetiminde yönetir, kurumu temsil eder ve yayından sorumludur. Ayrıca yönetim kurulu ve siyasal organlara karşı da sorumluluğu vardır.

cc-Danışma Kurulları: Yasa 10. maddesinde, "yönetim kurulu, radyo ve televizyon hizmetleri ile ilgili konularda danışmak üzere kurullar" kurulabileceğini söylemektedir. Yönetim kurulu bir veya birkaç danışma kurulunu kurup kurmamakta serbesttir.

dd-Siyasi Yayınlar Hakem kurulları: Bu kurul yasanın 12.maddesine göre kurulmaktadır. Üyeleri siyasi parti üyesi olamazlar. Kurul göreceği lüzum üzerine toplanacağı gibi, genel müdürün çağrısı üzerine de toplanabilir. Yayınlarla ilgili siyasi partilerin başvurularını inceleyen kurul gerekirse cevap hakkı tanıyabilir.

TRT bu yapısıyla geçmiş yıllara ve o yıllardaki düzenlemelere göre daha demokratik, çağdaş ve özerk bir yapı ve işleyiş kazanmıştı.¹⁷

c-Yasadaki Denetim Uygulamaları: Yukarıda anlatılan şekilde oluşturulan yönetim kurulu ve genel müdür, sahip oldukları bu hiyerarşik yetki sonucu radyo ve televizyon programlarının denetleyicisidirler. TRT yönetim kurulu ve genel müdür bu yetkilerini doğrudan kullanacağı gibi, danışma kurulları aracılığıyla da yayınları denetleyebilirlerdi.

Bu dönemde programlar yayından önce üç denetim aşamasından geçmekteydi:

¹⁶ Özden CANKAYA, *Dünden Bugüne Rad-TV*, s. 22.

¹⁷ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 23.

Birinci aşama: Programlar Radyo Program Müdürlüklerince ve Genel Müdür emirleri çerçevesinde planlanır ve yapılır,

İkinci aşama: Program müdürlüğünce ön denetimi yapılan programlar Merkez Planlama Dairesine gönderilir,

Üçüncü aşama: Merkez Planlama Dairesine gelen programlar son denetim yeri olan Program Etüt ve Planlama Dairesine gönderilir. Burada, programların Anayasaya uygunluğu, Cumhuriyetin niteliklerine uygunluğu ve Atatürk devrimlerine uygunluğu denetlenirdi.¹⁸

2-YASAL DENETİM UYGULAMALARI

Devlet Planlama Teşkilatı'nın İkinci Beş yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan "televizyon şebekesinin kurulması işinin beşer yıllık üç plan döneminde gerçekleştirilmesi" görüşüne rağmen, Ankara Televizyonu, TRT'nin ilk Yönetim Kurulu'nun kararıyla deneme yayınlarına başlamıştır. Türkiye'de televizyon yayınlarının başladığı bu dönemde, kurumun genel müdürü, aynı zamanda TRT'nin ilk genel müdürü olan Adnan Öztrak'tı.¹⁹

Ankara Televizyonu, ilk deneme yayını 31 Ocak 1968'de 3. band 5. kanaldan gerçekleştirmiştir. Federal Almanya'nın teknik desteğiyle başlayan televizyon yayınları, Ankara'nın Dededoruk tepesinden 600 W verici güç, 5 KW anten çıkış gücüyle 1276 km2 alana ve 1.070.000 kişiye ulaşıyordu.²⁰

a-1968-1972 Yılları Arasında TRT' nin Hukuki Yapısı: 1961 yılı Anayasa'sının 121. maddesi, televizyon yayıncılığını öngörüyor ve bu yayıncılığın yapılması için adeta bir hareket noktası oluşturmuyordu. Anayasanın gösterdiği bu direktif, kamu tüzelkişiliği

¹⁸ TRT Kurumu Kuruluş ve Görev Yönetmeliği, R.G. 30.6.1966, Sayı 12336.

¹⁹ Ali BALABANLAR, "Uydu Teknolojisinin Boyutları ve Türkiye'de Rad-TV Yayınlarında Devlet Tekelinin Kalkması, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 156.

²⁰ Özden CANKAYA, a.g.m., s. 223.

şeklinde bir yayıncılık olacaktır. Ama 1961 Anayasası, genel havası içerisinde bu kamu tüzelkişiliğinin özerk ve tarafsız olacağını da öngörüordu.²¹

24 Aralık 1963 tarihli 359 sayılı TRT Kurumu Kanununun birinci maddesi, Anayasanın bu hükmüne uygun biçimde, remzi TRT olan Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu adıyla tüzel kişiliğe sahip özerk bir kamu iktisadi teşebbüsü kurmuştur. Böylece, yönetimde, ekonomik alanda, siyasal iktidara bağımlı olmamayı ifade eden özerklik kavramı tesis edilmiştir.

1961 Anayasasının ve 359 sayılı TRT Kanununun hükümlerinden anlaşılacağı üzere, 1964-1971 yılları arasındaki dönemde TRT Kurumu tüzel kişiliğe sahip özerk ve tarafsız bir kamu iktisadi teşebbüsü durumundaydı. Bu yeni anayasaya göre Türk yayıncılık sistemi üç ayak üzerine oturtulmuştur. Özerklik, tarafsızlık ve tekel. **Özerklik**, radyo ve televizyonun siyasal iktidarların müdahalesi olmadan bağımsızlık içinde yayın yapmasını garanti altına alacak, **tarafsızlık**, onun sistem içindeki siyasiler ve özellikle siyasal partiler arasında yansızlığını sağlayacak, **devlet tekeli** ise kurulan bu yapının başka yapılar tarafından tehdit edilmesini engelleyecektir.²²

Özerklik kavramının getirilmesinde, radyo ve televizyonla iletişimde bulunmada, düşünceyi açıklama özgürlüğünün gerçekleştirilmesi amacı yatmaktadır. Bu özgürlük ortamından yalnız kişilerin değil, kitle haberleşme araçlarının da yararlanması amaçlanır ve ancak böylece görevlerini yerine getirecekleri ileri sürülür.

Ama bu kavram herkesin, radyo ve televizyondan herhangi bir sınırlama olmaksızın yararlanacağı ya da her program yapımcısının kendi kişisel ölçülerine göre program yapabileceği anlamına gelmez. Radyo ve televizyon özerkliği sınırları belirlenmiş bir sorumluluk altında, her türlü çıkar gruplarına belli açık ya da kapalı ve dolaylı bir bağlılık olmaksızın, her türlü düşünceye, karşıtlarıyla yer vermek, yalnızca belli bir grubun yararına ya da çıkarına değil, halkın tümüne hizmet etmek, siyasi sorunlarda kesin tarafsız olmak koşuluyla, radyo ve televizyonun bir kurum olarak siyasi iktidarın emir ve

²¹ Mesut ÖNEN, "Türkiye'de Televizyonun Evrimi ve Özel TV'lerin Yakın Gelecekteki Gelişmeleri", ABD ve Türkiye'de TV Yayıncılığının Sorunları Sempozyumu, Haziran 1997, İstanbul.

²² Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 141.

hierarchy dışında kalması anlamına gelir. Tarafsızlık, objektiflik ve eşitlik özerkliğin amacı ve varlık koşuludur.²³

b-1972 Yılından Sonra Yapılan Değişiklikler: Başlangıçta özerk ve tarafsız bir kurum olarak siyasi baskılardan uzak bir yayıncılık yapması düşünülen TRT' nin bu durumu uzun sürmemiştir. Zamanın öğrenci ve anarşi olaylarının faturasından parlamentoyla birlikte TRT' de payını almıştır.

Tarafsız yayının sağlanabilmesi için öngörülen özerklik, özellikle 1968 sonrası gelişen toplumsal olayların da etkisiyle TRT eleştiri konusu olmuş, yayınlarını olaylardan sorumlu tutanlar çıkmıştır. Gelişen süreç sonucunda 12 Mart 1971 muhtırasından sonra, 29 Şubat 1972 tarih ve 1568 sayılı yasa ile TRT'nin özerkliği kaldırıldı.²⁴

Özerkliğin kaldırılması için önce, ilk önce 20 Eylül 1971 tarihli ve 1488 sayılı ile yasa anayasanın 121. maddesi değiştirildi. TRT' nin özerkliği kaldırıldı ve kurumun yalnızca tarafsız olması hükmü getirildi.²⁵

Anayasanın değiştirilen 121. maddesine göre: Radyo ve televizyon istasyonları, ancak devlet eliyle kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde kanunla düzenlenir. Kanun, yönetim ve denetimde ve yönetim organlarının kuruluşunda, tarafsızlık ilkesini bozacak hükümler koyamaz.

Yine ilgili kanuna göre: Her türlü radyo ve televizyon yayınları, tarafsızlık esaslarına göre yapılır. Haber ve programların seçilmesinde, işlenmesinde ve sunulmasında ve kültür eğitimine yardımcılık görevinin yerine getirilmesinde, Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünü insan haklarına dayanan milli güvenliğin ve genel ahlakın gereklerine uyulması, haberlerin doğruluğunun sağlanması esasları ile organların seçimi, yetki, görev ve sorumlulukları kanunla düzenlenir.²⁶

121. maddesinin değişiklik gerekçesinde dikkat çeken taraf, özerklik ilkesinden vazgeçmenin nedenlerinin belirtilmemesidir. İlgili maddenin değişiklik gerekçesinde:

²³ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 24.

²⁴ Vedat ÖZDEMİR, a.g.m., s. 182.

²⁵ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 37.

²⁶ Resmi Gazete, 22.9.1971, Sayı 13964.

*" Gelişen teknoloji bütün dünyada radyo ve televizyonun, büyük kitleleri etkileyen ve kamuoyunun haber almasında ve oluşmasında en büyük rolü oynayan yayın organları haline gelmesini sağlamıştır. Memleketimizin genel şartları bu yayın organlarını daha da etkili kılmaktadır. Devlet eliyle kurulan bu organların tam bir tarafsızlıkla, ancak, Anayasanın temel ilkelerine uygun ve bu ilkeleri yayma, benimsetme ve güçlendirme istikametinde yayımlarla hizmetini yürütmesi gerekmektedir. "*²⁷

1961 Anayasasının 121. maddesinde yapılan değişikliklerden sonra, 29 Şubat 1972 tarih ve 1568 sayılı " 24.12.1963 Tarih ve 359 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Ek ve Ek Geçici Maddeler İlavesi Hakkında Kanun" adını taşıyan yasa çıkarıldı.

1568 sayılı kanun, yeni bir kanun değildir. 50 maddeden oluşan 359 sayılı Kanunun, 19 maddesinin değiştirilmesi ve Kanuna 4 ek ve 5 geçici madde eklenmesinden ibarettir. Kanunda ilgi çeken nokta "özerklik" esasının kaldırılması, yerine Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu adıyla "tarafsız" bir kamu tüzel kişisinin kurulmasıdır. 1568 sayılı kanunun 33. maddede yaptığı değişiklikle, kanundaki özel hükümler dışındaki konularda Kurum hakkında uygulanacak İktisadi Devlet Teşekküllerine ilişkin genel hükümler bakımından Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yerine Başbakanlığı yetkili saymıştır.²⁸

1568 sayılı Kanun, TRT Kurumu' nun eski yönetim organlarından esaslı bazı değişiklikler yaptığı gibi, bu organlara yenilerini de eklemiştir. Kanunun 3. maddesinde kurum organları belirtilmiştir. Bunlar: Yönetim Kurulu, Genel Müdür, Koordinasyon Kurulu, TRT Seçim Kurulu, Genel Danışma Kurulu, Siyasi Yayınlar Hakemler Kurulu.²⁹

İlgili Kanunda yönetimle ilgili yapılan en önemli değişiklik, Yönetim Kurulu üye sayısının 9'dan 11'e çıkarılmasıdır. Bununla birlikte, 1568 sayılı Kanun, üyelerin seçiminde de bazı yenilikler getirmiştir. Hükümet Temsilcilerinin sayısı 2'den 3'e çıkarılmıştır. Bu üyelerin hangi kurumların temsilcisi olacağı, 359 sayılı Kanununun aksine belirtilmemiştir.

²⁷ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 169.

²⁸ Kayıhan İÇEL, a.g.e., s. 212.

²⁹ Kayıhan İÇEL, a.g.e., s. 314.

Yeni duruma göre Bakanlar Kurulu' nun atadığı üyeler dışındaki üyelerin seçiminde ise, TRT Seçim Kurulu yetkili kılınmıştır.

1568 sayılı Kanunla Kurum' un organları arasına katılan TRT Seçim Kurulu'na, 359 sayılı Kanunda Yönetim kuruluna verilmiş olan yetkiler verilmiştir. Genel Müdür ve Yönetim Kurulu üyelerinin görevden alınmasında TRT Seçim Kurulu' nun önemli bir rolü oldu. Bu kurul, Cumhurbaşkanı tarafından üniversite rektörleri arasından seçilen dört Rektör ve Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri'nden oluşmaktadır.

359 sayılı Kanununda yer alan Danışma Kurulu yerine Genel Danışma Kurulu adında, çok geniş bir demokratik tabana sahip bir kurul oluşturuldu. Genel Müdür' ün çağrısı üzerine yılda bir kez toplanan kurul, TRT' nin radyo-televizyon yayınları hakkında kamuoyunun düşünce ve dileklerini saptamak, sonuç ve görüşlerini Yönetim Kuruluna aktarmakla görevliydi.

Yine 359 sayılı yasaya göre Genel Müdür atanmasında, Yönetim Kurulu adayını gösterme yetkisine sahipti. Turizm ve Tanıtma Bakanlığı bu öneri üzerine Genel Müdür adayını Bakanlar Kurulu'na sunar ve atama bu şekilde yapılırdı. 1568 sayılı Kanunla bu yetkiler ilgili bakanlıktan alınmış, Bakanlar Kurulu atama işleminde serbest bırakılmıştır. "Böylece demokratik tabana dayalı Genel Müdür seçimi yerine atama yolu ile Genel Müdür tercih edilmiştir." ³⁰

c- Yayınların Denetimi: TRT Kurumu içinde yapılan ilk denetimler, Radyo ve Televizyon Müdürlüklerinin, hazırlanan programları metin, bant ve film üzerinde kendi içlerinde yaptıkları denetimlerdir. Programlar, sırasıyla önce şube içinde, sonra şubenin bağlı olduğu müdürlük ve daha sonra da programın bağlı olduğu Daire Başkanlığı tarafından üç aşamalı bir denetimden geçerdi.³¹

Daire Başkanlığı içinde, programların Anayasaya ve ilgili kanuna, yayın esaslarına, kanunda belirtilen içerik, şekil, amaç, dil, estetik, kalite ve hedef kitleye uygunluğu denetlenirdi. Denetim sonrası, programın tümüyle yayınlanması veya yapılan çıkartma ve

³⁰ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 170.

³¹ Sacide VURAL, *Rad-TV Kurumlarında Yönetim ve Türkiye'deki Uygulama*, s. 198.

ilavelerle, yayınlanması yolunda verilen karar denetim formuna eklenerek Denetim Müdürlüğüne gönderilirdi.³²

Genel Müdür Program Yardımcılığına bağlı olan Denetim Müdürlüğünün görevleri şunlardı:

- Haber Dairesinin hazırladığı yayınlar dışında kalan ve radyolarda yayınlanan reklam programları hariç bütün söz programlarını,

- Radyo Program Yapım ve Yayın Dairesince hazırlanan programları,

- Radyoların burada istisna edilmiş olmakla beraber merkezce denetlenmesine ihtiyaç duyduğu güfte, reklam metni ve spotlarını,

- Televizyon programlarının müzik ve reklam programları dışında kalan programlarını,

Anayasa' ya, 359 sayılı Kanuna. mevzuat ve yayın esaslarına uygunluğunu, içerik olarak ilgili kanunun 20. maddesinin öngördüğü anlamda denetlemek, yazılı olarak programın, aynen veya değişiklik yapılarak yayınlanabileceğini tespit etmek.³³

TRT Kurumu içinde yapılan yayın denetimi, 15 Eylül 1980 tarihine kadar, 31.8.1972 tarih ve 14292 sayılı gazetede yayınlanan "Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu Kuruluş ve Görev Yönetmeliği" ne göre yapılmıştır.³⁴

³² Jale SARMAŞIK, **Rad-TV Yayınlarının Denetim Yöntemleri**, s. 99.

³³ TRT Kurumu Kuruluş ve Görev Yönetmeliği, 31.8.1972, Madde 224.

³⁴ Jale SARMAŞIK, a.g.e., s. 105.

B- 1982-1990 YILLARI ARASI TRT TELEVİZYONUNDA YASAL DENETİM

Bu dönemde yapılan değişikliklere geçmeden önce değişikliği gerektiren süreci anlatmak gerekir.

Her gelen hükümetle birlikte değişen Genel Müdürler, tartışmalar, Danıştay kararıyla işine dönüp tekrar istifa edenler, siyasal iktidarla TRT ilişkisini hep gündemde tutmuştur. Televizyon, gelip geçici yayın politikaları yüzünden kurumsallaşamamıştır. Televizyon yayınları on yılın sonunda tüm kesimleri memnun etmemektedir. 29 Haziran 1978 tarihinde Adalet Partisi mensubu 11 milletvekili, bu konudaki tepkilerini dile getirmek için, TRT Genel Müdürlüğü binası önünde bir televizyon alıcı cihazını yaktılar.

Siyasal iktidar, kendi görüş ve düşünceleri doğrultusunda bir televizyon yayıncılığı istiyor, değişik siyasal yaklaşımların ekrana yansımaları istemiyordu. Bu ağır eleştirilerin yanında TRT' nin "TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Festivali" ni başarıyla organize etmesi politikacıları ilgilendirmiyordu.³⁵

" 1970' li yıllarda Türkiye, siyasal açıdan sancılı bir dönem yaşıyordu. Büyük kentlerde şiddet ögesinin ağır bastığı ideolojik eylemler, ekonomik sorunlar ve toplumsal kargaşa, demokratik rejime ara veren bir askeri hareketi daha getirmiştir." ³⁶

12 Eylül 1980 tarihinde askerlerin yönetime el koymasından sonra ortaya çıkan hukuki, ekonomik ve siyasal alanlardaki değişiklikler sonrası bir takım yeni kurumlar yanında, mevcut kurumlara da yeni bir biçim verilmiştir. 6 Kasım 1982 tarihinde halkoyuyla kabul edilen yeni Anayasa' da radyo-televizyon yayınlarına ilişkin yeni düzenlemeler yapılmıştır. Yayınları düzenleyen Anayasa' nın 133. maddesi şöyledir:

Madde 133. *"Radyo ve Televizyon istasyonları, ancak Devlet eliyle kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzelkişiliği halinde düzenlenir.*

³⁵ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 174.

³⁶ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 41.

Kanun, Türk Devleti'nin varlık ve bağımsızlığını, ülkenin ve milletin bölünmez bütünlüğünü, toplumun huzurunu genel ahlaki ve Anayasa' nın 2. maddesinde belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerini koruyacak tarzda yayın yapmasını düzenler ve Kurumun yönetim ve denetiminde, yönetim organlarının oluşturulmasında ve her türlü radyo ve televizyon yayınlarında tarafsızlık ilkesini gözetir.

Haber ve programların seçilmesi, sunulması ve milli kültür ve eğitime yardımcılık görevinin yerine getirilmesi, haberlerin doğruluğunun sağlanması esasları, organların seçimi, görev yetki ve sorumlulukları düzenlenir.

Yukarıda ikinci fıkra hükümleri, kamu iktisadi teşebbüsü niteliği taşıyan veya Devlet yahut diğer kamu tüzel kişilerinden mali yardım gören haber ajansları hakkında da uygulanır."

Bu maddeye göre, yayınlar tarafsız bir biçimde gerçekleşecektir. Ama gerek yönetim kurulunun oluşumu gerekse genel müdürün atanması prosedürü, bu tarafsızlığın sağlanmasının güç olduğunu gösteriyordu.³⁷

Anayasa' nın bu düzenlemesine dayanılarak 11 Kasım 1983 tarihinde kabul edilen, yürürlükteki 359 ve 1568 sayılı yasaları kaldıran 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu, 1 Ocak 1984 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu kanun TRT Kurumu Kanunu olmayıp, aynı zamanda Radyo Televizyon Kanunu niteliğini taşımaktadır.³⁸

2954 sayılı Kanunla getirilen en önemli yenilik Radyo-Televizyon Yüksek Kurulu adıyla kurulan, TRT' nin yayın sonrası denetimini yapan bir kurulun kurulmasıdır. Kanununda kurulun, yurt içine yapılan yayınlar için mili siyasete uygun ilkelerin saptanması ve kanunda belirtilen görev ve esasların uygulanmasını gözetilmesi, denetlemesi ve değerlendirmesi amacıyla kurulduğu belirtilmiştir.³⁹

³⁷ Özden CANKAYA, "Türkiye de Radyo ve Televizyon Yayıncılığının Yasal Gelişimi" 2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de Televizyon, s. 70. Der. Emir Turam

³⁸ Hülya YENGİN, a.g.e., s. 112.

³⁹ Jale SARMAŞIK, a.g.e., s. 109.

1- 2954 Sayılı TRT Yasası ve Denetim Organları

1 Ocak 1984 tarihinde yürürlüğe giren 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu beş bölümden oluşmaktadır. Birinci kısım amaç, kapsam, tanımlar, temel ilkeler ve yayın esaslarını içeren genel hükümleri, ikinci kısım Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu'nu, üçüncü kısım Türkiye Radyo Televizyon Kurumu' nu, dördüncü kısım çeşitli hükümleri ve beşinci kısım de geçici hükümleri içermektedir.

Kanunun ilk iki maddesinde, kanunun amacı ve kapsamı belirtilmiştir. Bu kanunun amacı, radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun ve Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir. Bu kanun, her türlü teknik, usul ve araçlarla ve her ne isim altında olursa olsun elektromanyetik dalga yoluyla yurt içine ve yurt dışına yapılan radyodifüzyon ve televizyon yayınları ile ilgili hususları kapsar.⁴⁰

a- Radyo-Televizyon Yayınlarında Temel İlkeler ve Yayın Esasları: Radyo ve televizyon yayınlarında istasyonların kurulması, işletilmesi, yönetilmeleri ve yayınların düzenlenmesinde dikkate alınması gereken temel ilkeler Kanunun 4. ve 5. maddelerinde belirtilmiştir:

1- Temel İlkeler:

a- Devlet tekelinde olan radyo-televizyon yayıncılığı, Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu tarafından yapılır. Ancak polis ve meteoroloji teşkilatları devamlı ikaz ve duyuru amacıyla, bu kanunda belirtilen esaslara uygun yayın yapmak ve Radyo Televizyon Yüksek Kurulundan izin alarak, sürekli ya da kesintili radyo yayını yapabilirler.

b- Radyo ve televizyon yayınlarının dinleyici ve izleyiciye seçme hakkı tanıyacak şekilde birden fazla kanaldan ve bütün yurt çapına yapılması esastır.

⁴⁰ 2954 Sayılı TRT Yasası, Madde 1-2.

c- Kamu kurum ve kuruluşlarıyla gerçek ve özel hukuk tüzel- kişilerin kapalı devre televizyon sistemi kurmaları ve işletmeleri Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun iznine tabidir.

d- Yurt içine yapılan radyo ve televizyon yayınları ile kapalı devre televizyon yayınlarının kanunda belirtilen esaslara uygunluğu Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu tarafından gözetilir, denetlenir ve değerlendirilir.

e- Her türlü radyo ve televizyon yayını için frekans planlama, tahsis ve tescil işlemleri 5 Nisan 1983 tarih 2813 sayılı Telsiz Kanunu hükümlerine tabidir.

2- Yayın Esasları:

a- Anayasanın sözüne ve ruhuna bağlı olmak. Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, milli egemenliği, Cumhuriyeti, kamu düzenini, genel asayiş, kamu yararını korumak ve kollamak,

b- Atatürk ilke ve inkılaplarını kökleştirmek, Türkiye Cumhuriyeti- nin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmasını öngören milli hedeflere ulaşmayı gerçekleştirmek,

c- Devletin milli güvenlik siyasetinin, milli ve ekonomik menfaatle- nin gereklerine uymak,

d- Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yahut Devleti ve Devlet otoritesini ortadan kaldırmak veya dil, ırk, din ve mezhep ayırımı yaratmak yahut sair herhangi bir yoldan bu kavramlara ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak amacı güden rejim ve ideolojilerin propagandasına yer vermemek,

e- Genel ahlakın gereklerini, milli gelenekleri ve manevi değerleri gözetmek,

f- Türk milli eğitiminin temel görüş, amaç ve ilkelerine uymak,

g- Kolayca anlaşılabilir, doğru, temiz ve güzel bir Türkçe kullanmak,

h- Toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek hususlara yer vermemek,

i- Karamsarlık, umutsuzluk, kargaşa, dehşet, saldırganlık gibi olumsuz duygular uyandırmak ve telkin etmek amacına yönelik yayın yapmamak,

j- Kişilerin özel hayatlarına, şeref ve haysiyetlerine saygılı olmak ve dürüstlük anlayışına bağlı kalmak,

k- Haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık, doğruluk ve çabukluk ilkeleri ile çağdaş habercilik teknik ve metotlarına bağlı olmak

l- Haberler ile yorumları ayırmak ve yorumların kaynaklarını açıklamak,

m- Kamuoyunun sağlıklı ve serbestçe oluşabilmesi için kamuoyunu ilgilendirecek konularda yeterli yayın yapmak. Tek yönlü, taraf tutan yayın yapmamak ve bir siyasi partinin, grubun, çıkar çevresinin, inanç veya düşüncenin menfaatlerine alet olmamak.

b- Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu: 2954 sayılı Kanunda en önemli değişiklik, yayın sonrası denetim ve değerlendirilmesi göreviyle TRT dışında bir kurulun, Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun, kurulmasıdır. Yayıncılık tarihimizde önemli bir değişiklik olan bu kurula, Batı Avrupa ülkelerinde rastlanmaktadır.⁴¹

İlgili kanunun 6. maddesinde, yurt içine yapılacak radyo ve televizyon yayınları için milli siyasete uygun ilkeleri tespit etmek, bu kanunda belirtilen görev ve esasların uygulanmasının gözetimi, denetim ve değerlendirilmesini yapmak maksadıyla Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu' nun kurulduğu belirtilmektedir.

⁴¹ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 41.

C- 1990-1994 YILLARI ARASI FİİLİ DURUMDA TECİMSEL TELEVİZYONLAR

İlk ortaya çıktıklarında beraberinde büyük tartışmaları da getiren ve halen de, gerek hukuksal düzenlemeleriyle gerek program içerikleriyle tartışılan özel televizyon yayıncılığı artık benimsenmiştir. Devletin tekelinde olan radyo ve televizyon yayıncılığının yanında özel radyo ve televizyonlar da günlük hayatımıza fiili olarak girmişlerdir.

Türkiye' de televizyon evrimini, sinyallerin yayılmaya başladığı zamandan bugüne kadar geçen süreci, üç aşamada tespit edebiliriz. Birinci aşama, İstanbul Teknik Üniversitesi' nin televizyon yayınları. İkinci aşama, TRT Kurumu yayınları ve son aşama da, özel televizyon yayıncılığı.⁴⁵

Yetmişli yıllarda Philips tarafından ortaya atılan video kaseti olgusu, video kaydedicilerinin evlere girmesini beraberinde getirdi. Meraklıları video kasetleri istedikleri filmleri izleyebiliyorlardı. Çığ gibi çoğalan video kulüpler artık TRT'ye alternatif bir izlençe olmuştu. Uydular aracılığıyla yabancı bir yayını canlı olarak seyretmek de artık mümkündü. Ancak özel televizyon yayıncılığının yoğun tartışıldığı bu ortamda TRT tekelinin karşısına çıkmaya kimse cesaret edemiyordu.⁴⁶

PTT, uydular aracılığıyla aldığı yabancı ülkelerin televizyon yayınları kablo ile dağıtımına, pilot bölge seçilen Ankara'nın Çankaya ilçesinde, 26 Aralık 1988 tarihinde başlar. PTT Genel Müdürü Emin Başer fiberoptik kablolarla Ankara, İstanbul, İzmir'de isteyen kişilerin evlerine kablolu televizyon yayını verileceğini bildirir.⁴⁷ RTYK, bu yayınların TRT' nin yayın tekelini kırdığını söyleyerek PTT' den bu yayınlara son vermesini ister. Durdurmadığı takdirde suç duyurusunda bulunacağını belirtmesine rağmen PTT bu uyarıları dikkate almadığı gibi dağıtım şebekesinin kapsamını artırma çabalarını sürdürmüştür.⁴⁸

⁴⁵ Mesut ÖNEN, "Türkiye' de Televizyon Evrimi ve Özel Televizyonların Yakın Gelecekteki Olası Gelişmeleri" ABD ve Türkiye' de TV Yayın Sorunları Sempozyumu, Haziran 1997.

⁴⁶ Emre Dağdeviren "Özel Televizyonculuğumuzun Gelişiminin Teknik Süreci", 2000'li Yıllara Doğru Türkiye' de TV, s. 57. Der. Emir Turam

⁴⁷ Hülya YENGİN, a.g.e., s. 79.

⁴⁸ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 84.

RTYK Başkanı Yılmaz Büyükerşen PTT' nin bu uygulaması yeniden yayın tarifi içine girdiğini ve PTT'nin telif hakkı ödemesi gerektiğini söyler. Nitekim PTT'nin kablo ile dağıttığı kanallar arasında bulunan BBC, TV 5, Europe, SAT 1 gibi yabancı kanallar, PTT' nin yayınlarını izinsiz yayınladığını öne sürerek, kontrat imzalamak için baskı yapmaya başlamışlardır.⁴⁹

1- Tecimsel Televizyonların Ortaya Çıkması

Aslında her şey çok çabuk gelişti. Gerçi uzun bir süreden beri TRT tekelinin çağın gerisinde kaldığı, mutlaka bir yolunun bulunup gelişime ayak uydurulması gerektiği tartışılıyordu. TRT' nin bazı kanallarında şirketlere zaman dilimlerinin kiralanması düşünülüyordu. Ancak bu arada, Magic Box adlı bir özel şirket, yurt dışından uydu aracılığıyla Türkçe yayın yapmaya başladı. Türkiye' de, uydu antenleri sayesinde izlenen bu yayınlarla TRT tekeli fiili olarak kırılmış olur.⁵⁰

" Bir süredir Türkiye, erken uyananlar tarafından yönetiliyor...İlk özel televizyonumuzu rahmetli Cumhurbaşkanlarımızdan Turgut Özal' ın oğlu Ahmet, erken uyandığı bir sabah, yasak olmasına karşın kurdu." diyor TBMM Başkanvekili ve Milletvekili Uluç Görkan.⁵¹ Aslında herşey, bir sabah uyandığımızda olmadı. Avrupa' da uydu teknolojisi televizyon amaçlı olarak 1980' li yıllarda kullanılmaya başlanmıştı. Bunun sonucunda Bazı Avrupa Televizyonları uydular aracılığıyla Türkiye'de izlenebiliyordu.

Zamanın Cumhurbaşkanı Turgut Özal, 1990 yılında ABD gezisi sırasında, Türkiye' de özel televizyon ve radyo yayıncılığının başlamasında etken olan bir açıklama yaptı. Türkiye' ye yapılacak Türkçe televizyon yayınlarının yasal bir sakıncası olduğunu sanmadığını açıklayan Özal' a göre yurt dışında bir kanal kiralayanlar Türkiye' ye yayın yapabiliyorlardı.⁵²

Cumhurbaşkanı Turgut Özal' ın bu açıklamasından sonra, Rumeli Holding, Almanya üzerinden yayın yapacak Magic Box TV şirketinin kuruluşunu tamamlayıp yayınlarını

⁴⁹ Hülya YENGİN, a.g.e., s. 82.

⁵⁰ Emir TURAM, 2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de TV, s. 8.

⁵¹ Uluç GÜRKAN, "RTÜK Denetim, Özdenetim ve Sansür", Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı, s. 355.

⁵² Hülya YENGİN, a.g.e., s. 110.

aktaracak iki uydu kanalını Eutelsat' tan kiraladılar. Eski TRT Genel Müdürü Tunca Toskay ve ekibinin yönetimine getirildikleri şirketin ortakları Cem Uzan ve Kuno Frick' le beraber Cumhurbaşkanı'nın büyük oğlu Ahmet Özal' dı.⁵³

Magic Box şirketi dışında yayına geçmek için beş şirket daha kurulmuştur. Özel televizyon yayıncılığına izin verilinceye değin bekleyen bu şirketler gazete ve yayın gruplarının kurduğu şirketlerdi. Sabah Gazetesi Satel' i, Türkiye Gazetesi Vizyon' u, Asil Nadir Grubu NTV' yi, Hürriyet Grubu Ulusal' ı, Karaca Yayınları da Karaca isminde yayın şirketlerinin kuruluşunu tamamlamışlardı.⁵⁴

Teleon: Özel televizyon yayıncılığına henüz izin verilmemişken, bugün yayın hayatında yer almayan TELEON adlı kanal 8 Ocak 1992 tarihinde test yayınlarına başladı. Anavatan Partisi' nin iktidarı kaybetmesinden sonra Uzan Ailesi tarafından kurulan bu kanala Ahmet Özal ortak edilmemiş, bunun sonucunda Uzan' ların ikinci özel televizyon kanalı yayın hayatına olaylı bir şekilde başlamıştır. Ahmet Özal Almanya ve Lichtenstein' da Star 1' e ait imkanları kendi izni olmadan TELEON tarafından kullanıldığını ve korsan yayın yaptığını öne sürerek kapatılmasını talep etti. Alman yetkililerince incelenen Özal' ın şikayetleri sonucu TELEON yayınları 18 Ocak 1992 tarihinde durduruldu. Test sinyalleri kesildi. Fakat 27 Ocak 1992 tarihinde sürpriz bir gelişmeyle TELEON 8 Eylül 1993 tarihine kadar sürecek olan yayın hayatına başladı.⁵⁵

Mega 10 : 20 Ekim 1991 Genel Seçimlerinden bir ay kadar önce Mega 10 adlı kanal uydudan kanal kiralama yoluyla yayına geçti. SHP' nin " Demokrasi Kanalı " adını verdikleri bu televizyon, Türkiye' de hazırladıkları programlarını Almanya' dan yayınlıyordu. ancak çanak anten kullanabilen sınırlı bir izleyici kitlesi tarafından izlenebiliyordu. Yayın tarihimizde ilk kapanan televizyon olma özelliğine sahip olan Mega 10, yayın lisansı ve finans sorunları olduğunu açıklayarak seçimden sonra yayın yaşamına son vermiştir.⁵⁶

Show TV: TRT ve uydu aracılığıyla izlenen televizyon kanallarının Türk izleyicilerinin gereksinimlerini karşılamadığını belirten, sansürün öngörülmediği değişik

⁵³ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 197.

⁵⁴ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 87.

⁵⁵ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 210.

⁵⁶ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 88.

bir yayıncılık amaçladığını söyleyen Show TV, 1 Mart 1992 tarihinde tüm günü kapsayan yayınlarına başladı. İş adamı Erol Aksoy " AKS TV Reklamcılık ve Filmcilik Sanayii ve Ticareti A.Ş " adında bir şirket kurmuş, sonra uydu aracılığıyla yapacağı yayınları gerçekleştirmek için Fransa' dan bir uydu kanalı kiralamıştır.

Hürriyet Gazetesinin Ulusal Radyo ve Televizyon ile ortak kurduğu özel televizyon kanalı ile Sabah Gazetesinin İmaj TV ile ortak olduğu SATEL, "Birleşik İletişim Radyo ve Televizyon Yapım Anonim Şirketi" adı altında birleşip Show TV ' nin yayıncılık çalışmalarına katıldı. Nuri Çolakoğlu' nun Genel Müdürlüğünü yaptığı Show TV, Türkiye' nin en iyi yayıncılarını bünyesinde toplamayı hedeflemiştir. Başlangıçta teknik alt yapısını kurmayan, programlarını prodüksiyon şirketlerine hazırlatan Show TV, Türk televizyon tarihine ilk kez "Kırmızı Nokta" kavramını getirmiştir.⁵⁷

Kanal 6 : Cem Uzan ile birlikte kurmuş olduğu Türkiye' nin ilk özel televizyon kanalı olan Star 1' den olaylı bir biçimde bu ortaklıktan ayrılan Ahmet Özal tarafından kurulan Türkiye' nin dördüncü özel televizyon kanalıdır. 8 Ağustos 1992 tarihinde test, 4 Eylül 1992 tarihinde de ilk düzenli yayını gerçekleştiren, yerli dizi ve yapımlara ağırlık veren Kanal 6, uydu aracılığı ile İngiltere' den yayınlarını yapmıştır.⁵⁸

Bu kanallardan sonra 9 Kasım 1992' de Has Holding'e ait **HBB TV** (Has Bilgi Birikim), 12 Temmuz 1993 tarihinde yayına geçen, SATEL Şirketler Grubu bünyesindeki **ATV** ile, Aydın Doğan tarafından kurulan ve yayın hayatına 19 Aralık 1993 tarihinde başlayan **Kanal D** yayıncılık tarihimizdeki yerlerini aldılar.

Bu kanallar peş peşe yayına geçerken bölgesel, ideolojik ve tematik kanallar da birbiri ardına yayına geçtiler. 1992' de Bursa' da bulunan Göktuğ Şirketler Grubuna bağlı **Flash TV** Marmara Bölgesine yönelik yayına başladı. Flash TV, uydu kiralamak yerine radyo link hatlarını kullanarak yayın yapmayı denemiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan **BRT** (Boğaziçi Radyo Televizyonu), İstanbul Bostancı-Tuzla arasında yayın yapan **KMP TV** (Kartal Maltepe Pendik), Şanlıurfa' da yayın yapan **Şanlıurfa TV**, Dikili Belediyesi tarafından uydu yayınlarının izlenmesi amacıyla anten kurulmasından sonra yayına geçen **Dikili TV** Türkiye' de kurulan ilk bölgesel televizyonlar olmuştur.

⁵⁷ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 213-214.

⁵⁸ Hülya YENGİN, a.g.e., s. 148-149.

Yayınlarına İslami görüş ve inancı yansıtan İhlas Holding'in **TGRT** si, Samanyolu İletişim A.Ş' ye bağlı **Samanyolu TV** ile Yeni Dünya İletişim A.Ş' ye bağlı **Kanal 7** yayına başladı.

"Her ofise bir televizyon"⁵⁹ sloganıyla ekonomik ağırlıklı yayıncılık anlayışını benimseyen Kanal E, kültürel ve ekonomik açıdan üst düzey televizyon izleyicisini hedeflemiştir.

10 Aralık 1993' te Türkiye' nin ilk paralı kanalı AKS TV bünyesinde kuruldu. Sinema filmleri, spor karşılaşmaları, belgesel ve aktüel magazin içerikli programlardan oluşan **Cine 5**' in şifreli yayınlarını izlemek için, abone olup yayın çözücü dekoduru almak gerekir.

Yine bu dönemde Türkiye' de gün boyu video klipleri yayınlayan televizyonlar yayına başladı. Uzan Aile' sinin **Kral TV**' si ile Karacan Yayıncılığa ait, sadece yerli değil aynı zamanda yabancı video klipleri de yayınlayan **Number One TV** bu konuda ilk olma özelliklerine sahipler.

Bölgesel, ekonomik, müzik, paralı-şifreli derken Türkiye' nin ilk haber kanalı 2 Aralık 1996 tarihinde yayın hayatına başladı. Habercilerin kurduğu, habercilerin yönettiği ve haberi haberin içinden gelenlerin sunacağı bir kanal olmayı hedefleyen, 24 saat haber ağırlıklı yayın amacıyla Türkiye' nin ilk haber kanalı **NTV** (Nergis Televizyonu) kuruldu.

60

Radyo Televizyon Üst Kurulu verilerine göre 9 Şubat 1998 tarihi itibarıyla Türkiye' de, 15 Bölgesel, 230 Yerel televizyon var. Antenden yayın yapan 16 Ulusal televizyon kanalının yanı sıra, kablolu yayın aracılığıyla izleyiciye ulaşan 50 kanal mevcuttur.⁶¹

⁵⁹ Ergün GÜMRAH, "Türkiye'nin İlk ve Tek Ekonomi-Haber Kanalı: Kanal E" 2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de TV, s160, Der. Emir Turam

⁶⁰ **Broadcast Dergisi**, Sayı 1, s. 12, Şubat 1997.

⁶¹ RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanı Yusuf TURAN ile 9.2.1998 Tarihinde Yapılan Yüzyüze Görüşme.

2- Bu Dönemdeki Yasal Duruma İlişkin Tartışmalar

Kamu yayıncılığının alternatifi olması açısından kamuoyu tarafından genelde olumlu karşılanan özel televizyon yayıncılığı, basın ve konunun uzmanları tarafından hukuka uygunluğu açısından önemle tartışılmıştır. Sayıları hızla artan özel televizyonlar kendilerini, kendi yarattıkları bir karmaşanın içinde buldular.⁶²

Türkiye' de korsan lakaplı özel televizyon kanalların sayısının hızla artmasına rağmen, bunların hukuki kimlik kazanması gerektiğinden fazla zaman aldı. Şüphesiz çok seslilik halkın istediği bir şeydi. Peş peşe yayına başlayan televizyon kanallarından sonra kurulan özel radyolarda halktan büyük ilgi görüyordu.⁶³

Özel televizyon kanallarının yeni yasal düzenlemelerle statülerinin belirlenmesi ve denetim altına alınması acil olarak çözülmesi gereken bir sorun oldu. Teknolojinin gerisinde kalan Anayasa' nın ve ilgili televizyon yasasının, yeni gelişmeleri de göz önünde bulundurarak, yeniden düzenlenmesi konusunda ilgili çevreler fikir birliği içerisindeydi.⁶⁴

Aslında kimse özel radyo ve televizyonlara karşı değildi. Şartsız destekleyenlerin yanısıra olaya bilimsel yönden yaklaşan, özel radyo ve televizyon yayıncılığının beraberinde getirdiği teknolojik, ekonomik ve sosyolojik sorunlara sağduyu ile yaklaşıp bunların çözümü için emek harcayan insanlar da vardı.

Yıllarca TRT' de sadece hükümetlerin karar verdiği programları izleme şansına sahip halk ile yaptığı programları sıkı denetimlerden geçen, bunun sonucunda programları bazen kısmen bazen de tümü yayınlanmayan yapımcılar açısından özel yayın kuruluşları tam bir özgürlük ve demokrasi alanıydı. TRT' nin hangi mantıkla çalışmaya zorlandığını bildiğini söyleyen 32. Gün programının yapımcısı ve sunucusu Mehmet Ali Birand' a göre ne kadar çarpık olurlarsa olsun, özel televizyonlar bu ülke için son derece sağlıklı birer demokrasi anıtlarıdır.⁶⁵

⁶² Süheyla ÖKSÜZ,

⁶³ Neşe KIZIL, *İletişim Özgürlüğü ve Medyada Otokontrol*, s. 172, Beta Yayınları.

⁶⁴ Hülya YENGİN, a.g.e., s. 220.

⁶⁵ Mehmet Ali BİRAND, "Televizyonların İyi ve Kötü Yanları" 2000'li Yıllara Doğru Türkiye de TV, s 98, Der.Emir Turam

Görünürde televizyon izleyicisinin tercihi artmıştı. Sayısız kanallar, programların görsel ihtişamı, en basit haber sunumunda bile çarpıcı görüntü desteği... İzleyiciler ellerinde uzaktan kumanda aleti ile kanallar arasında istediği programı izleyebiliyorlardı. Zapping denilen olgu ile tanışmamız da böyle oldu. İzleyiciler, kanaldan kanala atlayarak birkaç programı aynı anda izlemeye başladılar.

Yayınıclıkta devlet tekeli kalkmıştı belki ama, programlar açısından birbirine alternatif olacak programların sayısı yeterince olduğu söylenemezdi. Bir kanalda iyi bir izleyici sayısına ulaşan herhangi bir programın benzerini değişik bir isim altında başka kanaldan da izleyebiliyorlardı. Hükümetin değil artık para babalarının televizyon üzerinde etkisi vardı.

Radyo ve televizyon yayınıclığında üzerinde durulması gereken kültürel, eğitsel ve sanat kaygıları Türkiye' de bir yana itildi. Daha çok para kazanma kaygısı ön plana çıkarken, ortadan kalkan devlet tekeli yerine, başka türlü tekeller yayınıclığa hakim olma gayreti içerisine girdiler. Üstelik bu anlayış TRT' yi de etkileyecekti. TRT salt iktidarlara hizmet ederken, özel yayın kuruluşları iktidara, bir siyasi görüşe ve ya bir siyasi görüşün içindeki bir kanata hizmet edebilme özgürlüğüne sahipti.⁶⁶ TRT bu özel televizyon kanallarını kendisine ciddi rakip olarak görmüş, kamuoyu şirketlerine veya kendisi bizzat izlenirlik ölçümleri yaptırmaya başlamıştır.⁶⁷

Fiili durumda kanalların program içerikleri ve yayın politikaları tartışılırken, Anayasa' nın 133. maddesi özel Rad-TV kanallarının kurulmasına imkan tanımamaktadır. Buna karşın Anayasa' nın 26. maddesinde ise: " Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet, resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak veya vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayınların izin sistemine bağlanmasına engel değildir. " denilmektedir.⁶⁸ 133. maddenin aksine 26. maddeye göre izin verildiği takdirde özel yayınıclık yapmak isteyenlerin yayın yapabileceklerini belirtmektedir.

⁶⁶ Mahmut Tali ÖNGÖREN, "Yeni Düzen mi, Düzensizlik mi?" 2000'li Yıllara Doğru Türkiye' de TV s, 111, Der. Emir Turam

⁶⁷ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 227.

⁶⁸ T.C. 1982 Anayasası, Madde 26.

16 Mart 1989 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından imzaya sunulan " Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi" ne göre televizyon yayınları direktif ve sözleşmenin getirdiği kurallara uyduğu sürece ülkeler arasında dolaşabilecektir. Yayının yapıldığı ülke, yayının kurallara uygunluğunu denetleyecektir. Her ülke televizyon yayın kurallarını bu sözleşmeye uygun hale getirecektir. Türkiye' nin bu sözleşmeyi kabulü halinde Anayasa' nın 133. maddesi hükmünü yitirecektir.

20 Ekim 1991 seçimlerinden sonra işbaşına gelen DYP-SHP Koalisyon Hükümetinin programında, özel radyo ve televizyonların kurulmasını sağlayacak olan gerekli Anayasal ve yasal düzenlemelerin yapılacağı belirtilmektedir.⁶⁹

Ancak iktidar partileri DYP ve SHP' nin oyları Anayasa değişikliği için yeterli olmadığından muhalefet partilerinin oylarına ihtiyaç vardı. Muhalefet partileri ise Anayasa değişikliği için gerekli olan desteği sağlamak için önce özel radyo ve televizyon yasasını görme koşulunu öne sürüyorlardı.⁷⁰

TBMM Başkanvekili ve Milletvekili Uluç Gürkan'ın deyimiyle çok ciddi bir çalışma yapan partilerarası bir komisyon oluştu. Yayın yapan radyo ve televizyonların bir kısmı bu arada kapatıldı. Yine Gürkan' a göre yasanın çıkması bilerek geciktirildi. Çünkü siyasi iktidar bunu bir baskı unsuru olarak kullanıp istediğini yaptırabiliyorlardı.⁷¹

TBMM Anayasa Komisyonu, 8 Mart 1993 tarihinde Anayasa'nın 133. maddesinin değiştirilmesine ilişkin öneride anlaşarak görüşmeye hazır hale getirdiler. Cumhurbaşkanı Turgut Özal' ın ölümünden dolayı TBMM' nin çalışmalarına ara vermesi nedeniyle madde değişikliği görüşülememiştir. Anayasa' nın 133. maddesi 8 Temmuz 1993 tarihinde TBMM' de kabul edildikten sonra 10 Temmuz 1993 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anayasa' nın 133. maddesi şöyle düzenlendi: **"Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir. Devletçe kamu**

⁶⁹ 25.11.1991 Tarihinde TBMM' de Süleyman DEMİREL Tarafından Okunan Hükümet Programı.

⁷⁰ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 229.

⁷¹ Uluç GÜRKAN, a.g.m., Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı, s. 356.

tüzel kişiliği olarak kurulan radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzel kişiliklerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır."

II- TECİMSEL TELEVİZYON YAYINCILIĞININ YASAL DÜZENLEMELERİ VE RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU

Türkiye, 16 Mart 1989 tarihinde Avrupa Konseyi tarafından imzaya sunulan "Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi" ni 7 Eylül 1992 tarihinde imzaladı. TBMM kabul edilen sözleşme metni 12 Aralık 1993 tarihinde Resmi Gazetede yayınlandı. Gerekli belgelerin Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği' ne sunulmasından sonra, sözleşmenin 29. maddesi gereği 1 Mayıs 1994 tarihinde yürürlüğe girdi.⁷²

Avrupa devletlerinin siyasal sınırlarını aşan televizyon yayınlarını düzenleyen bu sözleşmenin kabul edilmesi Türkiye' ye uyması gereken yükümlülükler ve sınırlamalar getirmiştir. Buna göre sigara ve içki reklamları yasaklanarak reklamlara belirli bir sınırlama getiriliyordu. Ayrıca şiddet eğilimli, ırkçı yayınlar, ahlaka aykırı ve porno yayınlar yasaklandığı gibi yargı kararı ile kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu olarak ilan edilemeyeceği hükümleri yer almaktadır.⁷³

Anayasa' nın değişen 133. Maddesinin öngördüğü yeni bir radyo televizyon yasasının hazırlanması için TBMM' de grubu bulunan siyasi parti temsilcilerinden oluşan Radyo Televizyon Alt Komisyonu, çalışmaları sonucunda 38 maddeden oluşan bir yasa teklifi hazırladı.

Bir süre çalışıp yasanın ilk 24 maddesini kabul eden TBMM, uzun bir süre işi olurluna bıraktı. Ancak TGRT ve İnterstar televizyonları Bosna'da devam eden savaş ile ilgili haber bültenlerinde napalm bombası kullanıldığını söylemelerinden sonra ortaya infial çıkması sonucu yasanın geri kalan maddeleri, TBMM' de bir günde görüşülüp kabul edildi.⁷⁴

⁷² Özden CANKAYA, a.g.e., s. 94.

⁷³ Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi.

⁷⁴ Ateş VURAN,, "Premetüre Bir Yasa, RTÜK Yasası", Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı, s. 370.

"Yasa bir an önce çıksında nasıl çıkarsa çıksın" havasında olduğu için kimsenin yasayı tartışmak gibi bir düşüncesi olmadı. Sonunda çıkan yasa, dünyanın en özgürlükçü hükümleriyle en sansürcü yaklaşımların bir arada olduğu bir yasa oldu.⁷⁵

A- 3984 SAYILI YASANIN YÜRÜRLÜĞE GİRMESİ VE RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU' NUN KURULUŞU

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki 3984 Sayılı Kanun 13 Nisan 1994 tarihinde TBMM' de kabul edildi. Kanun, 2111 sayı ve 20 Nisan 1994 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi.

Yasada eleştirilen ve eksik bulunan noktalar bulunmasına rağmen, fiili durumu sona erdirdi ve radyo televizyon yayıncılığına belli bir kural getirdi. Türkiye' de yayın yapan radyo ve televizyon kuruluşları, bundan böyle Avrupa Sınırötesi Yayın Sözleşmesine uygun yayın yapacaklardı.

Kanun, sekiz bölüm ve 42 maddeden oluşmaktadır. Birinci bölümde Amaç, Kapsam ve Tanımlar, ikinci bölümde Yayın İlkeleri, üçüncü bölümde Radyo Televizyon Üst Kurulu, dördüncü bölümde Kanal ve Frekans Bandı Tahsis, Yayınların Düzenlenmesi ve Reklamlar, beşinci bölümde Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşları, altıncı bölümde Müeyyideler, yedinci bölümde Çeşitli Hükümler, sekizinci bölümde ise Geçici Hükümler yer almaktadır.⁷⁶

Kanunun 5. maddesinde, Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek amacıyla, özerk ve tarafsız bir kamu tüzelkişiliği niteliğinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun kurulduğu belirtiliyordu. Yeni kanunun 36. maddesinde ise, 2954 sayılı TRT Kanunu' nun Radyo ve Televizyon Yüksek Kuruluna ilişkin hükümlerinin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun göreve başlaması ile birlikte yürürlükten kalktığını ve Radyo Televizyon Yüksek Kurulu'nun görevinin sona erdiği belirtilmiştir.

⁷⁵ Uluç GÜRKAN, a.g.m., *Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı*, s. 356.

⁷⁶ Bkz. EKLER Bölümü.

Kanunda en çok eleştiri alan maddelerin başında RTÜK üyelerinin seçimi ve görev sürelerini düzenleyen 6. madde oldu. Dokuz kişilik RTÜK üyeleri, 5'i iktidar partisi, 4' ü muhalefet partilerinin gösterdiği adaylar arasından seçiliyordu. Bunun, kurulu iktidara bağımlı bir hale getireceği iddia edildi. Bunun yanısıra uzman kamu kuruluşları ve özel televizyon temsilcilerinin de bu kurulda yer alması isteniyordu.⁷⁷

Kanunun çıkmasında büyük emekleri olan TBMM Başkanvekili Uluç Gürkan, RTÜK üyelerinin parlamentoda seçilmesiyle ilgili, RTÜK' e en iyi, en becerikli kişilerin seçileceği düşüncesiyle yapıldığını söylüyor. Ama düşünüldüğü gibi olmadığını, siyasi partilerin kendilerine yakın kişileri seçtiklerini, bunun sonucunda da RTÜK' ün siyasi partiler arasındaki dengeye göre oluştuğunu belirtiyor.⁷⁸

1- Yasada Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun Yeri

"Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" u düzenleyen 3984 sayılı kanunun 3. bölümünde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun kuruluşu, seçimi, görev süresi , görev ve yetkileri ile çalışma esasları yer almaktadır. İlgili kanunun 6. maddesinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyelerinin seçimi ve görev süresi yer almaktadır. Buna göre, basın, yayın, iletişim ve teknolojisi, kültür, din, eğitim ve hukuk alanlarında birikimi olan, yüksek öğretim görmüş, devlet memuru olma niteliklerine sahip, beşi iktidar partisi veya partilerinin, dördü muhalefet partilerinin gösterdiği adaylar arasından TBMM' de seçilen dokuz üyeden oluşmaktadır.

Seçimler için iktidar kanadı on, muhalefet kanadı ise sekiz aday gösterirler. Seçimde iktidar adaylarından en fazla oyu alan beş aday ile muhalefet adaylarından en fazla oyu alan dört aday üyeliğe seçilmiş olurlar. Sonuçlar Resmi Gazete' de yayınlanır.

Görev süresi altı yıl olan Üst Kurul üyelerinin üçte biri iki yılda bir yenilenir. Altı yıl dolmadan yapılacak olan yenilemelerde üyeler kura ile seçilir. Herhangi bir sebeple üyeliklerde bir boşalma olursa TBMM bir ay içerisinde yeni üyeyi seçer. Boşalan üyelik

⁷⁷ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 257.

⁷⁸ Uluç GÜRKAN, a.g.m., *Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı*, s. 358.

hangi kontenjandan olmuşsa, üye seçimi de o kontenjandan ve iki katı aday arasından yapılır. Seçilen üye yerine seçildiği üyenin görev süresini tamamlar.

Kanunun 7. maddesine göre Üst Kurul üyeleri kendi aralarından bir başkan seçerler. Görev süresi iki yıl olan başkan, kurul üyeleri arasından kendine bir yardımcı seçer ve bunu Üst Kurul' un onayına sunar. Başkan Yardımcısının görev süresi Başkanın görev süresiyle sınırlıdır.

Bu yasal düzenlemeler uyarınca 10 Mayıs 1994 tarihinde TBMM Genel Kurulu Üst Kurul üyelerini seçti. O tarihteki iktidar partileri adaylarından Prof. Dr. Orhan Oğuz, Prof. Dr. İbrahim Agah Çubukçu, Ali Baransel, Nedim Tekin ve Prof. Dr. Esin Konanç, muhalefet partileri adaylarından da M. Emin Başer, Ercan San, Cumhur Ersümer ve Biltekin Özdemir Üst Kurul üyeliklerine seçildiler. Üst Kurulu oluşturan üyeler, aralarından Ali Baransel' i ilk RTÜK Başkanı olarak seçtiler. Ali Baransel de yardımcılığına Mehmet Emin Başer' i getirdi.⁷⁹

8. maddede Üst Kurul' un görev ve yetkileri sıralanmıştır.

9. maddede, Üst Kurul üyeleri ile üçüncü dereceye kadar olan akrabalarının özel radyo ve televizyon şirketlerinde veya bu şirketlerin dolaylı veya doğrudan bağlı olduğu şirketlerde yöneticilik yapamayacağı hükümlerinin yer aldığı üyelikle bağdaşmayan haller yer almaktadır. Ayrıca Üst Kurul üyeleri bu maddeye göre, görev süreleri boyunca resmi veya özel her hangi bir görev alamazlar.

10. maddede Üst Kurul üyelerinin teminat ve mali hakları yer almaktadır. Üst Kurul üyeleri seçildikleri görevlerinden ve seçilerek geldikleri görevlerinden alınmayacakları belirtilmiştir.

11. madde, toplantı sayısının en az yedi kişi olduğunu, karar yeter sayısının da beş olduğunu , ancak kanal tahsisinde karar yeter sayısının üyelerin üçte ikisi olduğunu belirtir.

⁷⁹ RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 1, s. 4.

Mali Kaynaklar ve Bütçe, Reklam Gelirlerinin Ödenmesi, Hükümet ile İlişkiler ve Üst Kurul Personeli başlıklı maddeler 3984 sayılı kanunun RTÜK ile ilgili diğer maddelerini oluşturmaktadır.

2- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun Görevleri

Frekans planlamalarını yapmak, müracaat yapanlara yayın lisansı vermek, yayınların 4. maddede belirtilen yayın ilkelerine uygunluğunu denetlemek ve aksi durumlarda gerekli müeyyideleri uygulamak olarak özetleyebileceğimiz RTÜK' ün görev ve yetkileri, 3984 sayılı kanunun 8. maddesinde sıralanmıştır. Buna göre,

- a) Ulusal ve bölgesel frekans planlamalarını yaptırmak,
- b) Ön şartlarını yerine getirmiş müracaatçı kuruluşlara, tarafsızlık ve hakkaniyet ölçülerinde yayın izni ve lisansı vermek. Bunu yaparken, bölgesel ve yerel planlamalardaki kanal ve frekans bandlarının TRT eliyle kullanılan kanal ve frekans bandları dışında kalanların en az yüzde ellisinin zaman paylaşımı ve bölgesel dengelere uygun biçimde kullanımını gözeterek kanal ve frekans tahsisi yapmak,
- c) Radyo ve televizyon yayın kuruluşlarına, ulusal, bölgesel ve yerel yayınları için ulusal kanal ve frekans bandı planlarına uygun olarak tahsis edilen yayın alanlarını kapsayacak verici tesisleri kurma ve işletme izni vermek, bu tesisin 2813 sayılı Telsiz Kanunu hükümlerine ve tesis şartlarına uygunluğunu denetlemek,
- d) Bu kanunun hükümlerine uygun olarak radyo ve televizyon kuruluşlarının ulusal ve yerel yayınlarına imkan verecek şekilde telekomünikasyon tesisleri kurma ve işletme izni vermek ve tesislerin bu kanunda öngörülen izin esaslarına uygun olarak işletilmesini denetlemek,
- e) Zaman paylaşımı program kanallarının tahsisinde bölgesel dengeleri gözeterek , kuruluşları ülkenin değişik bölgelerinde yayın yapmaya teşvik etmek,
- f) Yurt içinden yayın yapacak kamu ve özel radyo televizyon kuruluşlarının yayın izni ve lisans talebinde bulunabilmek için yerine getirmeleri gerekli önşartları ve

standartları Avrupa Sınırötesi Yayın Sözleşmesi ilkeleri göz önünde bulundurularak tespit etmek ve kamuoyuna duyurmak,

g) Kanal ve frekans bandı tahsisinde gerekli şartları ve tahsis hakkı alanların yayına geçme süresini ve radyo televizyon istasyonu kuranların ödeyecekleri yayın izni ve lisans ücretlerini ilgili yönetmeliklerle belirlemek,

h) Radyo ve televizyon yayınlarını izleme sistemleri kurarak, yayınların 4. maddeye ve bu alanda Türkiye' nin taraf olduğu milletlerarası andlaşmalara uygunluğu açısından denetlenmesini yapmak,

ı) Yayın kuruluşlarının, bu kanun hükümlerine aykırı yayın yapması ve tahsis şartlarına uymaması halinde, gerekli müeyyideleri uygulamaya karar vermek,

j) Yurt içinde, yayınların ulaşmadığı yerlerde, yerel imkanlarla radyo ve televizyon vericisi kurulmasına izin vermek,

k) Uydu aracılığıyla yurt içinden veya yurt içine yapılacak yayınların ulusal ve uluslararası ilke ve esaslara uygunluğunu gözetmek bu amaçla diğer ülkelerdeki yetkili kuruluşlarla işbirliği yapmak,

l) Şifreli yayınlarla kablolu radyo ve televizyon tesis ve yayınları ile ilgili kuralları bu kanundaki ilkeler çerçevesinde ve PTT Genel Müdürlüğünün kablolu radyo ve televizyon tesislerini atıl bırakmamayı gözeterek belirlemek,

m) Radyo ve televizyon yayınları ile ilgili olarak kamuoyunda doğan tepki, beğeni ve hassasiyetleri sürekli olarak izlemek ve gerekli yönlendirmelerde bulunmak amacıyla gerekli kamuoyu araştırmalarını yapmak ve yaptırmak,

n) Dışişleri Bakanlığı' nın ve Telsiz Genel Müdürlüğünün görevleri ve yetkileri saklı kalmak kaydıyla, radyo ve televizyon yayınlarıyla ilgili milletlerarası hukuk tüzeltkişiliğine sahip kuruluşlar nezdinde devleti temsil etmek, belirlenen belgeleri usulüne göre imzalamak,

o) Radyo ve televizyon konusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla periyodik istişarelerde bulunmak, kamuoyu eğilimlerini değerlendirmek

p) Bu Kanun ve Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi ilkelerine uygun biçimde çalışma ve faaliyetleri ile ilgili yönetmelikler ve diğer düzenlemeleri hazırlamak,⁸⁰

a- Lisans ve Frekans Tahsisi: 1990' lı yılların başında başlayan özel radyo ve televizyon yayıncılığının yasal düzenlemeleri ancak 1994 yılının Nisan ayında tamamlanmıştır. Bu arada her türlü radyo ve televizyon yayın usul ve standardından uzak, rastgele seçilen frekanslar kullanılarak, şehirlerin çeşitli yüksekliklerine kurulan vericilerle yayınlar yapılmış ve bu alanda bir karmaşanın yaşanmasına neden olmuştur.

3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun' un 16. maddesinde, kamu ve tüm özel radyo televizyon kuruluşlarına kanal ve frekans bandı tahsisi ile yayın izni ile lisansı vermek, bu tahsis ve izni iptal etmek yetkisinin, 2813 sayılı Telsiz Kanunun diğer hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' na ait olduğu belirtilmiştir.

3984 sayılı kanunun 17. maddesinde de bu tahsisin nasıl yapılacağı belirtilmiştir. Buna göre kanal ve frekansların dörtte biri TRT' ye tahsis edilir. TRT' ye ayrılan kanal sayısı üçten frekans bandı sayısı dörtten az olamaz. Bu kanalların birinde TBMM' nin faaliyetleri yansıtılır.

Geri kalan ulusal, bölgesel ve yerel kanal ve frekans bandlarının yarısı tam gün üzerinden, diğer yarısı ise istek halinde zaman paylaşımli ve gerekirse dönüşümlü ve beş yılı aşmayacak şekilde tahsis edilir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, öncelikle frekans planlarının hazırlanmasına ağırlık vermiştir. Bu amaçla üniversitelerle temasa geçmiş ve Bilkent Üniversitesine bu işi vermiştir. Bilkent Üniversitesi' nin frekans planlaması üzerinde bilgili ve söz sahibi akademisyenleri tarafından, teknolojik veri ve imkanları ile gelişmiş bilgisayar

⁸⁰ 3984 Sayılı RTÜK Yasası

ortamlarının da katkısıyla onbir ayda Radyo ve Televizyon Ulusal Frekans Planları çıkartıldı.

Bu plana göre Türkiye genelinde televizyon kuruluşlarının, ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapabilecekleri 21652 yayın kanalı mevcuttur. Bu kanalların 880 emisyon noktasından televizyon yayını yapılması sağlanacaktır.⁸¹ Resmi ve sivil tüm yayın kuruluşları planda gösterilen koordinat içerisinde, belirtilen güçte ve frekansta yayın yapabilecekler. Ayrıca sözü geçen yayın kuruluşlarının kullanacakları yayın cihazları uluslararası standartlara uygun olmak zorunluluğu getirilmiş oldu. Kanunda ve bu planda belirtilen şartlar uygun olmayan özel yayıncılara yayın izni verilmeyecektir. Bunun sonucunda aşağıda belirtilen yararlar hedeflenmiştir:

Özel ve resmi kuruluşların yayınlarının birbirlerine ve diğer resmi kuruluşların haberleşme sistemlerini etkilemesi ve yayınların karışması engellenmiş olacaktır.

İzleyici ve dinleyiciler, tüm yayınları standartlara uygun kalitede, sesler ve görüntüler birbirine karışmadan yurdun tüm yerleşim birimlerinde izleme imkanına sahip olacaklar.

Dünyanın her yerinde yayıncılar tarafından kullandıkları radyo ve televizyon frekansları için bir bedel ödemek zorundalar. Yapılan frekans planlaması ile verilecek lisans ve yayın izni sonucu Türkiye' deki yayıncılarda kullandıkları frekans ve yayın izni sonucu belli bir ücret ödeyeceklerdir.⁸² Bu ücret 3984 sayılı kanunun 12. maddesine göre RTÜK' ün bütçesinin bir kısmını oluşturur.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Radyo ve Televizyon Yayın İzni ve Lisans Yönetmeliğini hazırlayıp, 10 Mart 1995 tarihli 22223 sayılı Resmi Gazetede yayınladı. Belirtilen esaslar doğrultusunda gerekli şartları yerine getiren 16 televizyon kuruluşu RTÜK' ün son başvuru tarihi olan 28 Nisan 1995 tarihine kadar ulusal yayın yapmak için başvuruda bulunmuşlardır.

⁸¹ Orhan OĞUZ, RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 2, s. 5.

⁸² Sami ŞENER, RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 1, s. 10.

RTÜK' e başvuruda bulunan radyo ve televizyonların Türkiye genelindeki dağılımına baktığımızda, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Antalya ve Bursa gibi büyük iller ön sıraları paylaştıkları görülmektedir.

Frekans tahsisi için çalışmalarını tamamlayan RTÜK, frekans tahsis ihalesini 1996 yılının Kasım ayında yapmayı planlamıştır. Ulusal yayın yapmak için başvuruda bulunan 16 televizyon kanalı, dörtte biri TRT için ayrılmış olan 12 kanal için ihalede yarışacaklardır.⁸³

1997 yılının eylül ayında Frekans tahsisi ihalesi hakkında basına ve televizyon kuruluşlarının temsilcilerine ön bilgi vermek amacıyla RTÜK, ulusal düzeyde yayın yapan televizyon kuruluşlarının temsilcileriyle bir toplantı yaptı. Toplantıda açılış konuşmasını yapan RTÜK Başkanı Prof. Dr. Orhan Oğuz, toplantının amacının, frekans tahsis ihalesinden önce televizyon kuruluşlarının temsilcileriyle karşılıklı görüş alışverişinde bulunmak olduğunu söyledi.⁸⁴

Aynı tarihlerde yine Ankara' da "Yerel Televizyonlar İhale Şekil ve Şartları Bilgilendirme Toplantısı" nda açılış konuşmasını yapan RTÜK Başkanvekili Fatih Karaca, ilk ihalenin yerel kuruluşlarla başlatılacağını belirtti.⁸⁵

Bu satırların yazıldığı 1999 yılının mart ayına kadar henüz frekans ihaleleri tamamlanmamıştı. Bu konudaki tartışmaları, eleştirileri ve düşüncelerimizi sonuç bölümüne bırakıyoruz.

b- Yasal Denetim Yöntemleri: Radyo ve Televizyon kuruluşları, kamu hizmeti anlayışı içerisinde, yayınlarında uymak zorunda oldukları ilkeler, 3984 sayılı Kanun' un İkinci Bölümü, 4. maddesinde sıralanmıştır. Tüm radyo ve televizyon yayınları ekler bölümünde detaylı belirtilen bu ilkelere uygun olmak suretiyle yapılır.⁸⁶

⁸³ Ali BALABANLAR, a.g.e., s. 294.

⁸⁴ "Frekans Tahsisi İhalesi İle İlgili İlk Toplantı Yapıldı", RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 2, s. 5.

⁸⁵ "Yerel Televizyoncular Bilgilendirildi", RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 2, s. 25.

⁸⁶ Bkz. EKLER Bölümü, 3984 Sayılı Kanun.

RTÜK' ün öngördüğü yükümlölükleri yerine getirmeyen, izin şartlarını ihlal eden, yayın ilke ve esaslarına aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyonların kuruluşlarına uygulanacak olan müeyyideler, 3984 sayılı Kanunun Altıncı bölümünde belirtilmiştir.

33. maddede, söz konusu ihlallerde radyo ve televizyon kuruluşları önce uyarı cezası alırlar. Bu uyarıda, ihlalin niteliğı, ağırlığı ve tekrarı halinde sonuçları açıkça belirtilir. İhlalin tekrarı halinde ihlalin ağırlığına göre izin uygulaması bir yıla kadar geçici olarak durdurulur veya yayın izni iptal edilir.

RTÜK' ten izin almadan veya izni Üst Kurul tarafından geçici ya da sürekli iptal edildiğı halde radyo ve televizyon yayını yapan kuruluşlarının sahipleri ve yöneticileri hakkında uygulanacak cezalar, 34. maddede belirtilmiştir. Buna göre söz konusu ihlallerde, kuruluş sahipleri ve yöneticileri hakkında ihlalin ağırlığına göre altı aydan iki yıla kadar hapis ve yüz milyondan on milyar liraya kadar ağır para cezası verilir. Ayrıca tüm cihazları 1.3.1926 tarihli 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 36. maddesine göre alıkonulur.

Tüm kuruluşlar yayın bantlarını bir yıl süreyle muhafaza etmek zorunda oldukları gibi Cumhuriyet Savcılığınca istenmesi halinde sesli ve görüntülü olarak teslim etmekle yükümlüdürler. Bu yükümlölüğü yerine getirmeyen kuruluşlarının sahip ve yöneticileri hakkında bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası ile, bir aydan üç aya kadar yayınların durdurulması cezası ile cezalandırılırlar.⁸⁷

⁸⁷ 3984 Sayılı Kanun, Madde 34.

3- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun Teşkilatlanma Çalışmaları ve Yönetmelikler

3984 sayılı Kanun' un 15. maddesi Üst Kurul' un teşkilat yapısının oluşumunu anlatır. Üst Kurul, kanunun kendisine verdiği görevleri yerine getirmek maksadıyla yeterli sayıda ve vasıfta personelini oluşturur. Teşkilat personelinin istihdam şekli, özlük hakları, çalışma esas ve usulleri TRT Kurumu personeline uygulanan hükümlere tabiidir.

Ayrıca görevi sona eren Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu' nun teşkilat ve kadroları Üst Kurul' a devredildi. Geçici 3. maddede belirtilen bu hususlara göre, Yüksek Kurul' un tahsili taşınmaz malları, araç ve gereçleri, kasasındaki nakit ile alacak ve borçları da her hangi bir işleme gerek olmaksızın Üst Kurula devredilir.

Üst Kurul' un ve teşkilatının çalışma esas ve usulleri, kanal ve frekans tahsisi şartları ve ihale usulleri ile telif ve yapımcı haklarını koruma esas ve usullerinin Üst Kurul tarafından yönetmeliklerle düzenlenmesi 3984 sayılı Kanun' un 40. maddesinde belirtilmiştir. Bu yönetmelikler Resmi Gazete' de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girer.

a- Yönetmelikler: Geçici 9. maddeye göre bu kanunda sözü edilen yönetmelikler, Üst Kurulun oluşumunu takip dört ay içerisinde hazırlanır ve Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe girer. Üst Kurul, 12 ayrı ve önemli yönetmelik hazırlayarak yasanın gerektirdiği ilk düzenlemeleri yapar. Bu yönetmelikler şunlardır:

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Teşkilatının Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik (R.G Yayın Tarihi: 20.11.1994)

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu İhale Yönetmeliği (R.G Yayın Tarihi: 12.12.1994)

-Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Kapalı Devre Televizyon Yayınları Yönetmeliği (R.G Yayın Tarihi: 15.2.1995)

- Radyo ve Televizyon Yayın İzni ve Lisans Yönetmeliği (R.G Yayın Tarihi: 10.3.1995)

- Radyo ve Televizyon Yayın Kuruluşlarının Kuruluşlarında Uyması Gerekli Asgari İdari ve Mali Şartlarla Yayın Alanı, Yayın Saat ve Süreleri Hakkında Yönetmelik (R.G Yayın Tarihi: 16.3.1995)

- Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Eğitim, Kültür, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği Programlarında Yer Vermeleri Gerekli ve Oranlarına ait Esaslar Hakkında Yönetmelik (R.G Yayın Tarihi: 2.5.1995)

- Radyo ve Televizyon Yayınları Yayın Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik (R.G Yayın Tarihi: 28.5.1995)

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik (R.G Yayın Tarihi: 20.11.1994)

- Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Yayın İlkeleri ve Usulleri ile Reklam Gelirleri Üst Kurul Paylarının Ödenmesi Hakkında Yönetmelik (R.G Yayın Tarihi: 20.11.1995)

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Telif Hakkı Ödeme Esasları ile Telif Hakkı Sahiplerinin ve Yapımcıların Haklarını Koruma Esas ve Usulleri Yönetmeliği (R.G Yayın Tarihi: 28.7.1996)

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Teşkilatının Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğe Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Yönetmelik (R.G Yayın Tarihi: 24.8.1996)

- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Kablolu Yayın Lisans ve İzin Yönetmeliği (R.G Yayın Tarihi: 5.9.1996)

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

b- RTÜK Teşkilatı: 3984 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelikler çerçevesinde inceleme ve denetimlerini sürdüren RTÜK, bir taraftan da teşkilatlanma çalışmalarını sürdürdü. RTÜK Teşkilatının oluşumu, yukarıda da geçen 20.11.1994 tarih ve 22117 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan " Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Teşkilatının Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik" ile düzenlenmiştir. Buna göre Üst Kurul, Merkez Teşkilatı ve Taşra Teşkilatı olarak organize olmuştur. Hukuk İşleri Daire Başkanlığı hariç, her bir Daire Başkanlığı, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından farklı olarak, hizmetin özelliğine göre bir Hizmet Başkanlığına bağlanmıştır.⁸⁸

Merkez Teşkilatı: Danışma ve Denetim Birimleri, Hizmet Birimleri ve Yardımcı Birimlerden oluşur.⁸⁹

Danışma ve Denetim Birimleri: Görevi, basında Üst Kurul faaliyetlerini değerlendirmek, basın ve yayın kuruluşları ile halkla ilişkileri yürütmek olan *Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği*, Üst Kurulun görev alanına giren hususlarda mevzuatı değerlendirme, mevzuat değişikliği konularında değerlendirme, hukuki incelemelerde bulunma ve hukuki mütalaa verme olan *Hukuk Müşavirliği*, Üst Kurul birimlerini denetleme, gerekli hallerde soruşturma yapma, yapılan soruşturma ve incelemelerin sonuçları ile ilgili görüşlerini rapor haline getirme olan *Denetim Birimi*, Danışma ve Denetim Birimlerini oluşturur.

Hizmet Birimleri

- Yayın Hizmetleri Başkanlığı: Radyo ve televizyon yayınlarının yayın ilekleri ve uluslararası anlaşmalara uygunluğunun denetimi, müeyyidelerin uygulanması, uydu yayınlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi, Kamuoyu ve yayın araştırmaları ile kamuoyu eğilimlerinin tesbiti görevlerini yürütmekle yükümlü olan Yayın Hizmetleri Başkanlığına, *Yayın İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı* ile *Kamuoyu ve Yayın Araştırma Dairesi Başkanlıkları* bağlıdır.

⁸⁸ Aydın BOZKUŞ, "RTÜK Teşkilat Yapısı", *RTÜK İletişim Dergisi*, Sayı 1, s. 8.

⁸⁹ Bkz. RTÜK Teşkilatının Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik, 20.11.1994 Tarih ve 22117 Sayılı Resmi Gazete.

- **Teknik Hizmetler Başkanlığı:** Bu başkanlığa üç daire başkanlığı bağlıdır.

1-*Planlama Düzenleme ve Teşvik Dairesi Başkanlığı*, Frekans planlaması, bölgesel teşvik, ön şart belirleme, yayın izni ve lisans ücretine ilişkin düzenlemeleri yapar.

2-*İzin ve Tahsisler Dairesi Başkanlığı*, Yayın izni ve lisans verilmesi, kanal ve frekans tahsisi, tesis kurma ve işletme, telekomünikasyon tesis kurma ve işletme izni, yerel imkanlarla verici kurma izni, şifreli ve kablolu yayın kurallarını belirler.

3- *Etüd Proje Yatırım ve Teknik Araştırmalar Dairesi Başkanlığı*, tesis ve işletmelerin denetimi, radyo ve televizyon yayıncılığındaki gelişmeleri araştırıp takip eder.

- **Dış İlişkiler Başkanlığı:** Bu başkanlığa, Üst Kurulun dış ülkeler, yabancı resmi kurumlar ve uluslararası diğer kuruluşlarla ilişkilerini yürüten *Uluslararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı* ile Üst Kurulun ülke içindeki kurum ve kuruluşlarla olan ilişkilerini yürüten *Kurumlararası İlişkiler Dairesi Başkanlığı* bağlıdır.

- **Hukuk İşleri Dairesi Başkanlığı:** Üst Kurul aleyhine açılan davalarda Üst Kurulu temsil etmek, üçüncü şahıslarla Üst Kurul arasındaki hukuki nitelikteki işlemleri yürütmekle görevli olan Daire Başkanlığı, Daire Başkanlıklarının görev alanları ile ilgili hususlarda hukuki mütalaa bildirir, Üst Kurulun görevleri ile ilgili hususlarda gerektiğinde yasal yollara başvurur.

Yardımcı Birimler

- **Finansman ve Yönetim Hizmetleri Başkanlığı:** Bütçe, Mali Hizmetler ve Muhasebe Dairesi Başkanlığı, Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı ile İdari Hizmetler Dairesi Başkanlığı'ndan oluşur.

1- *Bütçe, Mali Hizmetler ve Muhasebe Dairesi Başkanlığı*, Üst Kurul gelirlerini takip ve tahsil eder. Teşkilatın yıllık gelir ve gider bütçelerini hazırlar, uygular, muhasebe hizmetlerini yürütür, bütçe kesin hesaplarını hazırlar.

2- *Personel ve Eğitim Dairesi Başkanlığı*, Üst Kurul Personelinin insan gücü planlaması ve personel politikası ile ilgili işlemleri yapar, personelin atama, nakil, özlük, emeklilik işlemlerini yapar. Üst Kurul kadrolarının değişim ve tahsis işlerini, eğitim planlaması ve Üst Kurul kitaplığını yürütür.

3- *İdari Hizmetler Dairesi Başkanlığı*, Üst Kurulun, evrak ve arşiv hizmetlerini yürütür, gerekli araç ve gereç temini, taşınmaz malların kiralama ve satın alma işleriyle, Üst Kurulca verilen diğer işleri yapar.

- **Savunma Sekreterliği:** Savunma Sekreterliği, özel kanununda ve diğer kanunlarda gösterilen işleri yapar.

Taşra Teşkilatı: Bölgesel ve yerel radyo ve televizyonların, teknik yönden tahsis şartları ile Radyo ve Televizyon Ulusal Frekans Planlarını uygulama bakımından denetlemek, enterferans şikayetlerini incelemek, tahsis dışı yayınları tespit etmek, radyo ve televizyon yayınlarını izleyip değerlendirmek amacıyla RTÜK, 9 Bölge Müdürlüğü kurmuştur. İstanbul, İzmir, Adana, Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Trabzon, Kars ve Van Bölge Müdürlüğü. Bunlardan İstanbul ve İzmir Bölge Müdürlükleri faaliyete geçmiş olmasına rağmen, diğer bölge müdürlüklerini faaliyete geçirme çalışmaları devam etmektedir.

B- RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU' NUN DENETİM UYGULAMALARI

Yayıncılığının başladığı ilk yıllardan itibaren, radyo ve televizyon yayıncılığının gücünün ve etkisinin farkına varan ülkeler, bu konuda kurallar üretmiş, her ülke kendi ulusal politikaları doğrultusunda kurumlar oluşturma yoluna gitmişlerdir. Yayıncılık konusundaki gelişmelere paralel olarak da yasal düzenlemeler sürekli olarak değişmiş ve gelişmiştir. Yani Radyo televizyon yayıncılığının denetimi Türkiye' ye has bir olay değildir.⁹⁰

Türkiye' de 1990 yılından sonra, tecimsel radyo ve televizyon yayıncılığının yaygınlaşması ile başlayan sürecin sonunda yeni anayasal ve yasal düzenlemeler yapılmıştır. 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun' una göre Radyo ve Televizyon Üst Kurulu adında bir kurul kuruldu. Türkiye' deki tüm radyo ve televizyon yayıncılığının denetimi bu kurula verildi.

20 Kasım 1994 tarih ve 22117 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Teşkilatının Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğinin 8. maddesine göre, Radyo ve Televizyon yayınlarını 3984 sayılı Kanunun 4. maddesinde öngörülen yayın ilkelerine, Türkiye' nin taraf olduğu uluslararası andlaşmalara ve tahsis şartlarına uygunluğu açısından izleme, değerlendirme ve sonuçlarını periyodik olarak Üst Kurula sunma görevi İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı' na verilmiştir.

1- Yayın İzleme Ünitesi

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayın Hizmetleri Başkanlığı'na bağlı İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, ilgili kanun ve yönetmelikte belirtilen görevlerini yerine getirmek için RTÜK bünyesi içerisinde bir izleme ünitesi kurmuştur.

⁹⁰ “RTYK’ dan RTÜK’ e Medya ve Denetim, RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 1, s. 6.

24.8.1996 tarih ve 22737 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Teşkilatının Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmeliğe Bir Ek Madde Eklenmesi Hakkında Yönetmeliğinde Üst Kurulun kuruluş ve görev farklılıklarından doğan hizmetleriyle ilgili kadrolar ve kadrolar için, kadro ünvanları, özel nitelikler ve atama şartları düzenlenmiştir. Buna göre 4 yıllık Fakülte veya Yüksek Okul mezunu, televizyonların Program veya Haber Hizmetlerinde çalışmış, tercihen yabancı dil bilenler İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığında radyo ve televizyon yayınları değerlendirme uzmanı olarak çalışabilirler.

9 Şubat 1998 tarihinde RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanı Yusuf Turan ile yaptığımız yüzyüze görüşmede, bize, RTÜK' te radyo ve televizyon yayınlarını değerlendirmekle görevli 53 adet uzmanın çalıştığını söyledi. Bunlardan dokuz adeti İletişim Fakültesi kökenli, iki adeti ODTÜ Mimarlık Fakültesi kökenli, diğer uzmanlar da İktisat, Edebiyat, Dil Tarih Coğrafya ve Mesleki Eğitim Fakültesi kökenlilerdir.

RTÜK' te uzmanların ücretleri daha fazladır. Bu nedenle hak edende etmeyende adamını bulmuşsa uzman kadrosuna alınıyor. Diğer yandan da gerçekten uzman olarak çalışanlar da sayıca az olmaktan şikayet ediyorlar. Bu çarpıklığın en açık örneği, bazı Üst Kurul üyelerinin sekreterlerinin uzman, bazılarının ise düz memur kadrosunda çalışıyor olmaları.⁹¹

3984 sayılı Kanununun Düzeltme ve Cevap Hakkı başlıklı 28. maddenin 2. fıkrası uyarınca yayın kuruluşları yaptıkları her yayının bandını bir yıl süreyle muhafaza etmekle sorumludurlar. Ayrıca RTÜK bünyesi içerisinde oluşturulan Yayın İzleme Ünitesinde 26 kanal 24 saat süreyle kaydedilir.

Uzmanlar aylarca aynı kanalı izlerler. Sabah işe geldiklerinde sorumlu oldukları kanalın önceki 24 saat yayınına gece nöbetçilerine gelen vatandaş şikayet telefonlarını da göz önünde bulundurarak yasaya uygunluğunu denetlerler. Gördükleri ihlalleri rapor halinde İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığına sunarlar. Daire Başkanının onayı ile Üst Kurula sunulur. Üst Kurul gelen raporlar doğrultusunda ilgili kanala gerekli uyarı

⁹¹ Faruk BİLDİRİCİ, "Kim Kimdir, Nedir?", Hürriyet, 15.9.1996.

veya kapatma cezası verir. Daire Başkanı veya Üst Kurul üyeleri gerek gördükleri durumlarda ilgili bandı izlerler.⁹²

2- Televizyonlar Kanallarına Verilen Yayın Cezaları

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, ilgili kanundan gelen görev ve yetkilerini⁹³ kullanarak, radyo ve televizyon yayın kuruluşlarının, ilgili kanunun 4. maddesinde belirtilen yayın ilkelerine uygun yayın yapıp yapmadığını denetler. Üst Kurul, öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen, izin şartlarını ihlal eden, yayın ilkelerine aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını denetler. 3984 sayılı kanunun 33. maddesine göre söz konusu ihlallerde radyo ve televizyon kuruluşunu uyarır. Bu uyarılarda ihlalin niteliği, ağırlığı ve tekrar ihlali halinde sonuçları açıkça belirtilir.

Eğer ihlal tekrarlanırsa, ihlalin ağırlığına göre izin uygulaması bir yıla kadar geçici olarak durdurulur veya yayın izni iptal edilir. Televizyon kuruluşları ekran karartma denilen geçici yayın durdurma cezası aldıklarında, ekranlarına geçici yayın durdurmaya neden olan programı, geçici yayın durdurma süresini ve ihlal edilen kuralı belirten bir yazı ile izleyicilerine duyurur.

3984 sayılı Kanunun 35. maddesinde TRT Kurumunun yükümlülüğü anlatılırken, TRT' nin de belirtilen yayın ilkelerine uygun yapmakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Yayın ilkelerine aykırı yayın yapıldığında ihlalin ağırlığı ve niteliği açıkça belirtilerek TRT uyarılır. Durdurmayı gerektirecek şekilde yayın yapılması halinde Üst Kurulca verilecek karar doğrultusunda TRT Genel Müdürü ve Yönetim Kurulunun görevi düşer.

3984 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden 15 Ocak 1998 tarihine kadar televizyon kuruluşları tarafından yayın ilkelerini düzenleyen 4. maddenin en çok ihlal edilen fıkrası "Kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliği taşıyan yayın yasakları" nı düzenleyen -j- fıkrası olmuştur. Ulusal, bölgesel ve yerel televizyonlar tarafından söz konusu fıkra 55 kez ihlal edilmiştir. Bu fıkrayı 21 kez ile "Yayınlarda adalet ve tarafsızlığa, yasalara saygılı olma ilkesinin ihlali" ni düzenleyen -i-

⁹² 9.2.1998 Tarihinde RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanı Yusuf TURAN ile Yapılan Yüzyüze Görüşme.

⁹³ Bkz. EKLER Bölümü, 3984 Sayılı Kanun, Madde 8.

fıkrası ve 20 kez ile " Toplum şiddet, terör ve etnik ayrımcılığa sevkeden ve toplumda nefret duyguları oluşturacak nitelikte yayın" ı düzenleyen -g- fıkrası takip etti.

Ayrıca ilgili kanunun Reklamların Yerleştirilmesini düzenleyen 21. maddesi 42 kez, Seçim Döneminde Yapılmayacak Yayınlarla ilgili 32. maddesi 38 kez ihlal edilen, sonucunda ihlali yapan yayın kuruluşunun uyarı cezası almasına yol açan maddeler oldu.⁹⁴

a- Uyarı Cezaları : Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kuruluşundan 15 Ocak 1998 tarihine kadar ulusal, bölgesel ve yerel televizyonlara toplam 352 uyarı cezası verdi. Ulusal televizyon kuruluşları 229 uyarı alırken, bölgesel ve yerel kuruluşlar 123 kez RTÜK tarafından uyarı cezası aldı.

Ulusal televizyon kuruluşlarından en fazla uyarı cezasını 43 uyarı ile Kanal D aldı. Daha sonra 26 uyarı ile Show TV ve 23 uyarı ile İnterstar gelmektedir.

RTÜK ilk uyarı cezasını 15.06.1994 tarihinde, 3984 sayılı kanunun 4. maddesinde belirtilen yayın ilkelerinden, "Kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliği taşıyan yayın" ı düzenleyen -j- fıkrasının ihlali dolayısıyla Kanal D ve TRT' ye vermiştir.

Bölgesel ve yerel televizyonlardan en fazla uyarı cezasını 7 uyarı ile Diyarbakır Metro TV aldı. Bunu 6' şar uyarı ile Antalya E TV ile Alanya TV izlemektedir.⁹⁵

b- Kapatma Cezaları : Ulusal, bölgesel ve yerel televizyon kanalları arasından ekranını ilk kapatan ulusal kanal, 26.06.1995 tarihinde birer gün kapatma ceza alan Kanal 6, Kanal D ve Show TV olmuştur. Bu üç kanal da yayın ilkelerini düzenleyen 4. maddenin " Genel ahlak, toplum huzuru ve Türk aile yapısına aykırı yayın" konulu -d- fıkrası uyarınca ekranlarını birer gün kapatma cezası aldılar.

Bölgesel ve yerel televizyon kanalları ise bunlardan daha erken ekran kapatma cezası ile karşılaştılar. Milas' ta yayın yapan MRT TV 14.02.1995 tarihinde 3984 sayılı kanunun "Cevap ve Düzeltme Hakkı" nı düzenleyen 28. maddesi uyarınca bir gün kapatma cezası

⁹⁴ RTÜK İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı Radyo ve TV'lerin Yayın İhlal Çizelgesi.

⁹⁵ Bkz. EKLER Bölümü

aldı. Ardından yine aynı maddenin ihlali dolayısıyla 20.03.1995 tarihinde İzmir SKY TV ile 26.06.1995 tarihinde Uşak ART TV kapatma cezası aldılar.

RTÜK 15 Ocak 1998 tarihine kadar 65 günü ulusal televizyonlara, 80 günü de bölgesel ve yerel televizyonlara olmak üzere toplam 145 gün geçici kapatma cezası vermiştir.

Ulusal yayın yapan kanallar arasında en fazla kapatma cezası alan televizyon kuruluşu 22 kapatma cezası alan Kanal D olurken, takipçileri 14 kapatmayla Show TV ve 7 kapatma ile İnterstar oldu.

Kanal D en çok - altı kez- 4. maddenin -d- fıkrasındaki " Genel ahlak, toplum huzuru ve Türk aile yapısına aykırı yayın " yapmaktan kapatma cezası alırken, Show TV' de aynı maddeyi ihlalinden dolayı 5 gün kapatma cezası aldı. İnterstar ise ilgili kanunun "Düzeltilme ve Cevap Hakkı" nı düzenleyen 28. maddeyi ihlal etmekten dolayı üç gün kapatma cezası aldı.

Bölgesel ve yerel televizyon kuruluşlar arasından Diyarbakır' da bulunan Metro TV, Türk televizyonları arasında en fazla kapatma cezası alan kanal olarak başta bulunmaktadır. Metro TV, Yayın ilkelerini düzenleyen 4. maddenin -g- fıkrasındaki " Toplumu şiddet, terör ve etnik ayrımcılığa sevkeden ve toplumda nefret duyguları oluşturacak nitelikte yayın" yapmaktan dolayı, 15.01.1997 tarihinde bir gün, 19.02.1997 tarihinde otuz gün ve 16.12.1997 tarihinde yine otuz gün ekran kapatma cezası almıştır.⁹⁶

1997 yılı Eylül ayında RTÜK Başkanı Orhan Oğuz, yayın ilkelerinin çiğnenmesini önlemenin en ideal yolunun, medya kuruluşlarının ortak bir bilinç etrafında kenetlenmelerinden geçtiğini, cezalarla ilgili RTÜK' e yöneltilen eleştirileri, değişiklik önerilerini ve kurul kararlarına karşı olumsuz yaklaşımları dikkatle izlediklerini belirtiyordu.⁹⁷

Orhan Oğuz' dan sonra RTÜK Başkanı olan İ.Ağah Çubukçu da yine paralel şeyler söylüyordu. "Biz cezaları halkın geleceği için veriyoruz" diyen Çubukçu ekran

⁹⁶ Bkz. EKLER Bölümü

⁹⁷ "RTÜK 16 TV'ye 184 Ceza Verdi", Yeni Yüzyıl, 20.9.1997, s. 12.

karartmaktan memnun olmadıklarını, bu cezaları üzümlere verdiklerini, ama kendileri vermese başkalarının gelip bunu uygulayacağını, kendilerinin ya bu cezaları uygulayacaklarını ya da bu masayı terk etmeleri gerektiğini belirtiyordu. Yayın kuruluşlarının ceza almalarına neden olan ihlalleri de belirten Çubukçu, Türkiye de şiddet konusunun ve heyecan yaratan haberlerin reyting aldığını, seviyeli yayıncılığa karşı olmadıklarını, yayın kuruluşlarının bir araya gelerek, kendi aralarında bazı ilke ve yaptırımları tespit etmeleri gerektiğini öneriyordu.⁹⁸

3984 sayılı Kanun ve RTÜK' ün en çok tartışılan konularının başında bu kapatma cezaları gelmektedir. RTÜK tarafından ekranı kapatılan özel televizyon kuruluşlarının yöneticileri bu işe en çok tepki gösterenlerin başında gelmektedir. ATV' den Ekrem Çatay, " Ekran karartma cezası hiç hoş olmadığı gibi kriterlerde eşit şekilde uygulanmıyor. Üst Kurul üyelerinin kendi dünya görüşlerinden ve değer yargılarından arınmalılar. " derken Kanal D Genel Müdürü Faruk Bayhan, " RTÜK' e saygımız var ama hangi kriterlerle kanallar kapatılıyor, bu bize yakışmıyor, yazık" diyordu. İnterstar' dan Cem Şaşmaz' a, göre RTÜK' ün son dönem uygulamaları sıkıyönetim döneminde bile yaşanmadı. Sansürcülük maksimum noktaya ulaştı. RTÜK' ün yaptığı her uygulamayı çağdışı olarak yorumlayan Show TV' den Murat Saygı, ekran karartmanın çalışanlara olduğu kadar izleyicilere de büyük bir ceza olduğunu söylüyor. RTÜK' te başkanlık yapmış olan, halen TGRT Genel Müdürlük görevini sürdüren Ali Baransel ise, ekran karartmanın hoş bir şey olmadığını ama 3984 sayılı kanun değişmediği sürece de bu cezalarla karşılaşılacağını belirtiyor.⁹⁹

Kapatma kararları ile ilgili Devlet Bakanı Cavit Kavak, Üst Kurul üyelerinin yasadan kaynaklanan bağlayıcı tutumları nedeniyle almak zorunda olduklarını düşündüğünü söylemesine rağmen, çoğunluğun bir intikam olayı diye niteliyordu. Muhalefet partilerine mensup Üst Kurul üyelerinin seçtikleri partilerin politikaları doğrultusunda, yandaş olmayan televizyonlara karşı özellikle bir tutum içerisine girdiklerini, ekran karartmanın arkasındaki nedenin bu olduğunu söylüyordu.¹⁰⁰

⁹⁸ "Halk İçin Ceza Kesiyoruz", *Yeni Yüzyıl*, 24.2.1998, s. 12.

⁹⁹ "Karartmaya Büyük Tepki", *Sabah*, 5.8.1998, s. 7.

¹⁰⁰ "RTÜK'ün Tutumu İntikam", *Milliyet*, 6.9.1998, s. 31.

RTÜK, Kamuoyu ve Yayın Araştırmaları Dairesi Başkanlığınca 1997 yılının ilk altı ayında hazırlanan, uygulanan ve sunulan sekiz ayrı araştırmada vatandaşlara sorulan ortak bir soruyla 7385 kişi üzerinde bir RTÜK "İmaj Araştırması" yapmıştır. Bu araştırmada vatandaşların RTÜK' ün radyo ve televizyon kanallarına yayınları hakkında değerlendirme sonucunda verdiği uyarı ve kapatma cezaları ile ilgili görüşleri sorulmuştur.

Bu araştırmadan çıkan sonuçlar halkın bu cezalardan pek de şikayetçi olmadığını gösteriyordu. 7385 denekten % 72 si (5288) bu cezaları olumlu bulurken % 28 i (2097) cezalarla ilgili olumsuz görüş belirtmişlerdir.¹⁰¹

Cezaları uygun bulanlar, çocukları olumsuz yönden etkileyen yayınların ancak böyle engellenebileceğini, televizyon kanalların kendilerine bir çeki düzen vermeleri gerektiğini söylerken, kanal kapatmaya karşı olanlar, yasakçı zihniyetle bir yere varılmayacağını, geçici caydırıcılığın çözüm olmadığını, kapatma yerine ağır para cezası verilmesini ya da kapatmaya neden olan programın yayından kaldırılması gerektiğini söylüyorlardı.¹⁰²

RTÜK' ten etkilenen programların yapımcılarından Fatih Altaylı, bu araştırmanın anlamsız olduğunu, RTÜK' ün bu araştırmayı yapmasının nedeninin kendine güvensizlikten kaynaklandığını, bu güvensizliğin nedenlerinden birinin RTÜK' ü oluşturan 3984 sayılı yasanın devletin temel prensiplerine aykırı olmasıdır diyor. Bir Demet Tiyatro adlı programın yapımcısı Necati Akpınar, RTÜK' ün bu araştırmayı mutlaka çalışanlarının bulunduğu kendi binasında yaptığını söylerken, Gece Hattı adlı haber programının yapımcısı Hakan Aygün, RTÜK' ün bu ankette klasik " anket üçkağıdı" nı yaparak yönlendirilmeli sorular sorduğunu söyledi. "Biz bu anketi yayınlasak RTÜK bizi yalan haberden dolayı kapatır" diyen Aygün, eğer benzer bir araştırmanın bağımsız bir araştırma şirketi tarafından yapılırsa daha farklı sonuçlar çıkacağına inandığını belirtti. Ayşe Özgün ise halkımızın genellikle verilen bir soru üzerinde fazla düşünmeden, o konuyu etraflica değerlendirmeden cevabını verdiğini söyleyerek, RTÜK' ün bu araştırmasının sonuçları ile ilgili görüşlerini belirtti.¹⁰³

¹⁰¹ RTÜK Kamuoyu Araştırmaları, RTÜK İletişim Dergisi, Sayı 6, s. 21.

¹⁰² "Yaşasın Yüzde 28", Gazete Pazar, 16.8.1998, s. 15.

c- Televizyonların Yasal İtiraz Hakları: 3984 sayılı Kanunun 25. maddesinde Yayınların Men Edilmesi' ni açıklar. Buna göre yayınlar yargı kararları saklı kalmak kaydıyla önceden denetlenemez ve durdurulamaz. Ancak " milli güvenliğin açıkça gerekli kıldığı veya kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması kuvvetli ihtimal dahilinde ise Başbakan veya görevlendireceği bakan yayını durdurabilir". Bu konuda idare aleyhine açılacak davalar direkt Danıştay' da açılır. Danıştay, bu davaları öncelikle karara bağlar ve 24 saat içerisinde karar verir.

Televizyon kuruluşları Üst Kurul tarafından verilen uyarı ve ekran kapatma cezalarına karşı RTÜK aleyhine idarenin durdurulması için mahkemeye başvurabilirler. İlgili kanunun "Yetkili Mahkeme" başlıklı 39. maddesi RTÜK aleyhine açılacak olan idari davalarda Ankara mahkemelerinin yetkili olduğunu belirtmiştir.

3- 3984 Sayılı Kanun ve Değişiklikleri Konusundaki Tartışmalar

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, gerek hazırlık aşamasında gerek yürürlüğe girmesinden sonra toplumun çeşitli kesimleri tarafından sürekli tartışılmış ve eleştirilmiştir. Ama kabul edilmesi gereken nokta, bu yasa ile ülkemizde radyo televizyon alanında yaşanan fiili durum bu yasa ile son bulmuştur.

Tecimsel ilk radyo ve televizyon yayınları 1990 yılında başladı. Uzun süre yasal olmadan -korsan- yayın yaptılar. FM bandından yayın yapan radyolar Telsiz Genel Müdürlüğü' nün talebi üzerine Valilikler bu radyoları kapatma yoluna gittiler. Radyo işletmecileri bunun üzerine harekete geçerek bir kamuoyu oluşturdular. Sloganı "Radyo istiyorum" olan bu kampanya sonucunda TBMM toplanarak Radyo ve Televizyon yayınlarını düzenleyen bir yasayı görüşmeye başladı. Yasanın ilk 24 maddesi görüşüldükten sonra uzun bir süre bu konud bir çalışma yapılmamıştır. Bazı tecimsel televizyonlarda asılsız haberler çıkıp halk sokaklara çıkmaya başladıktan sonra TBMM

toplanarak yasanın geri kalan 18 maddesini bir günde çıkartıldı. Bunun sonucunda da yasada bir çok çelişkinin ve eksikliğin olmasına neden olmuştur.¹⁰³

DSP Grup Başkanvekili Uluç Gürkan' a göre yasanın varolmasına kaynaklık eden Anayasa' nın 133. maddesini 1982 Anayasa' sının en özgürlükçü maddesi olarak yorumluyor. Özgürlük tanıyıda arkasından sayfalar dolusu yasak getirmeyen tek maddesinin 133. maddenin eksik olduğu söylenen teknik yapısı eksik olduğu için iyi olduğunu söylüyor. 3984 sayılı kanunun reklam düzenlemelerini yapan 19. 20. 21. 22. ve 23. maddeleri ile Cevab Hakkını düzenleyen maddeler Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesinden aynen aktarıldığını, bunların kişinin haklarına ve insan onurunu korumaya yönelik Türkiye' deki ilk yasal düzenlemeler olduğunu belirtiyor. Ayrıca "radyo ve televizyonların sermaye yapılarını düzenleyen 29. mddesinin Türkiye' nin tek anti tekel yasal hükmüdür" diyor Gürkan.¹⁰⁴

3984 sayılı kanunun kabülü ile Türkiye' de yayıncılık alanında yeni bir dönemin başladığını belirten Prof.Dr. Aysel Aziz, bununla kamunun malı olan frekansların bir anlamda gaspedilmesinin engellendiğini ve olayın yasal çerçeve içine alınma sürecine girildiğini belirtiyor. Aziz' e göre, yasa madde madde değerlendirildiğinde radyo ve televizyonların uymak zorunda oldukları 20 şık ilkenin TRT' nin kuruluşundan beri var olan ilkelerin yeniden düzenlenmesidir.¹⁰⁵

3984 sayılı yasanın yayın ilkelerini düzenleyen 4. maddesinin yeniden düzenlenmesi gerektiğini belirten Prof.Dr. Aysel Aziz, e göre, genel hatlarıyla devlet radyo ve televizyonları için öngörülen yayın ilkelerinin aynen özel radyo ve televizyonlara uygulanması sıkıntılar yaratıyor.¹⁰⁶

RTÜK' ün en çok eleştirilen konuların başında Üst Kurul üyelerinin siyasi parti temsilcilerinden oluşması geliyor. Yasaya göre "özerk ve tarafsız" bir kamu kuruluşu olan Üst Kurul, üyelerinin siyasi parti temsilcisi olmalarından dolayı tarafsızlık konusunda epey

¹⁰³ Ateş VURAN, , a.g.m., **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, s. 369-370.

¹⁰⁴ Uluç GÜRKAN, a.g.m., **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, s. 356-357.

¹⁰⁵ Aysel AZİZ, "Radyo ve Televizyonda Yeni Düzenlemeler", İletişim Araştırma Dergisi, s. 6, Şubat 1995.

¹⁰⁶ Aysel AZİZ, **3984 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Sorunlar ve Öneriler**, Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı, s. 363.

zorlanacakları açıktır. Kurul, özerk yapıdaki kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşturulsa, daha demokratik ve bağımsız olabilir.¹⁰⁷

RTÜK üyelerinin siyasi parti temsilcilerinden oluşmasından dolayı Üst Kurulun partizanca davrandığı konusundaki eleştiriler cevaplayan, RTÜK Başkanı Agah Çubukçu partizanca davranmadıklarını, bunun örneklerini TRT Yönetim Kurulu adayı tespitinde ve cezalarda verdiklerini söylüyor. Çubukçu' ya göre Üst Kurul üyeleri, siyasi parti temsilcileri gibi değil, Üst Kurul üyesi gibi davranan, vatana, millete, kanunlara saygıda bir çok noktada ortak değere sahip insanlardı.¹⁰⁸

Tüm Radyo Televizyon Yayıncıları Birliği (TÜRTEB) Başkanı Atilla Ardalı, RTÜK' e ulaşmadıklarını, Üst Kurul Başkanından randevu alamadıklarından şikayet ediyor. Telif konusunda görevi olmamasına rağmen bölgesel bilgilendirme toplantılarını Kültür Bakanlığı' nın yapmasına ve bu toplantılara RTÜK' ün davetli olmasının rağmen katılmadığını, bu nedenle sorunlarını Kültür Bakanlığına iletmeyi düşündüklerini söylüyor.¹⁰⁹

RTÜK' ün radyo ve televizyonlara verdiği cezalar karşısında yasa ve yönetmeliklerinin böyle olduğunu, buna dayanarak hareket ettiklerini söyleyen Üst Kurul üyelerine eleştiren Gazeteci Esen Ünür, bu kanun ve yönetmelikleri değiştirmek için hükümete ya da TBMM' ye öneri götüremez misiniz? diye soruyor.¹¹⁰

RTÜK' ün ekran karartması ile ilgili görüşlerini belirten Gazeteci Bekir Coşkun ise, radyo ve televizyonların topluca bir eylem biçimi saptayıp tepki göstermek ve RTÜK yasasının yeniden düzenlenmesi için baskı yapmak gerektiğini belirtiyor.¹¹¹

3984 sayılı kanunun maddeleri ile Basın Konseyi, Üniversiteler ile radyo ve televizyon kuruluşlarının temsilcileri zaman zaman çeşitli öneriler hazırlamışlardır. En son 1997 yılının Eylül ayında RTÜK yasasında değişiklik yapılması amacıyla hazırlanan iki yasa tasarısı Ankara' da tartışılmaya açıldı. Adalet Bakanı Oltan Sungurlu, Devlet

¹⁰⁷ Özden CANKAYA, a.g.e., s. 103.

¹⁰⁸ "Halk İçin Ceza Kesiyoruz", *Yeni Yüzyıl*, 24.2.1998, s. 12.

¹⁰⁹ "RTÜK'ü Arıyoruz", *Hürriyet*, 8.8.1998, s. 17.

¹¹⁰ Esen ÜNÜR, "RTÜK Gibisi Yok", *Hürriyet TV Magazin*, 8.8.1998, s. 10.

¹¹¹ Bekir COŞKUN, "RÜTÜK Niye Siyah?", *Hürriyet TV Magazin*, 15.8.1998, s. 5.

Bakanlarından Hikmet Sami Türk, Rıfat Serdaroglu ve Cavit Kavak' ın katıldığı toplantı da radyo ve televizyon kuruluşlarının temsilcileri, Basın Konseyi ile basın örgütlerinin idarecileri ve üniversite öğretim üyeleri toplantıda hazır bulundular.

Adalet Bakanlığı ve Basın Konseyi tarafından hazırlanan iki ayrı taslakta göze çarpan nokta televizyonlara kapatma yerine ağır para cezası verilmesini öngörmesidir. Devlet Bakanı Hikmet Sami Türk ise kapatma yerine para cezası getirilmesine ilişkin öneriyi ilke olarak doğru bulduklarını, ancak iki tasarının da bu konuda yeterince açık olmadığını söyledi.¹¹²

DSP Grup Başkanvekili Uluç Gürkan, RTÜK üyelerinin Meclis yerine iletişim kurulu üyeleri ve yüksek yargı organlarının temsilcilerince oluşturulması için bir yasa önerisini TBMM Başkanlığına sundu. Üst Kurul üyelerinin seçiminde siyasi partilerin, yasanın özüne uygun adaylar yerine militan eğilimli tercihlere yöneldiğini söyleyen Gürkan' ın önerisinde yayın yasaklama yetkisini RTÜK' ten alıp, yayının ancak yargı kararları ile yasaklanabileceği hükmünü getiriyordu. Öneriye göre, RTÜK üyeleri, basın yayın meslek kuruluşları, İletişim Genel Kurulunun seçeceği üyelerle Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay genel kurullarından seçilecek üyelerden oluşuyor.¹¹³

¹¹² “Yeni RTÜK Yasası Tartışmaya Açıldı”, Yeni Yüzyıl, 19.9.1998, s. 12.

¹¹³ “Mecliste RTÜK’e Düzenleme”, Hürriyet, 5.12.1997, s. 33.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Türkiye' de ilk televizyon yayını 9 Temmuz 1952 de İTÜ tarafından çok kısıtlı bir alana, günde bir kaç saatlik yayınla başladı. Büyük dükkan vitrinlerine bulunan alıcıların karşısında durup bu yayınları izleyen halkımız televizyon yayını ile tanıştı. Daha sonra TRT' nin kurulması ile 1968 yılında deneme yayınları yapıldı. Televizyonların karşısına geçen halk, bu ilk yayınları başlangıç saatinden kapanışa kadar izledi. Televizyon alıcısı sahibi olmak toplumsal sınıf atlamada belirti haline geldi.

TRT' nin siyah beyaz olan bu ilk yayınından sonra 1 Temmuz 1984 tarihinde renkli yayına başladı. Ardından izleyenlere seçme şansı veren TRT' nin ikinci kanalı yayın başladı.

1990 yılında Türk Halkı, beraberinde büyük tartışmaları da getiren tecimsel televizyonlarla tanıştı. Magic Box adlı şirket Almanya' dan uydu yoluyla Türkiye' ye yönelik yayına başladı. TRT' nin elindeki yayın tekeline fiili olarak son veren bu yayından sonra diğer özel girişimcileri de harekete geçirdi. Tecimsel yayın kanalları peşpeşe yayına başladı. Kültürel alt yapısı zayıf olan, yetersiz yazım kültürüne sahip ülkemizde hayatımızın birer parçası oldular.

Televizyon yayıncılığının devlet tekelinde olduğu yıllarda yapılan en büyük eleştirilerin başında TRT' nin tarafsızlığı olmuştur. TRT' nin mali ve idari açıdan hükümete bağlı olması yapılan eleştirilerin kaynağını oluşturuyordu. İktidarların, TRT' yi kendi amaçlarına uygun kullanma isteği özerkliğin önündeki en büyük engeldi. Tarafsızlığın özerk yapı ile sağlanacağını savunanlar, örnek olarak TRT' nin özerk olduğu yılları hatırlatıyorlardı.

Elektronik yayıncılık açısından ilk yasal düzenleme 1926 yılında yapıldı. Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi' ne radyo yayınlarını hakkını veren düzenleme bu alanda Türkiye' nin ilk yasal düzenlemesi oldu. İş Bankası, Anadolu Ajansı ve hükümete yakın kişilerin ortak olduğu, görünürde özel bir kuruluş olan Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi, devletin

güdümlüydü. Damga resmi ve ruhsat bedelleri bu şirketin gelir kaynağını oluşturmaktaydı.

1936' da çıkarılan bir kararname ile Ankara ve İstanbul radyolarının işletmesi PTT' ye devredildi. 2. Dünya Savaşı yıllarında propaganda araçlarını tek elde toplamak ve bunları denetlemek açısından Matbuat Genel Müdürlüğü kuruldu ve radyolar bu kuruluş içine alındı.

1949 yılında çıkarılan 5392 sayılı yasa ile tüm siyasi partilere seçim zamanında radyolardan yararlanma imkanı verildi. Bu hak 1954 yılında kaldırıldı. Radyolar 1960 yılına kadar Demokrat Parti' nin yayın organı olarak faaliyetlerini sürdürdü.

1961 Anayasasının 121. maddesi Radyo ve televizyon istasyonlarının idaresinin özerk kamu kişiliği halinde düzenleneceği hükmünü getirdi. Anayasa' nın bu hükmüne dayanılarak 359 sayılı TRT Kanunu 1 Mayıs 1961 yılında kabul edildi. özerk yapıdaki TRT' nin dokuz kişilik yönetim kurulu üniversitelerden, sanat çevrelerinden ve TRT kurumunun temsilcilerinden oluşuyordu. 1971 muhtırasından sonra 1568 sayılı kanun ile TRT' nin özerkliği kaldırılırken yönetim kurulu üye sayısı da on bir oldu.

1982 Anayasası radyo ve televizyon yayınlarının devlet eliyle yapılacağı hükmünü getirirken, TRT Kurumu kamu tüzel kişiliği olarak bunu tekelden yapmaya başladı. 1 Ocak 1984 tarih 2954 sayılı kanuna göre, başta TRT olmak üzere radyo ve televizyon yayınlarını denetlemek ve yayın ilkelerini saptamakla görevli Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu adında bir kurul kuruldu. Bu kurul 3984 sayılı kanunun öngördüğü Radyo ve Televizyon Üst Kurulu' nun kurulduğu 1994 yılına kadar yayıncılık tarihimizde yeraldı.

8 Temmuz 1993 günü TBMM' inde 1982 Anayasasının radyo ve televizyon yayınlarının devlet eliyle yapılacağını içeren 133. maddesi değiştirildi. Temmuz 1993 günü Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren , 1982 Anayasasının 133. maddesinin yeni şekline göre radyo ve televizyon istasyonu kurmak ve bunları işletmek kanunla düzenlenecek şartlar içerisinde serbestti. 20 Nisan 1994 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren, kamuoyunda RTÜK yasası olarak bilinen "Radyo ve televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun" elektronik yayıncılığımızı düzenleyen son yasal düzenleme oldu.

Türkiye' de tecimsel radyo ve televizyonlar daha yayına başlamışken yapılan yayıncılığa baktığımızda var olan gerek ilk şirket radyosu gerekse devlet yayın kurumu TRT' nin (özerk olduğu 1961-1971 yılları arası hariç) hükümetlerin güdümünde olduğunu görüyoruz. Özel teşebbüsün elinde görülen ilk şirket radyosunun hükümetin güdümünde olması, Cumhuriyet' in ilk yıllarının olması, yeniden bir dirilmenin yaşandığı varsayılırsa kabul edilebilir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında radyoların Matbuat Genel Müdürlüğüne bağlanması, yine o yılların şartları içerisinde gerekli olduğu kabul edilebilir. Zaten söz konusu şartların değişmesiyle 1949 yılında tüm partilere seçim zamanlarında radyolardan yararlanma hakkı verildi.

Zamanın en etkili propaganda aracı olan radyonun hükümetler tarafından kendi propaganda aracı olarak kullanılması gerçek anlamda 1954 seçimlerinden sonra Demokrat Parti zamanında yapıldı. Diğer partilerin radyolardan yararlanma hakkı bu parti tarafından kaldırıldı. 1960 yılı askeri ihtilaline kadar Demokrat Parti radyoyu istediği gibi kullanmıştır.

1961 Anayasasında yapılan düzenlemelerle radyo ve televizyonlar özerk yapıya kavuşmuş olmasına rağmen, bu özerklik ancak 1971 yılına kadar sürebilmiştir. Bundan sonra TRT idari ve mali yönden hükümete bağlı bir kamu tüzel kişiliği haline geldi.

1980' li yıllarda baş gösteren uydu yayıncılığı ve ev tipi video teknolojisinin ülkemizde yaygınlaşması sonucu TRT' ye alternatif bir izlenim kaynağı ortaya çıktı. İnsanlarımız uydudan istedikleri herhangi bir kanalı çanak antenler aracılığı ile veya istedikleri bir filmi alıp evdeki videodan izleyebiliyorlardı. Zaten TRT' nin tekeline fiilen son veren tecimsel yayıncılık da böyle başladı. Avrupa' dan uydu kanalı kiralayıp Türkiye' ye yönelik yayın yapıldı.

"Basın özgürlüğü" radyo-televizyon ve sinema gibi modern kitle iletişim araçlarının ortaya çıkışı ile birlikte bu alanda olması gereken özgürlüğü anlatmada yetersiz kalmıştır. Bu alandaki terim boşluğu "İletişim özgürlüğü" kavramı ile doldurulmuştur.

İletişim özgürlüğünün birinci unsuru, her türlü baskı ve sansürden uzak her çeşit bilgi, düşünce ve habere ulaşmayı ifade eder. Haber düşünce ve kanaatleri serbestçe

öğrenebilmek ve toplayabilmek hakkını da içeren bir unsur, vatandaşlar için "almak" yayın mensubu için ise "toplamak" hakkını karşılar.

İletişim özgürlüğünün ikinci unsuru, haber ve düşüncüyü, istenilen araçla istenilen yer ve zamanda yayma hakkıdır. Kişi düşündüğünü, bildiğini serbestçe ifade edebilecek, yorum ve eleştirilerini başkalarının bilgisine sunabilecektir. Bu da kitle iletişim araçlarının isteyenler tarafından serbestçe kullanılabilmesini, yayın ve dağıtım olanaklarından serbestçe yararlanabilmesini ifade eder.

Radyo televizyon alanında iletişim özgürlüğünün kullanılması, bu alandaki teknolojinin farklı olmasından dolayı karşımıza farklı modelleri çıkarmaktadır. Radyo televizyon teknolojisi çok büyük bir tüketim olanağı yaratmaktadır. Her tüketiciye bir alıcı gerekmektedir. Üreticiler bu alıcıyı satarak kar etmektedirler. İleti artık önemli değildir. Radyo televizyon teknolojisinde içerik önemli değildir. Kitap alırken veya sinemaya giderken tercih yapma şansımız varken radyo ve televizyonda böyle bir şansımız bulunmamaktadır. Tutsak bir izleyeci düğmeye basınca karısına çıkanı seyreder.

Bu noktada karşımıza iki farklı model çıkmaktadır. Kamu Hizmeti Modelinde toplumların yapısına göre, yayınlardan sorumlu kamu kurumu, ya siyasi iktidarın etki alanının dışında, tarafsız yayınları güvence altına almayı amaçlayan özerk yapıda olurlar. Ya da siyasi iktidara bağlı hükümet radyo ve televizyon kurumu şeklinde yayın yaparlar.

Özellikle güçlü devlet geleneğine sahip Avrupa ülkelerinde görülen kamu hizmeti modelinde, içeriği iletişim kamu hizmetinin gerçekleştirmek amacına yönelik olmak üzere devlet tarafından düzenlenir. Bu modelde gelir kaynağı temelde alıcı sahiplerinden alınan ruhsat ücretleri oluşturmaktadır. Ruhsat ücretleri yetersiz kaldığında ise devlet ve özel kişilerin yardımlarına başvurulmaktadır.

Bir diğer model, özellikle Amerika Birleşik Devletlerinde gelişen ve amacı çok karlılık olan Tecimsel Modeldir. Bu modelde verici alıcı araçları, istasyonlar ve daha da önemlisi yayın zamanı satılık bir tüketim malıdır. Bu yapıda temel gelir reklamdır. Yayınların temelini reklamlar oluşturur. Diğer programlar reklamların arasına girer. Bu da kamu hizmeti modelinde yetersiz gelir kaynaklarından dolayı program aralarına reklam girmesi olgusunun tam tersidir.

Tecimsel yayın yapanlar, daha çok reklam alabilmek için insanların ilgisini çekecek, daha çok sayıda izleyici bulacak yapımlara yönelirler. Kamuya ait frekansları kullanan ve bundan dolayı kamuya karşı sorumluluk sahibi olması gereken radyo televizyon yayıncıları, ticari çıkarları söz konusu olduğunda maalesef bu sorumluluklarının gereğini yeterince yerine getirmiyorlar.

Türkiye' de 1990'lı yıllara kadar kamu hizmeti modeline göre bir yayıncılık yapıldı. Bu görevi devlet adına TRT yaptı. özellikle mali yönden hükümete muhtaç olmasından dolayı TRT yayınlarında siyasi iktidarın izleri hep olmuştur.

Elektronik yayıncılığının devlet tekelinde olduğu zaman yapılan en büyük eleştirilerin başında, bu işi yapan devlet kurumu TRT' nin tarafsızlığı ve bu kurumun, gelen hükümetlerin bir yayın organı olarak çalışmasına yönelik eleştiriler olmuştur. TRT' nin mali açıdan hükümete bağlı olmasından dolayı, iş başındaki mevcut hükümetler de bu kuruluşu partinin yayın organı olarak gördüler ve bir propaganda aracı olarak kullandılar.

İktidar olan her parti TRT' yi kendi lehlerinde kullanması veya buna zorlaması, mecbur bırakması, buna itiraz eden genel müdürün görevden alınması ya da kaynak verilmemesi olarak TRT' ye yansımıştır. İktidarların TRT' yi istedikleri gibi kullanma isteği TRT' nin özerk olmasının önündeki en büyük engeldir. Başa gelen tüm genel müdürler direkt hükümete bağlı bir devlet memuru olarak çalıştılar.

TRT' nin haber bültenlerinde iktidar partisini kayırdığı gibi bazı haberleri de devletin ve milletin bölünmez bütünlüğüne zarar verir diye yayınlamadı. Bazı haberleri de tek taraflı olarak verdi. Kamu yayıncılığı yapan bir kuruluşun, kamu adına bunu yapmasına hakkı olmasa gerek.

Kamu yayıncılığı yapan TRT, halkın haber alma hakkını nasıl olurda milli birlik ve beraberlik açısından sakıncalı olup olmadığına karar verebilir? TRT' nin sakıncalı bulduğu gerçeklerin kamunun zararına olup olmadığını, bazı gerçeklerin hükümetin isteği doğrultusunda yapılıp yapılmadığını biz nerden bilebiliriz? TRT' nin haber bültenlerinde hükümet icraatleri başbakan ve bakanların günlük gezileri her zaman gündemin ilk

maddesini oluşturur. Birçok yanlış icraat kamu adına yayın yapan bir kurum tarafından kamuya yansıtılmamıştır.

Tekelci olan siyasi iktidarlar, iktidardayken TRT' yi istedikleri gibi kullandılar. Bu konuda karşılaştıkları eleştirilerin aynısını muhalefete dıştıkları zaman mevcut hükümetlere yönelttiler.

Radyo ve televizyon teknolojisindeki hızlı gelişmeler sonucu yayıncılık alanında meydana gelen gelişmeler paralel önceleri fiili, sonra da hukuki düzenlemeleri ile birlikte kamu yayıncılığının yanısıra tecimsel yayıncılık da hayatımızın birer parçası oldular.

Şüphesiz bu o kadar kolay olmadı. Bir sabah uyandığımızda karşımızda tecimsel televizyonları görmedik. 1980 yıllarda geleceğine dair belirtilerini almıştık. Yasal yayıncı TRT yayını yaparken, bizler evlerimize aldığımız video cihazları ve uydu antenleri ile alternatif izlenme mecrasını bulmuştuk. 2954 sayılı TRT yasası ile kurulan, yurt içine yapılacak radyo ve televizyon yayınları için milli siyasete uygun ilkeleri tespit etmek, bu konuda belirtilen esasların uygulanmasının , gözetim, denetim ve değerlendirmesini yapma amacıyla kurulan RTYK, birazda teknolojik gelişmelere paralel başlayan gelişmeleri kontrol etmek amacıyla kurulmuştur.

1990' lı yıllarda başlayan, önceleri uydu kiralama yoluyla sonraları yurt içi vericileri ile Türkiye' ye yönelik yapılan yayınlar beraberinde büyük tartışmaları da getirdi. Gerekli yasal alt yapı düzenlemelerinden yoksun olan bu yayıncılığın RTYK tarafından gözetimi, denetimi ve değerlendirilmesi mümkün olmamıştır.

Tecimsel yayıncılığın başlaması ve yaygınlaşmasıyla televizyonun en büyük ve ilk darbesi yazılı kültüre vuruldu. Zaten az olan okuma alışkanlığı, basılan yıllık kitapların az olması gibi sorunlarla uğraşan okuma sektörü, televizyonun yaygınlaşması ile büyük bir darbe yemiş oldu.

Hukuki tartışmalara değinmeden önce tecimsel televizyon yayınlarının içeriğine ve hayatımızda yaptığı değişikliklere bakmakta yarar var. Tecimsel televizyonlarımız yayına başladıktan sonra, daha önceleri TRT' de yayınlanmayan neler varsa yayınlamaya başladılar. Arabesk şarkıcılar, arabesk ve erotik filmleri, daha önceleri duyulmayan

haberler, farklı eğlence programları, yarışmalar.... Yıllarca halkın tek eğlencesi olan "cefakar" TRT artık insanlarımızın günlük izlence hayatında son sıralara düştü.

İnsanlarımız daha önceleri görmeye alışık olmadığı yeni ve farklı program türleri, yeni idollerle tanıştılar. Popüler kültür ve hızlı tüketim pompalayan televizyonlar, birçoğu loteryalı yarışma, tartışma, değişik formatlarda eğlence, talk showlar, reality showlar, şaka programları, paparazzi türü programlarla insanları kendilerine çektiler.

Herşey halk adına yapılıyordu. En sulu şakalar, en argo ve muzip sözler, en kanlı görüntüler, en hırçın tavırlar halk adına televizyonlarda yayınlandı. Hem de bunları izlemesi sakıncalı olan çocukların henüz uyumadığı, ekran karşısında olduğu saatlerde yayınlandı.

Eskiden sinema oyuncularına hayranlık duyardık. Televizyonla birlikte yeni idollerimiz oldu. Artık beyaz camda gördüklerimize hayranlık duyduk, onların imzalı fotoğraflarını odamızın duvarlarına astık. Ekran Olimpus Dağı, Olimpus Dağında da yeni tanrılar oldu. Daha önce tanınmayan veya az tanınan insanlar popülaritelerini artırdılar.

İnsanlarımız artık polis-yargı yerine haber programlarını arıyorlar, olayları polisten önce televizyon kameralarına anlatıyorlardı. Dertlerine kameraların soğuk objektiflerinden derman aramaya başladılar.

Köprüden atlamadan evvel kameralar gelmeliydi, kameralar olmadan konuşulmamalıydı. Birilerini öldüren katiller bile cinayet yerinde olayı en soğukkanlı şekilde, polislerden önce pişkin pişkin kameralara anlatıyordu. Polis İmdat, Adliye Koridorları, Sıcağı Sıcağına v.s programlar bu alanda söz sahibi programlardı. Arena, Objektif, Teksoy Görevde, Ahmet Vardar Kulak Çekiyor isimli programlarda da halkı aldatan, soyan, yolsuzluk yapanları teşhir ediyor, bizim adımıza bazen yargılıyorlardı. 32. Gün, Pusula, Siyaset Meydanı v.s programlarda memleketin ve dünyanın gidişatı üzerine fikir ediniyorduk.

Olacak O Kadar deyip her şeye gülerken, İbo Show' da göbek atıyor, Laf Lafı Açıyor' da entellektüel görgümüzü geliştiriyorduk. Yarışmalarda verilen ödülleri almak

için kılıktan kılığa girdik. Yemek tariflerini sabah programlarında, uzaktaki bir tanıdığımıza selam ve sevdiğimiz şarkıcının sevdiğimiz şarkısını öğlen programları sayesinde gönderdik.

Her şey halk adına, halk istiyor diye yapılıyordu. Aslında halk bilmediği birşeyi nasıl seçsin? Halk istiyor diye eroin istiyor diye halka eroin mi vereceğiz? Televizyonlar zaten pek demokratik değiller. Televizyonların gerçekten demokratikleşerek demokrasiye destek olabilmesi herşeyden önce kitlelerin uyanması, kendilerine sunulan programlara itiraz ederek farklı şeyleri talep etmesiyle mümkün olacaktır.

Tecimsel televizyonlarla birlikte iki yeni kavramla tanıştık. Zapping ve Reating. Uzaktan kumanda aletiyle kanaldan kanala zapping yapıp izlediğimiz kanalın retिंगini yükselttik.

Her kanalda değişik isim altında güzellik yarışmaları düzenlendi. Burda dereceye girenler televizyonlarda değişik programlar hatta kimisi haber bülteni sunmaya başladı. TRT' de spiker veya sunucu olabilmek için değişik kriterlere vasıflara sahip olmanın yanısıra uzun kurslardan geçmek gerekirken, tecimsel televizyonlarda hiçbir vasfi olmayan, sadece güzellik yarışmalarında dereceye giren genç kızlar bu işi yapmaya başladılar.

Tabii ki olumsuz yanları olduğu kadar tecimsel televizyonların olumlu yanları da bulunmaktadır. Alt yapısıyla büyük bir sektör olduğundan bir çok insanın istihdamı sağlandı. TRT' den başka çalışma alanı bulunmayan İletişim Fakültesi mezunları bu sayede geniş bir çalışma alanı buldular. Ayrıca TRT' nin sakıncalı diye vermediği haberler sayesinde kamuoyu olaylar hakkında daha geniş bilgi sahibi oldular. Tecimsel televizyonların yaygınlaşmaya başladığı zaman ortaya çıkan İSKİ skandalı bu sayede kamuoyuna sansürsüz ve tüm çıplaklığı ile aktarıldı. Ayrıca bu olayda olduğu gibi daha sonra da hayatımızın birer parçası olan, ülkeyi sarsan skandalların ortaya çıkarılmasında halkı aydınlatmada televizyonların büyük rolü oldu.

Tecimsel televizyonların hiç bir kural tanımadan, hukuki alt yapıdan yoksun yaptığı yayınlara bir çeki düzen vermenin gerektiği konusunda herkesin fikir birliği yaptığı, tartışmaların en yoğun olduğu sırada gerekli yasal düzenlemeler yapılmaya başlandı. Önce

Anayasanın ilgili maddesi değiştirildi. Ardından 3984 sayılı yasa yürürlüğe girdi. Bu yasa ile radyo ve televizyonların yayınlarını düzenlemek, frekans tahsisi yapmak, yayın ilkelerini belirlemek, yayın ihlallerinde gereken müeyyideleri uygulamak amacıyla RTÜK kuruldu.

3984 sayılı yasanın kabulü ve RTÜK' ün kurulmasından sonra tüm tartışmalar bu alanda yapılmaya başlandı.

Bu yasa ile fiili olarak yayın yapan radyo ve televizyonlar, yasal bir düzenlemeye kavuşmuştur. Ancak her yasa gibi bu yasa da yürürlüğe girmesiyle toplumun çok çeşitli kesimlerinin eleştirilerine hedef olmuştur. İçerik tartışmalarının yanı sıra, yasanın şekli üzerine dahi tartışmalar yapıldı.

Bu eleştiri sahiplerine göre sekiz bölümden oluşan yasa, sistematik açıdan olumsuz bir görüntü sergiliyor. Yine, yasada fazla üst başlık kullanılmış, birbirine yakın konular farklı yerlerde düzenlenerek karışıklığa sebep olmaktadır.

Yasa terminolojik açıdan ciddi bir dağınıklık göstermektedir. Bir yasada dil açısından olması gereken temel unsurlardan büyük ölçüde yoksundur. Bundan da birçok maddenin anlaşılabilmesinde önemli güçlükler yaratmaktadır.

Yasanın içeriği üzerine yapılan tartışmalar, şekil üzerinde yapılan tartışmaları gölgede bıraktı. Üst Kurul' un oluşumundan üyelerinin seçimine, yayın ilkelerini belirten 4. maddeden radyo televizyon kuruluşlarının kuruluşlarını düzenleyen maddeye kadar hemen hemen her maddesi tartışma konusu oldu.

Yayın ilkelerini belirten yasanın 4. maddesi, gereksiz ve işlevsiz detaylardan oluştuğu gibi, maddenin bazı fıkraları farklı yorumlamaya müsaittir. Söz konusu maddenin a fıkrasına göre yayınlar Türkiye Cumhuriyetinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne ve b fıkrasına göre Toplumun milli ve manevi değerlerine aykırı yayın yapılamayacağı hükmünü getiriyor. Bu iki fıkranın yorumu herkese göre farklı olabilir. Yayınları izleyen ve Üst Kurula rapor veren uzmanlar, söz konusu fıkraların ihlalinde farklı raporlar yazabilirler. Aynı şekilde adli makamlar da farklı yorumlayabilirler. Bu konudaki endişemizi ilettiğimiz RTÜK yetkilisi söz konusu

farklılığın olabildiğini, ancak nihai kararın Üst Kurul toplantısında üyeler tarafından verildiğini söyledi.

Bu aşamada Üst Kurulun oluşumu ve üyelerinin seçimi ön plana çıkmaktadır. Siyasi partiler tarafından önerilen adaylardan oluşan Üst Kurulun, karar almada tarafsızlıkları her zaman şüphe verici olacaktır. Ayrıca her zaman aday gösterildikleri partinin etkisinde kalmadan karar vermeleri çok zor görünmektedir. Belki belli dönemlerde, üyeliğe seçilen üyelerin kişiliğinden dolayı bu sıkıntılar yaşanmayabilir. Ancak bu sistemle seçilen üyeler bazen aday gösterildikleri partinin etkisinde kalıp karar vermeleri mümkündür.

Her ne kadar yasayı savunanlar tarafından üyelerin siyasi parti mensupları olmadıkları, böyle birşeyin olamayacağı söylene de uygulama da bunu göremiyoruz. Üst Kurulun ilk üyelerinden Cumhur Ersümer daha sonra Anavatan Partisi' nin saflarında tekrar politikaya atılıp, milletvekili ve sonra bakan olmuştur. Yine aynı şekilde siyasi partiler kendilerine yakın bürokratları iktidara geldiklerinde Üst Kurula üye yaparak burada kadrolaşmaya gitmişlerdir. Daha önce Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı olan Kutlu Savaş Anavatan Partisi iktidarında Üst Kurul üyesi yapılmıştır. Kutlu Savaş daha sonra yapılan seçimle Üst Kurul başkanı olmuştur.

Siyasi partilerin daha önce TRT' de yaptıkları gibi, Üst Kurul üzerinde etkili olmaya çalışmaları 1997 yılının Aralık ayında bir istifaya neden oldu. Zamanın Üst Kurul Başkanı Prof. Dr. Orhan Oğuz kendisine yapılan dayatmalar sonucu görevinden ve Üst Kurul üyeliğinden istifa etmiştir. Basında yapılan duyuruya göre frekans tahsis ihalesi yapılma aşamasına gelmişti. Tarih ve yer belirtilmişti. Fakat zamanın siyasi gelişimleri sonucu bu ihaleye girecek bazı yayın kuruluşlarının ihaleye alınmaması isteniliyordu. Bu konu zamanın Milli Güvenlik Kurulu toplantısında dahi gündeme gelmişti. Başbakan Mesut Yılmaz, söz konusu kuruluşların ihaleye alınmaması için Orhan Oğuz' dan ihaleyi ertelemesini istiyordu. Prof. Dr. Orhan Oğuz ise böyle bir yetkisinin olmadığını, söz konusu isteklerin yerine getirilmesi için yasanın değiştirilmesinin şart olduğunu söylüyordu. İstifasından sonra kendisiyle yaptığımız yüzyüze görüşmede Oğuz, " Bir hukuk adamından hukuka aykırı iş yapmasını istiyorlar. Ben bu istekleri yerine getiremem" diyerek istifa ettiğini söyledi.

Üst Kurulun oluşumun yanında teşkilat ve personel yapısında da siyasi partilerin izlerini görmekteyiz. RTÜK kurulduktan sonra RTYK' un personeli ile işe başlamıştır. Daha sonraki personel ihtiyacını diğer kamu kuruluşları gibi kendilerine yakın kişilerden sınavsız bir şekilde karşılama yoluna gitmiştir.

RTÜK personel ihtiyacı için bu güne kadar 1999 yılında bir kez sınav açmış ve yaklaşık otuz uzman bu sınav sonrası RTÜK' te işe başlamıştır. Yukarıda belirttiğimiz gibi Yayın İzleme ve Değerlendirme Dairesinde çalışan 53 uzmanın ancak 9 tanesi İletişim Fakültesi kökenlidir. İkisi ODTÜ Mimarlık Fakültesi mezunu olan bu uzmanların geriye kalan kısmı ise, yayıncılıkla ilgisi olmayan fakültelerin mezunlarından oluşuyor. Tabii ki yayınları izleyip yayın kuruluşları hakkında rapor yazarken formasyondan kaynaklanan farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Konu ile ilgili formasyon almış, yayıncılığı bilen insanların bu işi yapması yapılan tartışmaları en aza indireceği kanaatindeyiz.

RTÜK üyelerinin, iktidar ve muhalefet partilerine göre ayrılan kontenjanlar çerçevesinde TBMM' de seçilmesi, RTÜK' e siyasi bir görünüm vermektedir. RTÜK, siyasal yapısından arındırılmalı, tarafsız ve teknik anlamda inceleme yapan bir kurul olmalıdır. Teşkilatı da gerekli formasyona sahip, yayıncılıktan gelme kişilerden oluşmalıdır.

Üst Kurul, siyasi partilerin önerdiği adaylar yerine, üye seçimi yasama ve yürütme organı tercihindan kurtarılmalıdır. Üst Kurul üyeleri basın meslek kuruluşu ve sendika temsilcileri ile basın, yayın, iletişim, kültür, eğitim ve hukuk alanlarında birikimi olan öğretim üyeleri ile hukukçulardan oluşmalıdır. Ancak yayınların denetiminde yargısal bir işlev yüklenmemeli, bu görev tamamiyle yargıya bırakılmalıdır.

Bir ülkede yayın kuruluşlarının uymak zorunda oldukları yayın ilkeleri mutlaka olmalıdır. Ama bu ilkeler, yayıncıları tek tip yayın yapmak zorunda bırakacak baskıcı ve antidemokrat olmamalıdır. Ayrıca bu ilkelerin uygulanabilir ve anlaşılabilir ilkeler olması da önemlidir.

Yasanın özel Radyo ve Televizyon Kuruluşları başlıklı 5. bölümünde yer alan Kuruluş ve Hisse Oranları ile ilgili 29. maddenin birinci paragrafında kimlerin ve hangi kurumların radyo ve televizyon kuruluşu kuramayacağı belirtilmiştir. Bunlar arasında

üniversiteler bulunmamaktadır. Buna dayanarak birçok üniversite radyo yayını yaptı. Ancak ikinci paragrafta ise yayın kuruluşlarının anonim şirket olmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Bu paragrafa dayanılarak eğitim amacıyla radyo yayını yapan İletişim Fakültelerinin radyoları RTÜK tarafından susturuldu. Oysa yayın kuruluşlarının anonim şirket olacağını belirten bölümün sonuna radyo ve televizyon eğitimi veren okulların bundan muaf olduğunu belirten bir satır ilave edilebilirdi. Böylece ilerki yıllarda radyo ve televizyon kuruluşlarında çalışacak olan insanlar, teori ile birlikte pratik yapma imkanına kavuşabilirlerdi. Bunlar sayesinde daha kaliteli yayınları izleme ve dinleme şansımız olurdu.

3984 sayılı yasaya dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerden biri, yayın kuruluşlarını Türk Sanat ve Türk Halk müziği çalma yükümlülüğünü getirmektedir. Ancak yayın kuruluşları bu yükümlülüğü geceleri, insanların artık televizyon izlemedikleri uyku saatlerinde yerine getiriyor. Böylece amacı Türk Halk ve Türk Sanat müziğini kitlelere sevdirmek olan bu yönetmelik amacına ulaşmıyor. Yine aynı şekilde trafik ile ilgili programlarda benzeri uygulamaya maruz kalmaktadır.

Üst Kurul 3984 sayılı kanunun geçici 5. maddesine göre, oluşumunu takip eden dört ay içerisinde frekans planlamasını yapmak ve tahsis etmek zorundadır. Ancak yaklaşık altı yıl geçmesine rağmen henüz bu tahsisler yapılmamıştır. Nerdeyse on yıldır yayın yapan kuruluşlar henüz frekans tahsisi yapılmadığından yasal bir görünümde olsalar bile yasal bir çerçevede bulunmamaktadır. Çünkü mevcut frekans planlamasında 16 kanal olan ulusal frekansın dördü TRT'ye tahsis edileceğinden geri kalan 12 kanalın hangi ulusal televizyon kuruluşlarına tahsis edileceği henüz belli değildir. Yapılması gereken ihalede en fazla parayı verecek olan kanallar ancak o zaman yasal teknik alt yapıya kavuşmuş olacaktır.

Bu satırları yazdığımız günlerde, RTÜK ile ve yayıncılık ile ilgi yapılan tartışmalar devam etmektedir. Konu ile ilgili hemen hemen tüm kurum ve kuruluşlar RTÜK ile ilgili yasa değişikliği teklifleri hazırlamakta ve bunu kamuoyuna açıklamaktadırlar. Şu an TBMM'de görüşülmeyi bekleyen tasarı var. Kanımızca bu tasarı görüşülse, yeni bir RTÜK yasası kabul edilse bile bu alandaki tartışmalar bitmeyecektir. Çünkü Anayasa'nın meşruluğunun tartışıldığı, düşünce suçlularının hapiste olduğu, halkın ekonomik sıkıntılar içinde olduğu, eğitim ve sağlık sorunlarını çözememiş, idarecilerin sadece şahsi hırsları doğrultusunda iş yaptığı bir ülkede, dünyanın en modern yayıncılık yasasını yapsanız bile

tartışmaları bitiremezsiniz. Bu sorunlar çözülmeyen yapılan tartışmalar da spesifik olmaktan öteye geçmeyecektir.

Dünyanın en modern yasası yapsanız bile karşılıklı iyi niyet olmadan yaşanan sıkıntılar bitmeyecektir. Yaşanan sıkıntıların sona ermesi için yayıncıların, yaptıkları işin herşeyden evvel bir kamu hizmeti olduğunun bilincinde olmaları gerekir. Tecimsel yayın kuruluşları elbette yaptıkları işten kar etme anlayışında olacaklardır. Ancak bu anlayış hiçbir zaman kamuya karşı olan sorumluluklarını yerine getirmesine engel olmamalıdır. Zaten, radyo ve televizyon yayıncıları böyle bir anlayışı benimseyip uyguladığında çok sade bir yasa hukuki boşluğu doldurmaya yeter. O zaman ne ekranlar kararır radyolar susar, ne de bu alanda düzenleyici olacak Üst Kurul tartışma konusu olmayacaktır.

EKLER

EK 1

**RADYO ve TELEVİZYONLARIN
KURULUŞ VE YAYINLARI
HAKKINDA KANUN**

**KANUN NO : 3984
KABUL TARİHİ:13.04.1994
RESMİ GAZETE TARİHİ: 20.04.1994
RESMİ GAZETE SAYI: 21911**

**Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve
Yayınları Hakkında Kanun**

Kanun No : 3984

**BÖLÜM I
AMAÇ, KAPSAM VE TANIMLAR**

Madde 1

Amaç

Bu kanunun amacı, radyo ve televizyon yayınlarının düzenlenmesine ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir.

Madde 1

Kapsam

Bu Kanun, her türlü teknik, usul ve araçlarla ve her ne isim altında olursa olsun elektromanyetik dalga ve diğer yollarla yurt içine ve dışına yapılan radyo ve televizyon yayınları ile ilgili hususları kapsar.

Madde 1

Tanımlar

- a) **Üst Kurul** : Radyo ve Televizyon Üst Kurulunu,
- b) **Radyo Yayını** : Elektromanyetik dalgalar ve diğer yollarla halkın doğrudan alması maksadıyla yapılan ses yayınlarını,
- c) **Televizyon Yayını** : Elektromanyetik dalgalar ve diğer yollarla halkın doğrudan alması maksadıyla yapılan, hareketli veya sabit resimlerin sesli veya sessiz kalıcı olmayan yayını,
- d) **Elektro manyetik dalga** : Boşlukta veya kablo, cam iletken ve benzeri bir fiziki ortamda ışık hızı ile yayılan, suni olarak üretilmiş elektrik ve manyetik özellikleri olan dalgayı,

- e) **Kanal** : Televizyon yayını yapmak üzere bir televizyon vericisinin işgal edeceği frekansın alanını,
- f) **Frekans Bandı** : Radyo yayını yapacak olan bir radyo vericisinin işgal edeceği frekans alanını,
- g) **Radyo ve televizyon vericisi** : Radyo ve televizyon yayınlarının doğrudan izlenebilmesine imkan veren yer ve uzaydaki, hareketli veya sabit her türlü verici, aktarıcı, yansıtıcı ve güçlendirici cihaz sistemleri,
- h) **Kablolu radyo ve televizyon** : Radyo ve televizyon yayınlarının kablo, cam iletken ve benzeri bir fiziki ortam üzerinden halkın alması maksadıyla abonelere ulaştırıldığı yayın türünü,
- i) **Kapalı devre televizyon sistemi** : Genel televizyon yayını dışında eğitim, öğretim, güvenlik ve turizm gibi belirli amaçlar için bir bina dahilinde veya birbiri ile ilişkili binalar grubunda kullanılan kablolu televizyonu,
- j) **Radyo alıcısı** : Radyo yayınlarını almaya veya alıp kaydetmeye ve dinlemeye yarayan cihazları,
- k) **Televizyon alıcısı** : Televizyon yayınları almaya ve seyrettirmeye yarayan cihazları,
- l) **Ek yayın hizmetleri** : Televizyon yayınlarında, tahsis edilen kanal içinde kalmakla birlikte kullanılmayan bölümler üzerinden; radyo yayınlarında ise tahsis edilen kanal içinde ek taşıyıcılar aracılığıyla, televizyon ve radyo program yayınlarıyla birlikte yapılan, radyo veri sistemi, veri yayıncılığı, teleteks ve benzeri bağımsız hizmetleri,
- m) **Uydu yayın** : Yayınlanmak üzere üretilen radyo ve televizyon programlarının yetkili yayıncı veya hizmeti temin edecek kişi veya kuruluş tarafından şifreli olarak uzayda sinyal iletebilen herhangi bir araç vasıtasıyla yapılan ilk yayını,
- n) **Yeniden iletim** : Yetkili yayın kuruluşu tarafından, halkın izlemesi amacıyla, kullanılan teknik araç ne olursa olsun, yayınlanan radyo ve televizyon program hizmetlerinin değişiklik yapılmaksızın bütününe veya bir bölümünün alınmasını ve aynı anda veya daha sonra iletilmesini,
- o) **Yayıncı** : Kamu tarafından izlenmesi için televizyon programı hizmetleri tertip eden ve ileten veya değişiklik yapılmadan ve tam olarak bir üçüncü tarafa iletilmesini sağlayan özel veya tüzel kişiyi,
- p) **Program hizmeti** : Yukarıdaki bentte belirli alanlarda belirli bir yayıncı tarafından sağlanan ve tek bir hizmet içindeki tüm unsurları,
- q) **Reklam** : Bir ürün veya hizmetin satılmasını, satın alınmasını veya kiralanmasını sağlamaya; bir davayı veya fikri yaymaya veya reklamcının istediği başka etkileri

oluşturmaya matuf, ücret karşılığı veya benzeri bir mülahazayla reklamcıya iletim zamanında tahsis edilen kamuya yönelik duyuruları,

- r) **Telif hakkı sahibi** : Yazar, besteci, düzenlemeci gibi düşünsel alanda eser yaratan gerçek kişiyi,
 - s) **Yorumcu sanatçı** : Bir sanat eserini, telif hakkı sahibinden aldığı izinle yorumlayan sanatçıyı,
 - t) **Müzik yapımcısı** : Kaset ve kompakt disk gibi ses taşıyıcıları üzerine kaydedilebilen müzik yapımlarını üreten, meydana getiren gerçek ve tüzel kişileri,
- İfade eder.

BÖLÜM II

YAYIN İLKELERİ

Madde 4

Yayın İlkeleri

Radyo ve televizyon yayınları kamu hizmeti anlayışı içerisinde aşağıdaki ilkelere uygun olarak yapılır:

- a) Türkiye Cumhuriyetinin varlık ve bağımsızlığına, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne,
 - b) Toplumun milli ve manevi değerlerine
 - c) Anayasanın Genel Esaslar kısmında yer alan ilkelere, demokratik kurallara ve kişi haklarına,
 - d) Genel ahlak, toplum huzuru ve Türk aile yapısına,
 - e) Anlatım özgürlüğüne, iletişim ve yayında çoğulculuk esasına,
 - f) İnsanların ırk, cinsiyet, sosyal sınıf veya dini inançları dolayısıyla hiçbir şekilde kınanmaması ilkesine,
 - g) Toplum şiddet, terör ve etnik ayrımcılığa sevkeden ve toplumda nefret duyguları oluşturacak yayınlara imkan verilmemesi ilkesine,
- Aykırı olmamak;
- h) Türk milli eğitiminin genel amaçlarına, temel ilkelerine ve milli kültürün geliştirilmesi ilkesine,
 - i) Yayınlarda adalet ve tarafsızlığa, yasalara saygılı olma esasına,
 - j) Kişi veya kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliği taşıyan yayın yasaklarına,
 - k) Özel amaç ve çıkarlara hizmet eden ve haksız rekabete yol açıcı yayın yapılmaması esasına,
 - l) Haber ve olayların çabuk ve doğru şekilde sunulması ilkesine,
 - m) Çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek yayın yapılmaması esasına,
 - n) Aksi, yargı kararıyla kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu ilan edilemeyeceği ilkesine,
 - o) Kişi ya da kuruluşların cevap ve tekzip haklarına saygılı olunması ilkesine,
 - p) Haberleri spor programlarına ve reklamlara ayrılmış zamanlar hariç olmak üzere, yayıncıların, yayın zamanlarının en az yarısının yerli yapımlara ayrılmasını sağlamak, bu oranı seyircilerin taleplerini gözönüne alarak ve yayıncının haber verme, eğitim,

- kültür ve eğlendirme sorumluluklarını dikkate alarak, yayın türleri ve süreleri ile asgari niteliklerini de öngörmek suretiyle, aşamalı bir biçimde gerçekleştirilmeleri hususlarına,
- q) Bilgi, iletişim telefonları yoluyla yarışma ve benzeri yöntemlerle başvurulmamak ve bunların sonucunda dinleyici veya seyircilere ikramiye vermemek veya ikramiye verilmesine aracılık yapmamak, lotaryaya fırsat bırakmamak esaslarına,
- r) Demokratik kurallar çerçevesinde, kamunun siyaset, eğitim ve kültürel alanlardaki beklentilerine cevap verecek şekilde, demokratik gruplar ve siyasi partiler arasında fırsat eşitliği sağlanması esasına,
- s) Radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması, ancak evrensel kültür ve bilim eserlerinin oluşmasında katkısı olan yabancı dillerin öğretilmesi veya bu dillerde haber iletilmesi amacıyla bu dillerin kullanılabilmesi,

Türkçe' yi aşırılığa kaçmadan, özellikleri ve kuralları bozulmadan konuşma dili olarak kullanmak; milli birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak çağdaş eğitim ve bilim dili halinde gelişmesini ve zenginleşmesini sağlamak esasına,

- t) Türk müzik sektörünün gelişimine katkıda bulunmak ilkesinden hareketle, müzik yapımcıları ve telif hakkı sahiplerinin haklarını tanımak ve ihlal etmemek esasına,
- Uygun olmak suretiyle yapılır.

BÖLÜM III

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

Madde 5

Kuruluş

Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek amacıyla, özerk ve tarafsız biri kamu tüzelkişiliği niteliğinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kurulmuştur.

Madde 5

Seçimi, Görev Süresi

Üst Kurul, basın, yayın, iletişim teknolojisi, kültür, din, eğitim, hukuk alanlarında birikimi olanlardan ve yükseköğretim görmüş, Devlet memuru olma niteliğine sahip, beşi iktidar partisi veya partilerinin, dördü muhalefet partilerinin göstereceği adaylar arasından Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen dokuz üyeden oluşur.

Seçim için, iktidar partisi veya partileri on, muhalefet partileri sekiz aday gösterirler. Adayların belirlenmesinde, siyasi partilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başbakanlık Divanındaki temsil oranı esas alınır. Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak seçimlerde kime oy kullanılacağına dair görüşme yapılamaz, karar alınamaz.

Adaylar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca Resmi Gazetede ilan edilir.

İlandan en geç on gün sonra gizli oyla seçim yapılır. İktidar ve muhalefet partileri tarafından gösterilen adaylar için ayrı ayrı listeler halinde, birleşik oy pusulası düzenlenir. Adayların adlarının karşısındaki özel yer işaretlenmek suretiyle oy kullanılır. İktidar ve muhalefet kontenjanlarından Üst Kurula seçilecek üyelerin tamsayısından az veya fazla verilen oylar geçersiz sayılır.

Seçimde, iktidar partisi ve partileri kontenjanından en çok oyu alan beş aday ile muhalefet partileri kontenjanından en çok oyu alan dört aday seçilmiş olur. Seçim sonucu Resmi Gazetede yayınlanır.

Üst Kurul üyelerinin görev süresi altı yıldır.

Üyelerin üçte biri iki yılda bir yenilenir.

Üyeliklerde herhangi bir sebeple boşalma olursa, Türkiye Büyük Millet Meclisi, boşalma tarihinden veya boşalma tarihinde tatilde ise tatilin bitiminden başlayarak bir ay içinde yeni üyeyi seçer. Boşalan üyelik, hangi kontenjandan olmuşsa, yeni üyenin seçimi de o kontenjandan ve iki katı aday arasından yapılır.

hükümlerine uygun olarak vermek ve tesisin bu kanun hükümlerine ve tesis şartlarına uygunluğunu denetlemek,

- d) Bu kanun hükümlerine uygun olarak radyo ve televizyon kuruluşlarının ulusal ve yerel yayınlarına imkan verecek, ulusal kanal ve frekans bandı planında öngörülen radyo ve televizyon vericileri ile sabit veya hareketli yayın yerleri arasında mevcut telekomünikasyon şebekesi yanında, uydu aracı ile bağlantı kurabilmeleri amacıyla ve öngörülen amaçlar için kullanılması kaydıyla uç linkleri kurabilmesi için 5.4.1983 tarihli ve 2813 sayılı Telsiz Kanunu hükümlerine uygun şekilde telekomünikasyon tesisleri kurma ve işletme izni vermek ve tesislerin bu kanunda öngörülen izin esaslarına uygun olarak işletilmesini denetlemek,
- e) Zaman paylaşımlı program kanallarının tahsisinde bölgesel dengeleri gözeterek, kuruluşları ülkenin değişik bölgelerinde yayın yapmaya teşvik etmek,
- f) Yurt içinden yayın yapacak kamu ve özel radyo-televizyon kuruluşlarının yayın izni ve lisans talebinde bulunabilmek için yerine getirmeleri gerekli ön şartları ve standartları Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi ilkeleri gözönünde bulundurularak tespit etmek ve kamuoyuna duyurmak,
- g) Kanal ve frekans bandı tahsisinde gerekli şartları ve tahsis hakkı alanların yayına geçme süresini ve radyo ve televizyon istasyonu kuranların ödeyecekleri yayın izni ve lisans ücretlerini ilgili yönetmeliklerle belirlemek,
- h) Radyo-televizyon yayınlarını izleme sistemleri kurarak, yayınların 4.maddeye ve bu alanda Türkiye' nin taraf olduğu milletler arası anlaşmalara uygunluğu açılarından denetlenmesini yapmak,
- i) Yayın kuruluşlarının, bu kanun hükümlerine aykırı yayın yapması ve tahsis şartlarına uymaması halinde, gerekli müeyyideleri uygulamaya karar vermek,
- j) Yurt içinde yayınların ulaşmadığı yerlerde, yerel imkanlarla radyo ve televizyon vericisi kurulmasına izin vermek,
- k) Uydu aracılığı ile yurt içinden veya yurt içine yapılacak yayınların ulusal ve uluslararası ilke ve esaslara uygunluğunu gözetmek, bu amaçla diğer ülkelerdeki yetkili kuruluşlarla işbirliği yapmak,
- l) Şifreli yayınlarla kablolu radyo ve televizyon tesis ve yayınları ile ilgili kuralları bu kanundaki ilkeler çerçevesinde ve Posta, Telgraf ve Telefon İdaresi Genel Müdürlüğünün kablolu radyo ve televizyon tesislerini atıl bırakmamayı gözeterek belirlemek,

- m) Radyo ve televizyon yayınları ile ilgili olarak kamu oyunda doğan tepki beğeni ve hassasiyetleri sürekli olarak izlemek ve gerekli yönlendirmelerde bulunmak amacıyla gerekli kamuoyu araştırmalarını yapmak ve yaptırmak,
- n) Telsiz Genel Müdürlüğünün görevleri saklı kalmak kaydıyla, radyo ve televizyon yayınları ile ilgili olan milletlerarası hukuk tüzelkişiliğine sahip kuruluşlar nezdinde Devlet' i Dışişleri Bakanlığının görev ve yetkileri saklı kalmak kaydıyla, temsil etmek; radyo ve televizyon kuruluşlarının doğrudan üyesi bulundukları hariç olmak üzere, radyo ve televizyon yayıncılığı alanında faaliyet gösterip milletlerarası hukuk tüzelkişiliğine sahip olmayan uluslararası kuruluşlarda temsil görevini yerine getirmek ve bu bend gereğince belirlenen belgelere usulüne göre imza koymak,
- o) Radyo ve televizyon konusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla periyodik istişarelerde bulunarak, kamuoyu eğilimlerini değerlendirmek,
- p) Bu Kanun ve Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi ilkelerine uygun biçimde çalışma ve faaliyetleri ile ilgili yönetmelik ve diğer düzenlemeleri hazırlamak.

Madde 9

Üst Kurul Üyeliği ile Bağdaşmayan Haller

Üst Kurul üyeleri ile 3. Dereceye kadar (dahil) kan ve sıhri hısımları, özel radyo ve televizyon şirketlerine, bu şirketlerde ortak ya da yönetici olamazlar; Üst Kurul üyeliği süresince resmi veya özel başkaca hiçbir görev alamazlar, özel veya kamu yayın kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren konularda doğrudan doğruya veya dolayısıyla taraf olamaz ve bu konularda hiçbir menfaat sağlayamazlar, aksine davrananlar görevlerinden çekilmiş sayılırlar.

Bu husus Üst Kurul tarafından resen veya yapılacak müracaatın değerlendirilmesi sonucunda karara bağlanır.

Madde 10

Üst Kurul Üyelerinin Teminat ve Mali Hakları

Üst Kurul üyelerine görevleri süresince, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile ek ve değişikliklerine göre en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu aylık (ek gösterge dahil), sosyal yardımlar ile zam ve tazminatlar ödenir

Kamu görevlileri seçildikleri görev süresince kurumlarından ücretsiz izinli sayılırlar. Ancak, bu görevde geçecek süre, mesleklerinde geçmiş ve mümtazen terfi etmiş sayılırlar. Üst Kurul üyeliğine seçilenlerin, seçilmeden önce tabi oldukları sosyal güvenlik kuruluşları ile ilişkileri devam eder. Herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşu ile ilgisi olmayanlar, istekleri halinde Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişkilendirilir. Emekli olanların ise emekli aylıklarının ödenmesine devam olunur. Üst Kurul üyeleri, seçildikleri görev süresince, Kurul' daki görevlerinden ve seçilerek geldikleri görevlerinden alınamazlar. Üst Kurul üyeleri Türk Ceza Kanunu uygulaması bakımından Devlet Memuru sayılırlar.

Üst Kurul üyeleri her yıl Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına mal bildiriminde bulunurlar.

Madde 11

Toplantı ve Kara Yeter Sayısı

Üst Kurul en az yedi kişi ile toplanır. Karar yeter sayısı beştir. Ancak, kanal tahsisinde karar yeter sayısı üye tamsayısının üçte ikisidir.

Sürekli çalışan Üst Kurul, haftada en az bir defa toplanır.

Madde 12

Mali Kaynaklar ve Bütçe

Üst Kurul' un gelirleri, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve tüm özel radyo ve televizyon kuruluşlarınca elde edilen brüt reklam gelirlerinden kesilecek %5 pay ile bu Kanun gereğince alınan yayın izni ve lisans ücretleri gerektiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinin transfer tertibinde yer alan ödenekten oluşur.

Üst Kurul her yıl için yapacağı işlerin programına ve masraflarına karşılık olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesinden verilmesi gereken ödenek tutarını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

Üst Kurulun bütçesi ve kadro cetvelleri Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi ile birlikte Plan ve Bütçe Komisyonunda incelenir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülerek karara bağlanır.

Madde 13

Reklam Gelirlerinin Ödenmesi

Reklam gelirlerinden doğan paylar elde edildikleri ayı takip eden ay içinde Üst Kurula ödenir. Ödemede bulunmayanlara ihtarla bulunulur. İhtar yazısından sonra yedi gün içinde ödeme yapılmazsa yayın durdurulur.

Reklam gelirlerinin tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsi Usulü Hakkında hükümleri uygulanır.

Madde 14

Hükümet ile İlişkiler

Hükümetin Üst Kurul ile ilişkileri Başbakan tarafından yürütülür.

Madde 15

Üst Kurul Personeli

Üst Kurul, kanunun kendisine verdiği görevleri yerine getirmek maksadı ile yeterli sayıda ve vasıfta personelden teşkilatını oluşturur.

Teşkilat personelinin istihdam şekli, özlük hakları, çalışma esas ve usulleri Türkiye Radyı ve Televizyon Kurumu personeline uygulanan hükümlere tabidir.

BÖLÜM IV
KANAL VE FREKANS BANDI TAHSİSİ, YAYINLARIN
DÜZENLENMESİ VE REKLAMLAR

Madde 16

Kanal ve Frekans Bandı Tahsisi Yetkisi

2813 sayılı Telsiz Kanununun diğer hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kamu ve tüm özel radyo ve televizyon kuruluşlarına kanal ve frekans bandı tahsisi ile yayın izni ve lisana vermek ve bu tahsis ve izni iptal etmek yetkisi, münhasıran Üst Kurula aittir.

Madde 17

Kanal ve Frekans Bandı Tahsisi

Ulusal kanal ve frekans bandı planlamasındaki nakal ve frekans bandlarının dörtte biri Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuna tahsis edilir. Kanal sayısı üöten, frekans bandı sayısı dörtten az olamaz. Bu kanalların birinden Türkiye Büyük Millet Meclisi faaliyetleri yansıtılır. Hangi faaliyetlerin ne ölçüde yayınlanacağına Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı karar verir.

Geriye kalan ulusal, bölgesel ve yerel kanal ve frekans bandlarının yarıı tüm gün üzerinden, diğer yarısı istek halinde zaman paylaşımlı ve gerekirse dönüşümlü olarak tahsis edilir.

Tahsis süresi beş yılı aşmaz.

Madde 18

Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Yükümlülüğü

Üst Kurulun ulusal yayın izni verdiği kuruluşlar izin tarihinden itibaren en geç ikinci yıl sonunda Türkiye alanının %70' ine yayınlarını ulaştırmak ve haftada asgari seksen saat yayın yapmak mecburiyetindedirler.

BÖLÜM IV
KANAL VE FREKANS BANDI TAHSİSİ, YAYINLARIN
DÜZENLENMESİ VE REKLAMLAR

Madde 16

Kanal ve Frekans Bandı Tahsisi Yetkisi

2813 sayılı Telsiz Kanununun diğer hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kamu ve tüm özel radyo ve televizyon kuruluşlarına kanal ve frekans bandı tahsisi ile yayın izni ve lisana vermek ve bu tahsis ve izni iptal etmek yetkisi, münhasıran Üst Kurula aittir.

Madde 17

Kanal ve Frekans Bandı Tahsisi

Ulusal kanal ve frekans bandı planlamasındaki kanal ve frekans bandlarının dörtte biri Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumuna tahsis edilir. Kanal sayısı üöten, frekans bandı sayısı dörtten az olamaz. Bu kanalların birinden Türkiye Büyük Millet Meclisi faaliyetleri yansıtılır. Hangi faaliyetlerin ne ölçüde yayınlanacağına Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı karar verir.

Geriye kalan ulusal, bölgesel ve yerel kanal ve frekans bandlarının yarısı tüm gün üzerinden, diğer yarısı istek halinde zaman paylaşımı ve gerekirse dönüşümlü olarak tahsis edilir.

Tahsis süresi beş yılı aşmaz.

Madde 18

Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Yükümlülüğü

Üst Kurulun ulusal yayın izni verdiği kuruluşlar izin tarihinden itibaren en geç ikinci yıl sonunda Türkiye alanının %70' ine yayınlarını ulaştırmak ve haftada asgari seksen saat yayın yapmak mecburiyetindedirler.

Madde 19

Reklamlar

Bütün reklamlar adil ve dürüst olacak, yanıltıcı ve tüketicinin çıkarlarına zarar verecek nitelikte olmayacak, çocuklara yönelik veya içinde çocukların kullanıldığı reklamlarda, onların yararlarına zarara verecek unsurlar bulunmayacak, çocukların özel duyguları gözönünde tutulacaktır.

Reklamcı, programların içeriğine herhangi bir müdahalede bulunamaz.

Reklamlar günlük yayın süresinin %15' ini geçmeyecektir. Ancak, ürünlerin alımını, satımını, kiralanmasını veya hizmetlerin topluma doğrudan sunulmasını sağlamak üzere bu oran spot reklamların %15' ini aşmaması kaydıyla %20' ye çıkarılabilir. Bir saatlik yayın içerisinde spot reklamlara ayrılan süre %20' yi aşamaz.

Ürünlerin alımını, satımını, kiralanmasını veya hizmetleri halka doğrudan sunan türdeki reklamların yayını günde bir saati geçemez.

Madde 20

Reklamların Biçimi ve Sunuluşu

Reklamlar program hizmetinin diğer unsurlardan açıkça ve kolaylıkla ayırdedilebilecek ve görsel ve işitsel bakımdan ayrılığı fark edebilecek biçimde düzenlenecek, bilinçaltı ile algılanan reklamlara izin verilmeyecektir.

Madde 21

Reklamların Yerleştirilmesi

Reklamlar program arasına yerleştirilir. Programın bütünlüğü, değeri ve hak sahiplerinin hakları zedelenmeyecek biçimde bir program içine de yerleştirilebilir.

Birbirinden bağımsız bölümleri olan programlarda veya spor programları ile benzer yapıda aralar içeren olay ve gösteri programlarında, sadece bölüm veya devre aralarına yerleştirilebilir. Reklamlar arasında en az yirmi dakika süre bulunmalıdır.

Konulu filmlerin veya televizyon filmlerinin (diziler, eğlence programları ve belgeseller hariç) süreleri kırkbeş dakikadan fazla olması halinde, her kırkbeş dakikalık

süre sonunda bir kez olmak üzere reklam için kesinti yapılabilir. Film kırkbeş dakikadan sonraki zamanda her yirmi dakika aralıkta reklam yerleştirilebilir.

Hiçbir dini tören yayınına reklam alınamaz. Haber bültenleri, güncel programlar, çocuk programları otuz dakikadan kısa oldukları takdirde reklamla kesilemezler.

Her türlü yayında gizli reklam yapılması yasaktır.

Madde 22

Belirli Ürünlerin Reklamları

Alkol ve tütün ürünleri reklamlarına izin verilemez. Reçete ile satışına izin verilen ilaç ve tedavilerin reklamı yapılamaz. Diğer ilaç ve tedavilerin reklamları dürüst, gerçeği yansıtan ve doğrulanması mümkün unsurlardan oluşacak ve ferden zarardan korunması gereklerine uygun olacaktır.

Madde 23

Program Desteklenmesi

Bir program veya dizi tamamen veya kısmen mali destek görmüşse, bu husus programın başında ve/veya sonunda uygun ibarelerle belirtilir.

Destekleyen taraflar, programın içeriğine ve yayınlanış biçimine, yayıncının sorumluluğunu ve bağımsızlığını etkileyecek hiçbir müdahalede bulunamazlar.

Desteklenen programlarda, destek verene veya üçüncü bir kişiye ait mal ve hizmetlere atıfta bulunulması ve bunların alınması, satılması ve kiralanması teşvik edilemeyecektir.

Programlar yirmiikinci maddede yasaklanmış olan mal ve hizmetlerin üretimi veya satışıyla iştigal eden özel veya tüzel kişilerce desteklenemez.

Haber ve güncel programlarda desteğe izin verilemez.

Madde 24

Telsiz Genel Müdürlüğü Yükümlülüğü

Telsiz Genel Müdürlüğü,, radyo ve televizyon yayınlarına esas olan bütün kanal, frekans bantları ve gerekli teknik bilgileri Ulaştırma Bakanlığı kanalıyla Üst Kurula bildirilir, yapılan tahsisleri uygular ve teknik bakımdan izler.

Madde 25

Yayınların Men Edilmesi

Yargı kararları saklı kalmak kaydıyla yayınlar önceden denetlenemez ve durdurulamaz. Ancak, milli güvenliğin açıkça gerekli kıldığı hallerde yahut kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması kuvvetle ihtimal dahilinde ise Başbakan veya görevlendireceği bakan yayını durdurabilir.

Radyo ve televizyon kuruluşları, Cumhurbaşkanının veya Hükümetin; milli güvenliğin, kamu düzeninin, genel sağlığın ve genel ahlakın gerekleriyle ilgili bildirilerini yayınlamakla yükümlüdür.

Yukarıdaki fıkralar uyarınca alınacak icrai., idari kararlar aleyhine açılacak iptal davaları doğrudan doğruya Danıştay' da açılır Danıştay bu davalara öncelikle bakar ve öncelikle karara bağlar. Yürütmeyi durdurma talepleri hakkında 48 saat içerisinde karar verir.

Madde 26

Yeniden İletim Yasağı

Uzayda sinyal iletebilen herhangi bir araç vasıtası ile yapılan ilk yayınların bütününe veya bir bölümünün aynı anda ya da daha sonra yurt içinde yeniden iletimine, bu Kanunun kablolu yayınlar ile ilgili hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kullanılan teknik araç ne olursa olsun izin verilmez.

Üst Kurulun yayın izni ve lisans verdiği ulusal ve/veya yerel yayın yapan kuruluşların yurt dışından naklen veya daha sonra banttan yayınlayacakları deveamlılık arzetmeyen, münferit programlar bu yasağın kapsamı dışındadır.

Yurtdışından naklen spor, konferans ve her türlü benzer yayınlar geçici olmak kaydıyla aynı anda veya daha sonra yayınlanabilir.

Madde 27

Seçimlerde Siyasi Partilerin Yayınları

Seçim dönemlerindeki yayınlar, kanunla Yüksek Seçim Kuruluna verilen yetkiler çerçevesinde Yüksek Seçim Kurulu tarafından düzenlenir.

Üst Kurul, seçim dönemlerindeki yayınları Yüksek Seçim Kurulunun kararları doğrultusunda denetler.

Madde 28

Düzeltilme ve Cevap Hakkı

Gerçek ve tüzelkişilerin kişilik haklarına saldırı teşkil eden yayınlar ile gerçeğe aykırı olduğu iddia edilen yayınlara karşı cevap ve düzeltme hakkı tanınması için ilgililer yargı yoluna başvurabilirler.

Yayın kuruluşları yaptıkları her yayının bandını bir yıl muhafazaya mecburdur. İlgili dava açmaya esas olmak üzere, yazılı olarak Üsdt Kurula başvurarak yayın bandından ücretini üdeyerek bir kopya isteyebilir.

Yargıya yapılan başvuru üzerine yargı gerekli incelemeyi yapar. Başvuru yerinde görülürse düzeltme ve cevap, saldırı teşkil eden veya gerçeğe aykırı yayının yapıldığı aynı saatte, aynı program içinde yayınlanır. Yayın süresi ve şeklini halin icabına ve delillere göre hakim takdir eder.

Kişilerin yargıya başvurmaları yayından itibaren 10 gün içinde yapılır. Mahkeme 3 gün içinde karar verir. Verilen karara karşı tebliğden itibaren 3 gün içinde bir üst mahkemeye itiraz edilebilir. Üst mahkeme 3 gün içinde karar verir. Verilen karar kesindir.

Mahkeme kararı ilgili kuruluşa tebliğ edildiğinin ertesi günü yayın yapılır.

Yayını yapmayan veya karara uygun şekilde yapmayan veya geciktiren kuruluşun yayını Üst Kurulca eylemin ağırlığına göre 3 aya kadar durdurulur. İkinci kez tekrarı halinde yayın izni iptal edilir.

Yetkili ve görevli mahkeme ulusal yayın yapan kuruluşlar için Ankara Sulh Ceza Mahkemesi, bölgesel ve yerel yayın yapan kuruluşlar için başvuru sahibinin ikametgahı sulh ceza mahkemesidir.

Gerçek ve tüzelkişilerin ayrıca genel hüümlere göre ilgili yayın kuruluşuna karşı tazminat davası açma hakkı saklıdır. Tazminat davası haklı görüldüğü takdirde mağdur tarafa ödenecek tazminat miktarı üzmilyon TL.' Dan az olamaz. 3506 sayılı Kanun hükümleri saklıdır.

BÖLÜM V

ÖZEL RADYO VE TELEVİZYON KURULUŞLARI

Madde 29

Kuruluş ve Hisse Oranları

Siyasi Partiler, Dernekler, Sendikalar, Meslek Kuruluşları, Kooperatifler, Vakıflar, mahalli İdareler ile bu idarelerce kurulan veya bu idarelerin ortak oldukları şirketler, iş ortakları, birlikler ile üretim, yatırım, ihracat, ithalat, pazarlama ve finansal kurum ve kuruluşları özel radyo ve tekevizyon kuruluşu kuramaz ve bunlara ortak olamazlar.

Özel radyo ve televizyon kuruluşları anonim şirket olarak kurulurlar. Sermaye Piyasası Kurulu bu anonim şirketler, ortak diğer şirketlerin hamiline yazılı hisselerini nama yazılı hale getirmelerini ister. Bu şirketler herhangi bir kişi lehine intifa senedi ihdas edemezler.

İkinci fıkrada yazılı anonim şirketlerin hisse senetlerinin halka arzında 28.7.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kuruluş için Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınmadan önce Üst Kuruldan onay alınması şarttır.

Aynı şirket ancak bir radyo ve bir televizyon işletmesi kurabilir.

Aynı özel radyo ve televizyon kuruluşunda bir ile üçüncü dereceye kadar (dahili) kan ve sıhri hissimlar aynı zamanda hisse sahibi olamazlar.

Bir hissedarın, bir kuruluşdaki hisse miktarı ödenmiş sermayenin %20' sinden ve birden fazla kuruluşta hisse sahibi olanların bu kuruluşlardaki toplam hisse toplamı da %20' den fazla olamaz. Bu hükümler, yukarıda zikredilen hisse sahibinin bir ile üçüncü dereceye kadar (dahili) kan ve sıhri hissimları için de uygulanır.

Belirli bir özel radyo veya televizyon kuruluşunda yabancı sermayenin payı %20' yi geçemez.

Yerli ve yabancı hissedarlar hiçbir şekilde imtiyazlı hisse senedine sahip olamazlar.

Belirli bir özel radyo ve televizyon kuruluşunda ortak %10' dan fazla hissesi olanlar Devletten, diğer kamu tüzelkişilerinden ve bunların doğrudan veya dolaylı olarak katıldıkları teşebbüs ve ortaklarından herhangi bir taahhüt işini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kabul edemezler ve menkul kıymetler borsalarında muamelede bulunamazlar.

Türkiye’ de gazete çıkaran gerçek ve tüzelkişiler ile basınla ilgili mevzuata göre gazete sahibi olanlar birarada %20’ den fazla hisse sahibi olamazlar. Bu hüküm bu şahısların bir ile üçüncü dereceye kadar (dahil) kan ve sihri hısımları hakkında da uygulanır.

Yurt dışından Türkiye’ ye yönelik yayın yapan radyo ve televizyon kuruluşlarına Üst Kurul tarafından frekans, kanal ve kablo kapasitesi tahsis edilemez. Bunlara Türkiye’ de vergi mükellefi olanlar tarafından verilen reklam ve ilan bedelleri vergi matrahından düşülemez.

Madde 30

Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Yapısı

Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının uyması gerekli asgari idari, mali ve teknik şartları ile yayın alanı, yayın saat ve süreleriyle ilgili esaslar Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından tespit edilir.

Madde 31

Sorumluluk

Özel Radyo ve Televizyon Kuruluşları, yayınlarında belli oranlarda eğitim, kültür, Türk Halk ve Türk Sanat Müziği programları koymak zorundadırlar. Bu programların tür ve oranlarıyla ilgili esaslar Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından tespit edilir.

Madde 32

Seçim Döneminde Yapılamayacak Yayınlar

Seçimlerde oy verme gününden önceki 7. Günden itibaren, haber, röportaj gibi programlar veya reklamlar yoluyla, kamoyu araştırmaları, anketler, tahminleri bilgi iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla siyasi bir partinin veya adayın lehinde veya aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek her türlü yayınlarda bulunmasına izin verilemez. Bu yasaklara uymayanlar yayın ilkelerini ihlal etmiş sayılırlar.

BÖLÜM VI

MÜEYYİDELER

Madde 3

Uyarı, Durdurma, İptal

Üst Kurul, öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyen, izin şartlarını ihlal eden, yayın ilke ve esaslarına aykırı yayın yapan özel radyo ve televizyon kuruluşlarını uyarır. Bu uyarıda, ihlalin niteliği, ağırlığı ve tekrarı halinde sonuçları açıkça belirtilir.

İhlalin tekrarlanması halinde, ihlalin ağırlığına göre izin uygulanması bir yıla kadar geçici olarak durdurulur veya yayın izni iptal edilir.

Yayın izninin verilmesi için gerekli şartlardan birini kaybeden veya şartların uygunluğunu hile ile elde eden özel radyo ve televizyon kuruluşlarının izni, Üst Kurulca iptal edilir.

Madde 34

Cezalar ve Müsadere

Bu kanunda belirtilen istisnalar dışında, Üst Kuruldan izin almadan radyo ve televizyon yayını yapan ya da izni Üst Kurul tarafından geçici ya da sürekli iptal edilmesine rağmen yayında bulunan kişi veya kuruluşların sahip ve yöneticilerine fiileri başka bir suç oluştursa bile fiilin ağırlığına göre altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ve yüz milyon Türk Lirasından on milyar Türk lirasına kadar para cezası verilir. 3506 Sayılı Kanun hükümleri saklıdır. Ayrıca, tüm yayın cihazları 1.3.1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 36.maddesine göre müsadere edilir.

Yayın bantlarını bir yıl süre ile muhafaza etmeyen ve bu süre içerisinde Cumhuriyet Savcılığınca istenmesine rağmen sesli ve görüntülü olarak teslim etmeyen yayın kuruluşlarının sahip veya yöneticileri, bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yüz milyondan bir milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Ayrıca bir aydan üç aya kadar yayınların durdurulmasına da karar verir.

Madde 35

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun Yükümlülüğü

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu bu Kanunda öngörülen yayın ilke ve esaslarına uygun yayın yapmakla yükümlüdür.

Yayın ilke ve esaslarının ihlali halinde Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, ihlalin niteliği ve ağırlığı açıkça belirtilerek Üst Kurulca uyarılır.

Durdurmayı gerektirecek şekilde yayın yapması halinde Üst Kurulun bu doğrultuda vereceği karar üzerine Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdürü ve Yönetim Kurulunun görevi düşer.

BÖLÜM VII

ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 36

Türkiye Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu

2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun Radyo ve Televizyon Yüksek Kuruluna ilişkin hükümleri Üst Kurulun göreve başlaması ile birlikte yürürlükten kalkar ve Yüksek Kurulun görevi sona erer. Görevi sona eren Yüksek Kurulun Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Genel Müdür ve Yönetim Kurulu üyelerinin atanmasına ilişkin yetkileri Üst Kurula ve iş bu Kanun gereğince Üst Kurula geçenler dışındaki diğer yetkileri Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Yönetim Kuruluna devredilir.

Madde 37

Telif Hakları

Radyo ve Televizyon Kuruluşları, yayınlarında yer verdikleri eserlere telif hakkı öderler. Telif hakkı ödemelerine ait esaslar meslek birliklerinin görüşü alınarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca tespit edilir.

Madde 38

Radyo ve Televizyon Kuruluşlarının Haber Birimlerinde Çalışanlar

Radyo ve televizyon kuruluşlarının haberle ilgili birimlerinde çalışanlar 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştırılanlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanuna tabidir. Bu birimlerde çalıştırılacak basın kartları personelin asgari sayısını üst kurul belirler.

Madde 39

Yetkili Mahkeme

Üst Kurul aleyhine açılacak idari davalarda Ankara mahkemeleri yetkilidir.

Madde 40
Yönetmelikler

Üst Kurulun ve teşkilatının çalışma esas ve usulleri, kanal ve frekans tahsisi şartları ve ihale usulleri ile telif ve yapımcı haklarını koruma esas ve usulleri Üst Kurul tarafından hazırlanan yönetmeliklerde düzenlenir. Bu yönetmelikler Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer.

BÖLÜM VIII

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Geçici Madde 1

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri, bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç bir ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilir.

Bu seçim için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanında temsil edilen siyasi partilerden, adaylarını 6.maddeye uygun olarak, yedi gün içinde bildirmeleri istenir.

Geçici Madde 2

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyelerinin yenilenmesine ilişkin 6.maddenin 7.fıkrası hükmünün uygulanmasını sağlamak amacıyla, bunların seçiminden iki yıl sonra yapılacak seçimlerde yenilenecek olanları tespit etmek üzere, bu seçimden iki ay önce ad çekmeye başvurulur; dört yıl sonra yapılacak seçimle yenilenecek olan üyelerin tespiti için, aynı esasa uyularak ad çekilir, ancak ikinci yıl sonunda seçilmiş olan üyeler bu ad çekmeye girmez.

Geçici Madde 3

Görevi sona eren Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun teşkilat ve kadroları Üst Kurula devredilmiştir. Bu Yüksek Kurula tahsisli taşınmaz mallar ile araç ve gereçler ve kasasındaki nakit ile alacak ve borçları herhane bir işleme gerek olmaksızın Üst Kurula devredilir.

Geçici Madde 4

Üst Kurulun harcamaları, mali kaynakları 12.maddeye göre oluşuncaya kadar Türkiye Büyük Millet Meclisinin 1994 yılı bütçesinden karşılanır.

Bu amaçla yapılacak haracamlar için mevcut veya yeniden açılacak tertiplere yeteri kadar ödenek aktarmayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının talebi üzerine Maliye Bakanlığı yerine getirir.

Geçici Madde 5

Üst Kurul, oluşumunu takip eden en geç dört ay içinde, öncelikle ihtiyaç duyduğu kanal ve frekans bantları planlamasını yaptırır.

Geçici Madde 6

Üst Kurul, kendi oluşumunu ile yayın izni ve lisansı vermeye başlayacağı tarihi kadar geçecek süre zarfındaki radyo ve televizyon yayınları rejimini ayrıca ve öncelikle düzenler.

Bu süre zarfında kullanılmakta olan kanal ve frekanslar, kullananlar için herhangi bir suretle müktesep hak teşkil etmezler. Ancak, Üst kurul yayın izni verip kendilerine kanal ve frekans bandı tahsis edilen Radyo ve Televizyonlara: yayına geçmeleri için kendilerine verilen süre sonuna kadar 29.maddenin son fıkrasının son cümlesi tatbik edilmez.

Geçici Madde 7

Kanunda Üst Kurulun gelirleriyle alakalı 12.maddenin uygulamalarıyla ilişkili olarak Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ve tüm özel radyo ve televizyon kuruluşlarınca sağlanan brüt reklam gelirlerinden kesilecek pay ilk üç yıl için %4' tür.

Geçici Madde 8

11.11.1983 tarih ve 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanununda yeni düzenleme yapılincayakadar; Türkiye Radyo ve Televizyon kurumu, Üst Kurulun onayı ile yurt dışında büro açabilir, bu bürolarda sürekli personel istihdam edebilir.

Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu personeli, Başbakanlık Merkez Teşkilatında çalışan personelin aylık ücretleri dışında yararlandığı fazla çalışma ücreti ve

benzeri diğ er mali haklardan Genel Müdür'  n teklifi ve  st Kurulun onayı ile aynen yaralanır. Ayrıca, Kurum' da çalıştırılan personelin kadro ünvanları, sayısı, ücretleri, kadrolara uygulanacak ek göstergeler, personele sağlanacak sosyal yardımlar, Kurum Genel Müdürü' n n teklifi üzerine  st Kurul tarafından belirlenir.

Geçici Madde 9

Bu kanunda sözü edilen yönetmelikler,  st Kurulun oluşumunu takip eden dört ay içinde hazırlanır ve Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer.

Madde 41

Yürürlük

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 42

Yürütme

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

19/4/1994

**EK 2 RTÜK İZLEME VE DEĞERLENDİRME DAİRESİ BAŞKANLIĞI RADYO
VE TELEVİZYONLARIN YAYIN İHLALLERİ ÇİZELGESİ**

<u>İHLAL</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>
<u>EDİLEN</u>	<u>RADYO</u>	<u>YEREL TV</u>	<u>ULUSAL TV</u>	<u>TOPLAM</u>
<u>MADDE</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>RADYO</u> <u>VE TV</u>

3984 Sayılı Kanunun: 4. Maddesinin;

(a) bendi

(Türkiye Cumhuriyeti' nin varlık ve bağımsızlığına, Devletin bölünmez bütünlüğüne aykırı yayın)

7 3 3 13

(b) bendi

(Toplumun milli ve manevi değerlerine aykırı yayın)

- 3 6 9

(c) bendi

(Anayasanın Genel Esaslar kısmında yeralan ilkelere, demokratik kurallara ve kişi haklarına aykırı yayın)

5 8 6 19

(d) bendi

(Genel ahlak, toplum huzuru ve Türk aile yapısına aykırı yayın)

9 7 19 35

(f) bendi

(İnsanların ırk, cinsiyet, sosyal sınıf veya dini inançları dolayısıyla hiçbir şekilde kınanmaması ilkesine aykırı yayın)

2 - 1 3

<u>İHLAL</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>
<u>EDİLEN</u>	<u>RADYO</u>	<u>YEREL TV</u>	<u>ULUSAL TV</u>	<u>TOPLAM</u>
<u>MADDE</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>RADYO</u>
				<u>VE TV</u>

3984 Sayılı Kanunun: 4. Maddesinin;

(g) bendi

(Toplumu şiddet, terör ve etnik ayrımcılığa sevkeden ve toplumda nefret duyguları oluşturacak nitelikte yayın)

41 11 9 61

(h) bendi

(Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarına, milli kültürün geliştirilmesine aykırı yayın)

1 - 4 5

(ı) bendi

(Yayınlarda adalet ve tarafsızlığa, yasalara saygılı olma ilkesinin ihlali)

23 2 19 48

(j) bendi

(Kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliği taşıyan yayın)

37 30 25 92

(k) bendi

(Özel amaç ve çıkarlara hizmet eden ve haksız rekabete yol açan yayın)

1 3 6 10

<u>İHLAL</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>
<u>EDİLEN</u>	<u>RADYO</u>	<u>YEREL TV</u>	<u>ULUSAL TV</u>	<u>TOPLAM</u>
<u>MADDE</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>RADYO</u>
				<u>VE TV</u>

3984 Sayılı Kanunun: 4. Maddesinin;

(l) bendi

(Haber ve olayların çabuk ve doğru sunulması ilkesine aykırı yayın)

1 - 7 8

(m) bendi

(Çocukların ve gençlerin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek nitelikte yayın)

3 - 16 19

(n) bendi

(Aksi yargı kararıyla kesinleşmedikçe hiç kimsenin suçlu olarak ilan edilemeyeceği ilkesinin ihlali)

3 1 10 14

(p) bendi

(Eğitim-Kültür programlarının asgari oranda yayınlanmaması)

- 2 16 18

(r) bendi

(Bilgi işlem telefonlarıyla ikramiye verilmesi)

- - 5 5

<u>İHLAL</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>
<u>EDİLEN</u>	<u>RADYO</u>	<u>YEREL TV</u>	<u>ULUSAL TV</u>	<u>TOPLAM</u>
<u>MADDE</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>RADYO</u>
				<u>VE TV</u>

3984 Sayılı Kanunun: 4. Maddesinin;

(s) bendi

(Demokratik gruplar ve siyasi partiler arasında fırsat eşitliği sağlanmasına aykırı yayın)

- - 6 6

(t) bendi

(Radyo ve televizyon yayınlarının Türkçe yapılması ilkesinin ihlali)

5 1 2 8

3984 Sayılı Kanunun: 19. Maddesi:

(Reklamların adil ve dürüst olması, yanıltıcı olmaması, çocukların duygularına özen gösterilmesi sağlanacaktır).

2 - 11 13

3984 Sayılı Kanunun: 20. Maddesi:

(Reklamların program hizmetinin diğer unsurlarından açıkça ayırdedilebilecek biçimde düzenlenecektir.)(Haber ve güncel program sunucuları reklamlarda yer alamaz.)

6 5 12 23

<u>İHLAL</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>
<u>EDİLEN</u>	<u>RADYO</u>	<u>YEREL TV</u>	<u>ULUSAL TV</u>	<u>TOPLAM</u>
<u>MADDE</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>RADYO</u>
				<u>VE TV</u>

3984 Sayılı Kanunun: 21. Maddesi:

(Reklamlar programın bütünlüğü bozulmayacak şekilde yerleştirilir)(Bağımsız bölümleri olan programlar ile spor programlarında reklamlar sadece bölüm ya da devre arasına yerleştirilir. Reklamlar arasında en az 20 dakika bulunmalıdır.)(Konulu filmlerde ilk reklam kuşağı 45. Dakikada, 2. Reklam kuşağı takibeden 20. Dakikada yayınlanabilir.)(Dini tören yayınına reklam alınamaz. Haber bültenleri 30 dakikadan kısa ise reklamla kesilemez.)(Gizli reklam yapılması yasaktır.)

1 19 23 43

3984 Sayılı Kanunun: 22. Maddesi:

(Alkollü ve tütün ürünleri reklamı ile, reçeteye satışına izin verilen ilaç ve tedavilerin reklamı yapılamaz.)

3 2 1 6

3984 Sayılı Kanunun: 23. Maddesi:

(Desteklenen programlarda destek verene ait mal ve hizmetlere atıfta bulunulamaz.)

3 1 7 11

3984 Sayılı Kanunun: 26. Maddesi:

(Yayınların bütünü ya da bir bölümünün aynı anda ya da daha sonra yeniden iletimine izin verilmez.)

- 1 2 3

3984 Sayılı Kanunun: 28. Maddesinin 2. Fıkrası:

(Yayın kuruluşları yaptıkları her yayının bandını bir yıl muhafazaya mecburdur.)

4 1 - 5

<u>İHLAL</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>	<u>UYARILAN</u>
<u>EDİLEN</u>	<u>RADYO</u>	<u>YEREL TV</u>	<u>ULUSAL TV</u>	<u>TOPLAM</u>
<u>MADDE</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>SAYISI</u>	<u>RADYO</u>
				<u>VE TV</u>

3984 Sayılı Kanunun: 28. Maddesinin 6. Fıkrası:

(Cevap ve Düzeltme metni yayınlanmaması)

4	6	11	21
---	---	----	----

3984 Sayılı Kanunun: 32. Maddesi:

(Seçim döneminde yapılamayacak yayınlar)

2	24	14	40
---	----	----	----

3984 Sayılı Kanunun: 35. Maddesi:

(Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunun Yükümlülüğü)

-	-	1	1
---	---	---	---

3984 Sayılı Kanunun: Ek Madde 1:

(Spor karşılaşması yayınlarında program tanıtımı veya ilgisi olmayan duyurular sesli yayınlanamaz)

-	-	1	1
---	---	---	---

<u>TOPLAM</u>	<u>163</u>	<u>130</u>	<u>243</u>	<u>536</u>
----------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

ULUSAL TELEVİZYONLAR İHLAL ÇİZELGESİ

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>			<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı</u>	<u>Tarih</u>	<u>ve</u>	<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
	<u>No.su</u>					
ATV	20.07.94	12-3		4 (i)	1	-
ATV	14.07.94	11-1		4 (s)	1	-
ATV	04.10.94	22-4		4 (r)	1	-
ATV	21.12.94	38-3		20/1	1	-
ATV	20.03.95	15-11		4 (d)	1	-
ATV	20.03.95	15-11		4 (m)	1	-
ATV	27.07.95	32-29		4 (b)	1	-
ATV	02.10.95	37-6		19/1	1	-
ATV	06.12.95	49-3		4 (g)	1	-
ATV	06.12.95	49-4		4 (h)	1	-
ATV	19.12.95	54-1		32.	1	-
ATV	12.06.96	26-7		4 (i)	1	-
ATV	18.12.96	53-11		4 (i)	1	1
ATV	15.07.96	30-1		4 (k)	1	-
ATV	11.12.96	52-9		20/2	1	-
ATV	18.12.96	53-8		4 (d)	1	1
ATV	19.02.97	7-25		4 (p)	1	-
ATV	19.03.97	12-37		21/5	1	-
ATV	11.06.97	24-9		4 (m)	1	1
BTB	15.01.98	3-8		4 (j)	1	-
CİNE-5	26.12.94	39-2		4 (d)	1	-
CİNE-5	21.12.94	38-3		21/4	1	-
CİNE-5	02.10.95	37-6		19/1	1	-
CİNE-5	24.11.95	47-16		4 (m)	1	-
CİNE-5	17.07.96	31-10		19/1	1	1

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>	<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve</u>	<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
	<u>No.su</u>			
CİNE-5	19.02.97 7-25	4 (p)	1	-
CİNE-5	19.03.97 12-21	Ek-1	1	-
CİNE-5	19.03.97 12-31	4 (k)	1	-
CİNE-5	19.03.97 12-44	21/2	1	-
CİNE-5	19.03.97 12-44	21/5	1	-
CİNE-5	19.03.97 12-44	23/3	1	-
CİNE-5	11.06.97 24-11	4 (m)	1	1
CİNE-5	11.06.97 24-11	4 (d)	1	-
Flash Tv	27.07.94 13-4	26	1	-
Flash Tv	21.12.94 38-3	21/4	1	-
Flash Tv	18.12.95 53-8	32	1	-
Flash Tv	21.12.95 56-1	32	1	1
Flash Tv	28.02.96 9-7	4 (h)	1	-
Flash Tv	19.06.96 27-8	4 (a)	1	-
Flash Tv	19.06.96 27-8	4 (g)	1	-
Flash Tv	17.07.96 31-5	28	-	1
Flash Tv	19.02.97 7-25	4 (p)	1	-
Flash Tv	19.03.97 12-26	4 (j)	1	-
Flash Tv	19.03.97 12-25	4 (m)	1	-
Flash Tv	19.03.97 12-38	21/3	1	-
Flash Tv	19.03.97 12-38	23/3	1	-
Flash Tv	05.05.97 18-1	4 (j)	1	2
Flash Tv	05.05.97 18-1	4 (n)	1	-
Flash Tv	05.05.97 18-1	4 (i)	1	-
Flash Tv	06.08.97 31-15	4 (b)	1	-
Genç Tv(Number One)	18.12.95 53-8	32	1	-
Genç Tv(Erya Yay.A.Ş.)	09.10.96 43-10	21	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Genç Tv	09.10.96	43-10	22	1	-
Genç Tv	09.10.96	43-10	23	1	-
Genç Tv	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
Genç Tv	19.03.97	12-36	21/5	1	-
Genç Tv	18.06.97	25-35	4 (p)	1	1
HBB Tv	20.07.94	12-3	4 (i)	1	-
HBB Tv	14.07.94	11-1	4 (s)	1	-
HBB Tv	04.10.94	22-4	4 (r)	1	-
HBB Tv	21.12.94	38-3	20/1	1	-
HBB Tv	21.12.94	38-3	21/4	1	-
HBB Tv	13.03.95	14-1	4 (g)	1	-
HBB Tv	19.06.95	28-2	4 (b)	1	-
HBB Tv	18.12.95	53-8	32	1	-
HBB Tv	21.12.95	56-2	32	1	1
HBB Tv	28.02.96	9-5	4 (i)	1	-
HBB Tv	17.07.96	31-11	19/1	1	-
HBB Tv	27.11.96	50-6	4 (i)	1	-
HBB Tv	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
HBB Tv	19.03.97	12-41	21/5	1	-
HBB Tv	14.05.97	97/20	28	-	1
HBB Tv	18.06.97	25-28	20/1	1	1
HBB Tv	09.07.97	29-13	4 (j)	1	-
İnterstar Tv	20.07.94	12-3	4 (i)	1	-
İnterstar Tv	14.07.94	11-1	4 (s)	1	-
İnterstar Tv	04.10.94	22-4	4 (r)	1	-
İnterstar Tv	26.10.94	25-7	4 (j)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
İnterstar Tv	26.10.94	25-7	4 (b)	1	-
İnterstar Tv	21.12.94	38-3	20/1	1	-
İnterstar Tv	21.12.94	38-3	21/4	1	-
İnterstar Tv	09.01.95	3-2	4 (f)	1	-
İnterstar Tv	20.03.95	15-8	4 (n)	1	-
İnterstar Tv	20.03.95	15-9	4 (k)	1	-
İnterstar Tv	19.06.95	28-24	4 (l)	1	-
İnterstar Tv	02.10.95	37-6	19/1	1	-
İnterstar Tv	10.11.95	45-10	28	-	1
İnterstar Tv	10.11.95	45-11	28	-	1
İnterstar Tv	10.11.95	45-12	28	-	1
İnterstar Tv	18.12.95	53-8	32	1	-
İnterstar Tv	14.02.96	8-10	4 (c)	1	-
İnterstar Tv	12.06.96	26-14	4 (m)	1	-
İnterstar Tv	12.06.96	26-8	4 (j)	1	1
İnterstar Tv	16.10.96	44-1	4 (m)	1	1
İnterstar Tv	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
İnterstar Tv	19.03.97	12-33	21/5	1	-
İnterstar Tv	11.06.97	24-15	4 (i)	1	1
İnterstar Tv	11.06.97	24-14	4 (l)	1	1
İnterstar Tv	18.06.97	25-30	4 (h)	1	-
İnterstar Tv	15.01.98	3-18	23/4	1	-
Kanal 6 Tv	04.10.94	22-3	4 (j)	1	-
Kanal 6 Tv	04.10.94	22-4	4 (r)	1	-
Kanal 6 Tv	26.10.94	25-8	4 (d)	1	-
Kanal 6 Tv	21.12.94	38-3	20/1	1	-
Kanal 6 Tv	08.02.95	9-3	4 (d)	1	-
Kanal 6 Tv	26.06.95	29-8	4 (d)	1	1

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Kanal 6 Tv	02.10.95	37-6	19/1	1	-
Kanal 6 Tv	10.11.95	45-13	4 (b)	1	-
Kanal 6 Tv	10.11.95	45-13	4 (j)	1	1
Kanal 6 Tv	18.12.95	53-8	32	1	-
Kanal 6 Tv	17.07.96	31-9	19/1	1	1
Kanal 6 Tv	13.11.96	48-8	4 (i)	1	-
Kanal 6 Tv	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
Kanal 6 Tv	19.03.97	12-34	4 (l)	1	-
Kanal 6 Tv	19.03.97	12-23	21/3	1	-
Kanal 6 Tv	19.03.97	12-23	23/3	1	-
Kanal 6 Tv	18.06.97	25-27	4 (j)	1	1
Kanal 7 Tv	19.12.95	54-1	32	1	-
Kanal 7 Tv	28.02.96	9-8	4 (i)	1	-
Kanal 7 Tv	28.02.96	9-9	4 (j)	1	-
Kanal 7 Tv	12.06.96	26-10	4 (a)	1	-
Kanal 7 Tv	04.12.96	51-7	4 (c)	1	-
Kanal 7 Tv	05.02.97	6-6	28	-	1
Kanal 7 Tv	19.03.97	12-28	4 (g)	1	-
Kanal 7 Tv	19.03.97	12-46	21/5	1	-
Kanal 7 Tv	11.06.97	24-19	4 (n)	1	-
Kanal 7 Tv	18.06.97	25-26	4 (j)	1	1
Kanal 7 Tv	20.08.97	32-21	4 (j)	1	1
Kanal 7 Tv	24.12.97	60-19	4 (l)	1	-
Kanal D	15.06.94	4-4	4 (j)	1	-
Kanal D	20.07.94	12-3	4 (i)	1	-
Kanal D	14.07.94	11-1	4 (s)	1	-
Kanal D	26.10.94	25-9	4 (d)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Kanal D	26.10.94	25-9	4 (m)	1	-
Kanal D	21.12.94	38-3	20/1	1	-
Kanal D	21.12.94	38-3	21/4	1	-
Kanal D	28.02.95	13-1	4 (n)	1	-
Kanal D	13.03.95	14-1	4 (g)	1	-
Kanal D	26.06.95	29-7	4 (d)	1	1
Kanal D	27.07.95	32-27	4 (i)	1	-
Kanal D	02.10.95	37-6	19/1	1	-
Kanal D	24.11.95	47-17	4 (d)	1	1
Kanal D	24.11.95	47-17	4 (m)	1	“
Kanal D	24.11.95	47-17	4 (n)	1	“
Kanal D	19.12.95	54-1	32	1	-
Kanal D	27.03.96	16-4	4 (c)	1	-
Kanal D	05.06.96	25-1	4 (i)	1	1
Kanal D	12.06.96	26-15	4 (m)	1	1
Kanal D	12.06.96	26-6	4 (l)	1	-
Kanal D	13.07.96	29-1	4 (k)	1	-
Kanal D	17.07.96	31-6	4 (c)	1	1
Kanal D	17.07.96	31-6	4 (i)	1	“
Kanal D	17.07.96	31-6	4 (j)	1	“
Kanal D	17.07.96	31-6	4 (n)	1	“
Kanal D	17.07.96	31-7	19/1	1	1
Kanal D	09.10.96	43-11	4 (m)	1	1
Kanal D	09.10.96	43-12	4 (m)	1	1
Kanal D	06.11.96	46-11	4 (m)	1	1
Kanal D	06.11.96	46-10	4 (d)	1	2
Kanal D	11.12.96	52-8	28	-	1
Kanal D	11.12.96	52-8	20/1	1	-
Kanal D	25.12.96	54-11	4 (j)	1	1

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Kanal D	05.02.97	6-8	28.	-	1
Kanal D	19.02.97	7-7	4 (j)	1	1
Kanal D	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
Kanal D	19.03.97	12-32	4 (d)	1	1
Kanal D	19.03.97	12-43	21/2	1	-
Kanal D	19.03.97	12-43	21/5	1	-
Kanal D	19.03.97	12-43	23/3	1	-
Kanal D	20.03.97	13-1	4 (i)	1	-
Kanal D	20.03.97	13-1	4 (n)	1	3
Kanal D	23.07.97	30-12	4 (j)	1	1
Kanal D	06.01.98	1-13	4 (d)	1	1
Kanal D	15.01.98	3-19	4 (j)	1	1
Kanal E	16.10.96	44-8	4 (i)	1	-
Kanal E	19.10.96	44-8	4 (j)	1	-
Kanal E	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
Kanal E	19.03.97	12-49	21/5	1	-
Kanal E	11.06.97	24-20	4 (j)	1	1
Kent Tv	18.06.97	25-31	4 (p)	1	-
Kral Tv	19.06.95	28-23	4 (d)	1	-
Kral Tv	19.12.95	54-1	32	1	-
Kral Tv	09.10.96	43-9	23	1	-
Kral Tv	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
Kral Tv	19.03.97	12-35	21/5	1	-
Kral Tv	18.06.97	25-34	4 (p)	1	1

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Mesaj Tv	20.11.96	49-7	4 (i)	1	-
Mesaj Tv	19.03.97	12-47	20	1	-
Mesaj Tv	19.03.97	12-47	21/3	1	-
MTV	27.07.94	13-4	26	1	-
NTV	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
NTV	19.03.97	12-39	21/5	1	-
Number One Tv	18.06.97	25-32	4 (p)	1	-
Samanyolu Tv	21.12.94	38-3	20/1	1	-
Samanyolu Tv	27.07.95	32-28	4 (c)	1	-
Samanyolu Tv	21.12.95	56-1	32	1	-
Samanyolu Tv	19.03.97	12-45	21/4	1	-
Samanyolu Tv	15.01.98	3-17	4 (b)	1	-
Show Tv	04.10.94	22-4	4 (r)	1	-
Show Tv	16.11.94	29-2	4 (d)	1	-
Show Tv	21.12.94	38-3	21/4	1	-
Show Tv	20.03.95	15-10	4 (i)	1	-
Show Tv	20.03.95	15-10	4 (m)	1	-
Show Tv	26.06.95	29-6	4 (d)	1	1
Show Tv	27.07.95	32-30	4 (g)	1	-
Show Tv	02.10.95	37-6	19/1	1	-
Show Tv	18.12.95	53-8	32	1	-
Show Tv	28.02.96	9-11	4 (j)	1	-
Show Tv	12.06.96	26-16	4 (m)	1	1
Show Tv	12.06.96	26-9	4 (n)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Show Tv	17.07.96	31-8	19/1	1	1
Show Tv	16.10.96	44-1	28	-	1
Show Tv	13.11.96	48-7	4 (d)	1	2
Show Tv	18.12.96	53-10	4 (a)	1	-
Show Tv	19.02.97	7-8	4 (j)	1	1
Show Tv	19.02.97	7-25	4 (p)	1	-
Show Tv	19.03.97	12-29	4 (n)	1	1
Show Tv	19.03.97	12-30	4 (k)	1	-
Show Tv	19.03.97	12-40	20	1	-
Show Tv	20.03.97	13-2	4 (n)	1	1
Show Tv	11.06.97	24-18	4 (d)	1	1
Show Tv	23.07.97	30-13	4 (j)	1	1
Show Tv	23.07.97	30-15	28/6	-	1
Show Tv	20.08.97	32-19	19/1	1	1
Show Tv	20.08.97	32-20	4 (d)	1	1
Show Tv	20.08.97	32-20	4 (m)	1	-
TGRT	16.11.94	29-1	4 (c)	1	-
TGRT	21.12.94	38-3	20/1	1	-
TGRT	06.12.95	49-5	4 (g)	1	-
TGRT	18.12.95	53-8	32	1	-
TGRT	19.02.97	7-9	4 (m)	1	-
TGRT	19.03.97	12-27	4 (h)	1	-
TGRT	19.03.97	12-42	4 (k)	1	-
TGRT	06.08.97	31-17	4 (l)	1	-
TRT	15.06.94	4-3	4 (j)	1	-
TRT	20.07.94	12-3	4 (i)	1	-
TRT	14.07.94	11-1	4 (s)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>	<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>	<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
TRT	24.11.95 47-1	4 (s)	1	-
TRT	24.11.95 47-1	35/3	1	-

BÖLGESEL VE YEREL TELEVİZYONLAR İHLAL ÇİZELGESİ:

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Alanya Tv - Alanya	04.09.95	35-6	4 (j)	1	-
Alanya Tv - Alanya	19.02.97	7-22	20	1	-
Alanya Tv - Alanya	19.02.97	7-22	21	1	-
Alanya Tv - Alanya	19.03.97	12	20	1	-
Alanya Tv - Alanya	19.03.97	12	21	1	1
Alanya Tv - Alanya	19.03.97	12	23	1	-
Anadolu Tv - İstanbul	19.04.97	16-9	4 (a)	1	-
Anadolu Tv - İstanbul	19.04.97	16-9	4 (g)	1	-
Art Tv - Adana	27.07.95	32-26	4 (j)	1	-
Art Tv - Diyarbakır	16.02.97	58/35	4 (g)	1	-
Art Tv - Uşak	20.03.95	15-7	4 (j)	1	-
Art Tv - Uşak	26.06.95	29-5	28	-	1
Art Tv - Uşak	24.01.96	4-11	32	1	-
As Tv - Çivril	07.02.96	6-2	4 (ı)	1	-
As Tv - Denizli	16.12.97	58-43	21	1	-
Bağ Tv - Diyarbakır	14.02.96	8-12	32	1	-
Başak Tv - Kayseri	27.11.96	50-19	4 (d)	1	-
Başak Tv - Kayseri	27.11.96	50-19	21	1	-
Best Tv - Maraş	17.04.96	21-4	4 (c)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>	<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>	<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Best Tv - Maraş	17.04.96 21-4	32.	1	-
Bey Tv - Konya	17.04.96 21-6	26.	1	-
B Tv - Karabük	19.03.97 12	4 (c)	1	-
Can Tv - Diyarbakır	17.01.96 3-12	32.	1	-
Can Tv - Diyarbakır	12.06.96 26-11	21/3	1	-
Can Tv - Diyarbakır	17.07.96 31-4	4 (t)	1	-
CeyTv(Medya)-Ankara	18.12.95 53-8	32	1	-
Çankaya Tv - Ankara	18.06.97 25-33	4 (p)	1	-
Çanakkale Tv	19.02.97 7-11	4 (j)	1	-
Çanakkale Tv	19.02.97 7-11	21	1	-
Çay Tv - Rize	19.03.97 12-19	4 (j)	1	-
Deha Tv - Denizli	31.07.96 33-17	21.	1	-
Deha Tv - Denizli	18.06.97 25-29	4 (j)	1	-
E Tv - Antalya	18.12.96 53-9	4 (d)	1	-
E Tv - Antalya	15.01.97 2-5	4 (j)	1	-
E Tv - Antalya	15.01.97 2-5	4 (d)	1	1
E Tv - Antalya	19.02.97 7-25	4 (p)	1	-
E Tv - Antalya	19.03.97 12-48	20	1	-
E Tv - Antalya	09.07.97 29-12	4 (j)	1	3

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Ege Tv - İzmir	19.02.97	7-20	21	1	-
Ege Tv - İzmir	06.08.97	31-40	4 (j)	1	-
Ekim Tv - Trabzon	10.11.95	45-7	4 (j)	1	-
Ekim Tv - Trabzon	28.02.96	9-6	32.	1	-
Ekim Tv - Trabzon	31.07.96	33-20	4 (d)	1	-
Ekim Tv - Trabzon	31.07.96	33-3	28.	-	1
Elif Tv - Kayseri	19.02.97	7-24	21	1	-
Er Tv - K.Maraş	17.04.96	21-4	4 (c)	1	-
Er Tv - K.Maraş	17.04.96	21-4	32.	1	-
GökkuşuğuTv-Trabzon	31.07.96	33-21	4 (j)	1	-
Gözde Tv - Samsun	10.11.95	49-9	28/2	1	-
GTV - Şanlıurfa	16.02.97	58-48	20	1	-
GTV - Şanlıurfa	16.12.97	58-48	21	1	-
Hisar Tv - Gaziantep	16.12.97	58-39	21	1	-
Hisar Tv - Gaziantep	16.12.97	58-39	22	1	-
İGRT Tv - İçel	19.03.97	12-17	4 (a)	1	-
İGRT Tv - İçel	19.03.97	12-17	4 (c)	1	-
İGRT Tv - İçel	19.03.97	12-17	4 (g)	1	-
Kanal-1 Tv - İzmir	06.08.97	31-12	28/6	-	1

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Kanal-21 - Diyarbakır	17.01.96	3-12	32.	1	-
Kanal-21 - Diyarbakır	16.12.97	58-36	4 (g)	1	-
Kanal-25 - Erzurum	07.02.96	6-1	32	1	-
Kanal-25 - Erzurum	31.07.96	33-22	4 (k)	1	-
Kanal-25 - Erzurum	19.02.97	7-21	21	1	-
Kanal-50 - Nevşehir	13.12.95	52-3	4 (j)	1	-
Kanal-50 - Nevşehir	17.01.96	3-12	32.	1	-
Kanal-50 - Nevşehir	17.04.96	21-3	4 (j)	1	1
Kanal-50 - Nevşehir	17.04.96	21-4	4 (c)	1	-
Kanal-50 - Nevşehir	17.04.96	21-4	21/4	1	-
Kanal-52 - Ordu	27.12.95	57-9	4 (j)	1	-
Kanal-54 - Sakarya	05.03.96	11-2	32.	1	-
Kanal-59 - Tekirdağ	17.01.96	3-12	32.	1	-
Kanal-59 - Tekirdağ	31.07.96	33-19	4 (j)	1	-
Kanal-59 - Tekirdağ	27.11.96	50-9	4 (j)	1	1
Kanal 2000 Tv - Rize	16.12.97	58-45	4 (j)	1	-
Kanal A - Antalya	31.07.96	33-7	4 (j)	1	-
Kanal A - Antalya	16.12.97	58-41	20	1	-
Kanal A - Antalya	16.12.97	58-41	21	1	-
Karesi Tv - Balıkesir	25.09.95	36-32	4 (d)	1	-
Karesi Tv - Balıkesir	25.09.95	36-32	4 (j)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Karesi Tv - Balıkesir	19.03.97	12-16	4 (d)	1	1
Karesi Tv - Balıkesir	19.03.97	12-16	4 (j)	1	-
Karesi Tv - Balıkesir	16.12.97	58-46	4 (n)	1	-
Kent Tv - Sakarya	05.03.96	11-2	32.	1	-
KGRT Tv - Karaman	19.03.97	12-14	4 (j)	1	-
Klas Tv - Manavgat	31.07.96	33-16	4 (k)	1	-
Kon Tv - Konya	31.07.96	33-14	21.	1	-
Kuzey Tv - Trabzon	17.04.96	21-4	4 (j)	1	-
Kuzey Tv - Trabzon	19.03.97	12-15	4 (j)	1	1
Lale Tv - Nevşehir	24.11.95	47-15	4 (j)	1	-
Mersin Tv - İçel	11.04.96	20-5	4 (b)	1	-
Metro Tv - Diyarbakır	17.01.96	3-12	32.	1	-
Metro Tv - Diyarbakır	13.11.96	48-10	4 (g)	1	-
Metro Tv - Diyarbakır	15.01.97	2-7	4 (g)	1	1
Metro Tv - Diyarbakır	15.01.97	2-7	21/5	1	-
Metro Tv - Diyarbakır	19.02.97	7-12	4 (g)	1	30
Metro Tv - Diyarbakır	16.12.97	58-51	4 (g)	1	30
Metro Tv - Diyarbakır	24.12.97	59-17	4 (a)	1	-
MRT Tv - Milas	14.02.95	13-4	28	-	1

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Olay Tv - G.Antep	24.01.96	4-11	32.	1	-
Olay Tv - G.Antep	31.07.96	33-12	4 (j)	1	-
Olay Tv - G.Antep	16.12.97	58-44	21	1	-
Olay Tv - Tekirdağ	17.01.96	3-12	32.	1	-
OR Tv - Ordu	24.07.96	32-4	28	-	1
POP(Yöntem)Tv-Bursa	20.03.96	15-3	4 (i)	1	-
Rehber Tv - Malatya	05.03.96	11-2	32	1	-
Rize Tv - Rize	16.12.97	58/40	20	1	-
Rize Tv - Rize	16.12.97	58/40	21	1	-
Selam Tv - Siirt	24.01.96	4-11	32	1	-
Selam Tv - Kocaeli	11.06.97	24-27	4 (g)	1	-
Selam Tv - Kocaeli	09.07.97	29-14	4 (c)	1	-
Sena Tv - Malatya	05.03.96	11-2	32.	1	-
Sky Tv - İzmir	20.03.95	15-4	28	-	1
Sky Tv - İzmir	13.12.95	25-4	4 (j)	1	-
Sky Tv - İzmir	31.07.96	33-8	4 (k)	1	-
Söke Tv - Aydın	06.08.97	31-45	4 (j)	1	-
SRT Tv - Sakarya	05.03.96	11-2	32.	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarihi ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
SRT Tv - Samsun	10.11.95	45-8	4 (g)	1	-
SRT Tv - Samsun	10.11.95	45-8	4 (j)	1	-
SRT Tv - Sinop	18.12.96	53-7	4 (j)	1	-
SRT Tv - Sivas	24.01.96	4-11	32	1	-
Süper Tv - Turhal	17.01.96	3-12	32	1	-
Şanhurfa Tv - Ş.Urfa	18.12.95	53-4	4 (c)	1	-
Şanhurfa Tv - Ş.Urfa	18.12.95	53-4	4 (g)	1	-
Şanhurfa Tv - Ş.Urfa	17.04.96	21-4	21/4	1	-
Tavşanlı Tv - Kütahya	17.01.96	3-12	32.	1	-
Tempo Tv - Adana	25.12.96	54-13	4 (d)	1	-
Ufuk Tv - Malatya	05.03.96	11-2	32	1	-
Yaprak Tv - G.Antep	31.07.96	33-18	4 (c)	1	-
Yaprak Tv - G.Antep	19.02.97	7-17	4 (j)	1	-
Yıldız Tv - İstanbul	31.07.96	33-10	4 (j)	1	-
Yörem Tv - Bursa	17.10.97	36-14	28	-	1

ULUSAL, BÖLGESEL VE YEREL RADYOLAR İHLAL ÇİZELGESİ:

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Açık Tv - İstanbul	06.08.97	31-43	4 (d)	1	-
Akra Fm - İstanbul	19.02.97	7-23	22	1	-
Aktif Rd - İçel	13.03.95	14-2	4 (ı)	1	-
Aktif Rd - İçel	17.04.96	21-4	4 (g)	1	-
Aktif Rd - İzmir	26.06.96	29-4	28/2	1	-
Alternatif Rd - İçel	13.03.95	14-2	4 (ı)	1	-
Alem Fm - İstanbul	06.08.97	31-11	28/6	-	1
Anadolu Fm - Kırıkkale	19.06.95	28-3	4 (g)	1	-
(Mesaj Fm)	27.11.96	50-13	4 (g)	1	-
Anadolu Fm - Kırıkkale	27.11.96	50-13	4 (j)	1	-
Arifan Fm - Ankara	27.11.96	50-20	4 (j)	1	-
Arifan Fm - Ankara	19.03.97	12	4 (g)	1	-
Arifan Fm - Ankara	16.12.97	58-49	4 (n)	1	-
Arkadaş Rd - Adana	16.12.97	58-33	4 (a)	1	-
Arkadaş Rd - Adana	16.12.97	58-33	4 (g)	1	-
Arkadaş Rd - Adana	22.12.97	59-20	4 (a)	1	1
Arkadaş Rd - Adana	22.12.97	59-20	4 (t)	1	-
Arkadaş Rd - Ankara	31.01.97	5-12	4 (ı)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Arkadaş Rd - Sivas	17.04.96	21-4	4 (ı)	1	-
As Fm - Söke	27.11.96	50-7	23/3	1	-
Başak Fm - İzmir	27.11.96	50-8	20.	1	-
Bayrak Fm - Sivas	31.07.96	33-9	23/3	1	-
Bayrak Fm - Sivas	27.11.96	50-7	21	1	-
Best Fm - İstanbul	17.10.94	24-14	33/1	1	-
Best Fm - İstanbul	23.11.94	31-5	4 (j)	1	-
Best Fm - İstanbul	14.02.95	10-10	28/5	1	1
Birlik Fm - Kayseri	06.01.98	1-12	4 (g)	1	-
Buselik Fm - Bodrum	27.07.95	32-24	28/2	1	-
Coşkun Rd - Ankara	16.10.96	44-16	4 (ı)	1	-
Çağdaş Rd - Ankara	13.03.95	14-4	4 (g)	1	-
Çağdaş Rd - Ankara	16.10.96	44-15	4 (ı)	1	-
Çağrı Rd - Ankara	16.10.96	44-12	4 (ı)	1	-
Çağrı Rd - Ankara	22.12.97	59-21	4 (ı)	1	1
Çevre Rd - İstanbul	19.03.97	12-20	4 (a)	1	-
Çevre Rd - İstanbul	19.03.97	12-20	4 (t)	1	-
Çevre Rd - İstanbul	11.06.97	24-28	4 (j)	1	-
Çevre Rd - İstanbul	11.06.97	24-28	4 (g)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>	<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>	<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Çevre Rd - İstanbul	06.08.97 31-42	4 (t)	1	1
Çizgi Rd - İstanbul	13.03.95 14-5	4 (g)	1	-
Dadaş Radyo - Erzurum	16.12.97 58-37	4 (g)	1	-
Dadaş Radyo - Erzurum	16.12.97 58-37	22	1	-
Demokrat Rd - İzmir	14.02.96 8-11	4 (g)	1	-
Demokrat Rd - İzmir	14.02.96 8-11	4 (j)	1	-
Demokrat Rd - İzmir	31.07.96 33-5	4 (g)	1	1
Demokrat Rd - İzmir	31.07.96 33-5	4 (j)	1	-
Demokrat Rd - İzmir	27.11.96 50-16	4 (j)	1	1
Demokrat Rd - İzmir	19.02.97 7-16	4 (j)	1	1
Demokrat Rd - İzmir	06.08.97 31-41	4 (i)	1	-
Demokrat Rd - İzmir	22.12.97 59-22	4 (i)	1	15
Devrek Fm - Zonguldak	27.11.96 50-18	28	-	1
Dünya Radyo - Ankara	16.10.96 44-10	4 (i)	1	-
Dünya Radyo - Ankara	19.02.97 7-19	20	1	-
Ege Fm - Manisa	17.01.96 3-12	32.	1	-
Ercan Rd - Kırşehir	31.07.96 33-4	4 (j)	1	-
Ezgim Radyo - Ankara	16.10.96 44-17	4 (i)	1	-
Fetih Radyo - Kayseri	16.12.97 58-34	4 (g)	1	-
Fetih Radyo - Kayseri	16.12.97 58-34	4 (j)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Furkan Fm - Kayseri	22.12.97	59-18	4 (c)	1	-
Furkan Fm - Kayseri	22.12.97	59-18	4 (g)	1	-
Furkan Fm - Kayseri	22.12.97	59-18	4 (h)	1	-
Gençlik Fm - Bayburt	06.08.97	31-46	4 (j)	1	-
Gençliği sesi Rd -Uşak	06.08.97	31-44	4 (j)	1	-
Gözde Fm - Sinop	20.03.95	15-6	4 (i)	1	-
Gözde Fm - Sinop	27.11.96	50-10	4 (i)	1	1
Gözde Fm - Sinop	27.11.96	50-10	4 (j)	1	-
Harran Fm - Ş.Urfa	18.12.95	53-5	28	-	1
Hedef Rd - Ankara	25.09.95	36-34	4 (c)	1	-
Hedef Rd - Ankara	25.09.95	36-34	4 (f)	1	-
Hedef Rd - Ankara	25.09.95	36-34	4 (g)	1	-
Hedef Rd - Ankara	25.09.95	36-34	4 (i)	1	-
Hedef Rd - Ankara	12.06.96	26-12	4 (g)	1	1
Hedef Rd - Ankara	15.01.97	2-6	4 (f)	1	1
Hedef Rd - Ankara	15.01.97	2-6	20/1	1	-
Hedef Rd - Ankara	15.01.97	2-6	23/3	1	-
Hedef Rd - Ankara	19.03.97	12-9	4 (c)	1	1
Hedef Rd - Ankara	11.06.97	24-16	4 (g)	1	1
Hedef Rd - Ankara	18.06.97	25-25	4 (g)	1	3
Hedef Rd - Ankara	06.08.97	31-14	4 (g)	1	1
Hedef Rd - Ankara	16.12.97	58-53	4 (g)	1	1
HilalBirlik Fm	- 19.02.97	7-15	4 (c)	1	-
Antalya					

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Hilal Fm - Sivas	24.01.96	4-11	32.	1	
İmaj Rd - Ankara	13.03.95	14-4	4 (g)	1	-
İmaj Rd - Ankara	16.10.96	44-13	4 (ı)	1	-
Karacadağ Rd-Ş.Urfa	24.07.96	32-5	4 (d)	1	-
Karacadağ Rd-Ş.Urfa	24.07.96	32-5	4 (m)	1	-
Karacadağ Rd-Ş.Urfa	09.10.96	43-6	4 (a)	1	-
Karacadağ Rd-Ş.Urfa	09.10.96	43-6	4 (d)	1	7
Karacadağ Rd-Ş.Urfa	11.06.97	24-29	4 (g)	1	-
Karacadağ Rd-Ş.Urfa	16.12.97	58-52	4 (g)	1	30
Karacadağ Rd-Ş.Urfa	15.01.98	3-20	4 (g)	1	30
Kardelen Fm - Manisa	27.11.96	50-14	4 (ı)	1	-
Kardelen Fm - Manisa	27.11.96	50-14	4 (g)	1	-
Kayısı Fm - Malatya	26.06.95	29-12	28/2	1	-
Keçiören Fm - Ankara	19.06.95	28-22	4 (d)	1	-
Keçiören Fm - Ankara	19.06.95	28-22	4 (m)	1	-
Keçiören Fm - Ankara	19.06.95	28-22	4 (t)	1	-
Medya Rd - Şanlıurfa	19.02.97	7-18	4 (g)	1	-
Medya Rd - Şanlıurfa	19.02.97	7-18	4 (t)	1	-
Medya Rd - Şanlıurfa	06.08.97	31-47	4 (t)	1	1
Mega Rd - Sakarya	12.06.96	26-13	4 (j)	1	-
Mega Rd - Sakarya	31.07.96	33-11	4 (j)	-	1

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Melodi Fm - Hatay	08.01.97	1-11	4 (ı)	1	-
Mesaj Fm - Kocaeli	06.08.97	31-16	4 (g)	1	-
Mesaj Fm - Kocaeli	06.08.97	31-16	4 (j)	1	-
Mesaj Fm - Kocaeli	13.11.97		4 (a)	1	-
Mesaj Fm - Kocaeli	13.11.97		4 (g)	1	30
Mesaj Fm - Kocaeli	13.11.97		4 (j)	1	"
Mozaik Rd - Ankara	13.03.95	14-6	4 (g)	1	-
Mozaik Rd - Ankara	13.03.95	14-6	4 (j)	1	-
Mozaik Rd - Ankara	31.07.96	33-24	4 (g)	1	1
Mozaik Rd - Ankara	16.10.96	44-14	4 (ı)	1	-
Ömür Rd - Ankara	16.10.96	44-18	4 (ı)	1	-
Radyo Active - Karabük (Radyo D/Radyo Klüp)	17.04.96	21-4	4 (d)	1	-
Radyo D - İstanbul	08.01.97	1-10	4 (j)	1	-
Radyo D - İstanbul	19.03.97	12-11	4 (g)	1	-
Radyo D - İstanbul	19.03.97	12-11	4 (j)	1	1
Radyo D - İstanbul	11.06.97	24-26	4 (j)	1	-
Radyo D - İstanbul	20.08.97	32-2	4 (j)	1	1
Radyo D - İstanbul	16.12.97	58-50	4 (d)	1	-
Radyo D - İstanbul	16.12.97	58-50	4 (n)	1	-
Radyo D - İstanbul	16.12.97	58-50	4 (j)	1	3
Radyo Klüp - Bursa	27.11.96	50-11	4 (j)	1	-
Radyo Klüp - Bursa	27.11.96	50-11	4 (g)	1	-

**T.C. YÖKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>	<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>	<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Sancak Rd - Sivas	09.10.96 43-7	4 (i)	1	-
Sev Rd - Balıkesir	25.09.95 36-33	4 (j)	1	-
Sev Rd - Balıkesir	25.09.95 36-33	4 (d)	1	-
Sev Rd - Balıkesir	31.07.96 33-25	4 (j)	1	1
Sev Rd - Balıkesir	31.07.96 33-25	4 (n)	1	-
Sev Rd - Balıkesir	09.10.96 43-14	4 (a)	1	-
Sev Rd - Balıkesir	09.10.96 43-14	4 (d)	1	1
Sev Rd - Balıkesir	27.11.96 50-15	4 (i)	1	-
Sev Rd - Balıkesir	19.03.97 12-10	4 (k)	1	-
Sev Rd - Balıkesir	19.03.97 12-10	4 (j)	1	1
Sev Rd - Balıkesir	19.03.97 12-10	20	1	-
Sev Rd - Balıkesir	19.03.97 12-10	22	1	-
Sevgi Fm - Sinop	18.12.96 53-6	4 (j)	1	-
Show Radyo - İstanbul	08.02.95 9-2	4 (j)	1	-
Starbest Fm - Ankara	16.12.97 58-39	4 (j)	1	-
Starbest Fm - Ankara	16.12.97 58-39	20	1	-
Starbest Fm - Ankara	16.12.97 58-39	23	1	-
Sistem Rd - Ankara	16.10.96 44-11	4 (i)	1	-
Site Fm - Ankara	22.12.97 59-16	4 (i)	1	-
Süper Fm - İçel	24.12.97 60-13	4 (a)	1	-
Süper Fm - İstanbul	16.12.97 58-47	4 (c)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Şafak Rd - Gaziantep	11.06.97	24-25	4 (g)	1	-
Şafak Rd - Gaziantep	11.06.97	24-25	4 (j)	1	-
Şafak Rd - Kayseri	16.12.97	58-42	4 (g)	1	-
Şafak Rd - Kayseri	16.12.97	58-42	4 (j)	1	-
Şafak Rd - Kayseri	16.12.97	58-42	19	1	-
Şafak Rd - Kayseri	16.12.97	58-42	20	1	-
Şok Rd - İçel	13.03.95	14-2	4 (i)	1	-
Şok Rd - İçel	17.04.96	21-4	4 (g)	1	-
Şok Rd - İçel	17.04.96	21-4	4 (j)	1	-
Şok Rd - İçel	17.04.96	21-4	4 (t)	1	-
Şok Rd - İçel	31.07.96	33-13	4 (g)	1	1
Şok Rd - İçel	19.02.97	7-10	4 (g)	1	30
Şok Rd - İçel	19.02.97	7-10	4 (j)	1	-
Şok Rd - İçel	11.06.97	24-24	4 (j)	1	1
Şok Rd - İçel	11.06.97	24-24	4 (g)	1	-
Tathses Rd- İstanbul	11.06.97	24-30	4 (d)	1	-
Tempo Fm - Giresun	06.08.97	31/13	28/6	-	1
Tesk Fm - Ankara	16.10.96	44-9	4 (i)	1	-
Ulusal Fm - İstanbul	13.03.95	14-3	4 (g)	1	-
Umut Rd - Ankara	14.02.96	8-9	4 (j)	1	-
Umut Rd - İstanbul	13.03.95	14-3	4 (g)	1	-

<u>YAYIN</u>	<u>ÜST KURUL</u>		<u>İLGİLİ</u>	<u>UYARI</u>	<u>KAPATMA</u>
<u>KURULUŞUNUN ADI</u>	<u>Toplantı Tarih ve No.su</u>		<u>MADDE</u>		<u>(GÜN)</u>
Umut Rd - İstanbul	07.02.96	6-3	4 (i)	1	-
Umut Rd - İstanbul	15.01.97	2-11	4 (g)	1	1
Üçay Rd- Bursa	28.02.96	9-10	4 (j)	1	-
Vahdet Rd - Gaziantep	05.07.95	30-1	28/2	1	-
Yenigüm Fm - İstanbul	27.11.96	50-12	4 (g)	1	-
Yenigüm Fm - İstanbul	27.11.96	50-12	4 (j)	1	-
Yeşil Hilal Fm - Bursa	31.07.96	33-6	4 (i)	1	-
Yörem Radyo - Bursa	31.07.96	33-15	4 (j)	1	-

KAYNAKÇA

KİTAP - ANSİKLOPEDİ

ANA BRİTANNICA, 18. cilt

BÜYÜK LAROUSSE, Milliyet Gazetesi Yayını, 6. cilt, 12. cilt ve 19. cilt

CANKAYA, Özden, **Dünden Bugüne Radyo ve Televizyon**, Beta Yayınları, İstanbul, 1997

ÇAPLI, Bülent, **Televizyon ve Siyasal Sistem**, İmge Kitapevi, Ankara, 1995

İÇEL, Kayıhan, **Kitle Haberleşme Hukuku**, Beta Yayın-Dağıtım, İstanbul, 1990

İLAL, Ersan, **İletişim, Yıgınsal İletim Araçları ve Toplum**, Der Yayınları, İstanbul 1997

KAYA, Raşit, **Kitle İletişim Sistemleri**, Teori Yayınları, Ankara, 1985

KEANE, John, **Medya ve Demokrasi**, Çev. Haluk Şahin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1993

KIZIL, Neşe, **İletişim Özgürlüğü ve Medyada Oto Kontrol**, Beta Yayınları, İstanbul 1998

SARMAŞIK, Jale, **Radyo ve Televizyon Yayınlarında Denetim Yöntemleri**, M.Ü. İletişim Fakültesi Yayını, İstanbul 1993

TURAM, Emir, **2000' li Yıllara Doğru Türkiye de Televizyon** Altın Kitapevi, İstanbul, 1996

VURAL, Sacide, **TV Kurumlarında Yönetim ve Türkiye' deki Uygulama**, Eskişehir, 1996

YENGİN, Hülya, **Ekranın Büyüsü**, Der Yayınları, İstanbul 1996

Dünden Bugüne Radyo ve Televizyon 1927- 1990, TRT Yayınları

MAKALELER

- AZİZ, Aysel, "Radyo ve TV'de Yeni Düzenlemeler", **İletişim Araştırma Dergisi**, Şubat 1995.
- , "3984 Sayılı Kanunun Uygulanmasına İlişkin Sorunlar ve Öneriler", **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, C:1, sayı 11, Ankara 1996
- BİRAND, M. Ali, "Televizyonların İyi ve Kötü Yanları", **2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de TV**. (Der. Emir TURAM) Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1996
- CANKAYA, Prof. Dr. Özden, "Türkiye'de Televizyonun Gelişimi ve Bugünkü Durumu", **Marmara İletişim Dergisi**, Sayı 2. M.Ü İletişim Fakültesi Yayını, İstanbul 1993
- DAĞDEVİREN, Emre, "Özel Televizyonculuğumuzun Gelişiminin Teknik Süreci", **2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de TV**. (Der. Emir TURAM) Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1996
- GÜMRAH, Ergün, "Türkiye'nin İlk ve Tek Ekonomi Haber Kanalı: Kanal E" **2000'li Yıllara Doğru Türkiyede TV**". (Der. Emir TURAN) Altın Kitaplar, İstanbul 1996
- GÜRKAN, Uluç, "RTÜK Denetim, Özdenetim ve Sansür", **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**. C:1, sayı 11, Ankara 1996
- ÖKSÜZ, Süheyla, "İlk Beş Yılında Yasalara ve Kurallar Karşısında Türk Özel Durumu" **ABD ve Türkiye'de Televizyon Yayıncılığının**, Aydın Doğan Vakfı Yayını, İstanbul, 1997
- ÖNGÖREN, Mahmut Tali, "Yeni Düzen mi? Düzensizlik mi? **2000'li Yıllara Doğru Türkiye'de TV**. (Der. Emir TURAM) Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1996
- ÖNEN, Mesut, "Türkiye'de Televizyonun Evrimi ve Özel Tv'lerin Yakın Gelecekteki Olası Gelişmeler". **ABD ve Türkiye' de Televizyon Yayıncılığının Sorunları**, Aydın Doğan Vakfı Yayınları, İstanbul 1997
- ÖZDEMİR, Vedat, "Türkiye'de Özel Radyo TV'lerin Ortaya Çıkışı ve Bu Konuda Devlet Tekelinin Kalkması", **Marmara İletişim Dergisi**, Sayı 7. M.Ü İletişim Fakültesi Yayını İstanbul 1994
- TEKMEN, S. Sıtkı, "RTYK' den RTÜK' e Medya ve Denetim", **RTÜK İletişim Dergisi** Sayı 1. RTÜK Yayını Ankara 1997
- VURAN, Ateş, "Premetüre Bir Yasa, RTÜK Yasası" **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**. C:1, sayı 11, Ankara 1996

DERGİ- TEZ- SEMPOZYUM- GAZETE- RAPOR

ABD ve Türkiye' de Televizyon Yayıncılığının Sorunları, (Aydın Doğan Vakfı ile

Amerikan Basın ve Kültür Merkezi Ortak Sempozyumu Notları İstanbul 1997 AD
Vakfı Basımı

BALABANLAR, Ali, Uydu Teknolojisinin Boyutları ve Türkiye' de Radyo

Televizyon Yayınlarında Devlet Tekelinin Kalkması, Yayınlanmamış Doktora
Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1996

BROADCAST, Sayı 1, 12 Şubat 1997

YENİ TÜRKİYE, Medya Özel Sayısı 1, Eylül-Ekim 1996

MARMARA İLETİŞİM DERGİSİ, M.Ü İletişim Fakültesi Yayını

Sayı 2, Nisan 1993,

Sayı 7, Temmuz 1994

RTÜK İletişim, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Yayını

Sayı 1, Ağustos-Eylül 1997

Sayı 2, Ekim- Kasım 1997

Sayı 6, Temmuz- Ağustos 1998

İLETİŞİM ARAŞTIRMA, İletişim Araştırmaları Derneği Yayını

Şubat 1995

RESMİ GAZETE,

30 Haziran 1966 tarih ve 12336 sayı

22 Eylül 1971 tarih ve 13964 sayı

24 Nisan 1994 tarih ve 21911 sayı

20 Kasım 1994 tarih ve 22117 sayı

HÜRRİYET GAZETESİ,

15 Eylül 1996

5 Aralık 1997

8 Ağustos 1998

MİLLİYET GAZETESİ,

6 Eylül 1998

YENİ YÜZYIL GAZETESİ,

19 Eylül 1997

20 Eylül 1997

24 Şubat 1998

SABAH GAZETESİ,

5 Ağustos 1998

GAZETE PAZAR,

16 Ağustos 1998

TV MAGAZİN, Hürriyet Gazetesi Cumartesi Eki,

8 Ağustos 1998

15 Ağustos 1998

RTÜK Yayın İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı, Radyo ve

Televizyonların Yayın İhlal Çizelgesi

YASA ve YÖNETMELİKLER

T.C 1982 Anayasası

359 Sayılı TRT Yasası

2954 Sayılı TRT Yasası

3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun

Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi

TRT Kurumu Kuruluş ve Görev Yönetmeliği, 1966, 1972

RTÜK Teşkilatının Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik